

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษา
เอกชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของสนามที่ศึกษา

1. บริบทของสนามที่ศึกษา
2. กิจวัตรประจำวันของนักเรียน
3. การแบ่งประเภทของนักเรียน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ปรึกษา
5. ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
6. ระเบียบการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน

อาชีวศึกษาเอกชน

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของ

นักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

1. การศึกษาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามเจตนารมณ์ของ

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่

ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนในเชิงหลักการ

3. การกำหนดประเด็นการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

4. การขออนุญาตเก็บข้อมูลและการยินยอมของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

1. การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

รอบที่ 1

2. การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

รอบที่ 2

3. การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

รอบที่ 3

4. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน
อาชีวศึกษาเอกชนจากผลการดำเนินการในรอบที่ 1 ถึงรอบที่ 3

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน
อาชีวศึกษาเอกชน

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ได้มา
2. ประสิทธิภาพของการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นกับ
นักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน 12 คุณลักษณะ

- 2.1 นักเรียนรู้จักประหยัดคอดออม
- 2.2 นักเรียนเสียสละและช่วยเหลือกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา
- 2.3 นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออก
- 2.4 นักเรียนส่งงานที่ได้รับมอบหมาย
- 2.5 นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
- 2.6 นักเรียนลด ละและหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทั้งปวง
- 2.7 นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลาที่โรงเรียนกำหนด
- 2.8 นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลาในแต่ละรายวิชา
- 2.9 นักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนครบตามลักษณะรายวิชา
- 2.10 นักเรียนแสดงความคิดเห็นและนำเสนอหน้าชั้นเรียน
- 2.11 นักเรียนซักถามเมื่อไม่เข้าใจ
- 2.12 นักเรียนอ่านหนังสือค้นคว้า

3. ความล้มเหลวของการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน

ตอนที่ 1 บริบทของสนามที่ศึกษา

1. บริบทของสนามที่ศึกษา

โรงเรียนลำปางเทค โน โลยี เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีพื้นที่มากกว่า 100 ไร่ มีอาคารเรียน
และอาคารประกอบจำนวน 14 อาคาร ได้เปิดทำการสอนในระดับอาชีวศึกษามาเป็นระยะเวลากว่า
25 ปี โรงเรียนได้มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ได้รับการรับรอง
ให้เป็นสถานศึกษาที่ได้รางวัลพระราชถึงสองครั้งติดต่อกันในปีการศึกษา 2543 และปีการศึกษา
2547 และจากรายงานการประชุมคณะผู้บริหาร โรงเรียนและหัวหน้ามีบันทึกเกี่ยวกับนักเรียนที่
ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับรางวัลพระราชทานหลายคน และมีนักเรียนที่ได้รับรางวัลการแข่งขัน
ทักษะระดับช่างฝีมือในระดับอาเซียน (สารสนเทศโรงเรียนลำปางเทค โน โลยี, 2549) ปัจจุบัน

โรงเรียนได้ประกาศวิสัยทัศน์แสดงถึงความมุ่งมั่นของโรงเรียนว่า “โรงเรียนลำปางเทคโนโลยียจะเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำที่ผลิตบุคลากรระดับกลางของประเทศโดยเน้นมาตรฐานวิชาชีพและเสริมสร้างองค์ความรู้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีแก่สังคม” (สำนักงานมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา, 2548, หน้า 8)

บรรยากาศของโรงเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น อาคารศาลาพักของนักศึกษาในปียประกาศว่า “สถานประกอบกิจการแห่งนี้ เป็นสถานประกอบการดีเด่นตาม โครงการ โรงงานสีเขียวเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคล 6 รอบ 12 สิงหาคม 2547” และมีตราสัญลักษณ์ศิริกิติ์และกรมแรงงานติดอยู่ซึ่งได้รับคำชมเชยจากกรมแรงงาน ส่วนที่ห้องประชุมโรงเรียนมีป้ายประกาศรับรองจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ว่า “โรงเรียนลำปางเทคโนโลยียมีระบบงานที่สอดคล้องกับระบบ ISO14001” ให้ไว้เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2546 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องทราบว่า โรงเรียนยังได้ดำเนินการตรวจประเมินระบบอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนจำนวน 5 คนที่สอนนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยตรงในโรงเรียนลำปางเทคโนโลยียระหว่างวันที่ 20-22 มีนาคม 2549 ครูผู้สอนให้ความเห็นว่า นักเรียนอาชีวศึกษาถูกมองโดยสังคมส่วนใหญ่ว่าเป็นนักเรียนที่เรียนไม่เก่งและมักจะก่อปัญหา จากการสนทนากับครูผู้สอนพบว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนจะเข้าเรียนในสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนประจำจังหวัดหรือโรงเรียนเอกชนที่มีการเรียนการสอนในระดับมัธยมปลาย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นนักเรียนที่อยู่ในอำเภอเมือง รองมานักเรียนจะเข้าเรียนในสายอาชีพซึ่งโดยปกติมักจะเข้าเรียนในวิทยาลัยรัฐทั้งวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยสารพัดช่าง หากไม่สามารถเข้าเรียนได้นักเรียนจะหักมาเลือกการเรียนสายอาชีพในสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน จากการสอบถามฝ่ายรับสมัครนักเรียนของโรงเรียนพบว่า สาเหตุหลักที่นักเรียนเลือกเรียนในสถานศึกษาเอกชนเป็นลำดับท้าย ๆ นั้นคือสถานศึกษาเอกชนมีการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สูงกว่าสถาบันของรัฐ อย่างไรก็ตามจากเอกสารรายงาน การประชุมของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าแผนกพบว่า มีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ตั้งใจมาเรียนในสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนโดยไม่ไปสอบคัดเลือกในสถาบันของรัฐเลยก็มีเนื่องจากผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนเอกชนมีความเอาใจใส่ติดตามนักเรียนได้ดี

จากการรายงานประจำปีของฝ่ายคุณธรรมจริยธรรมฉบับที่ จธ 5/2549 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2549 พบว่า การติดตามพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนได้จัดให้มีคณะทำงานเพื่อติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหา โดยเฉพาะ อีกทั้งยังมีวิธีการหลากหลายรูปแบบในการติดตามพฤติกรรมนักเรียน อาทิ การกำหนดครูที่ปรึกษาติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือกระทำ

ความผิดต่อระเบียบของโรงเรียน การสอบถามพฤติกรรมของนักเรียนจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน การส่งต่อนักเรียนที่ประสบปัญหาให้กับฝ่ายคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน การออกติดตามนักเรียนตามหอพักหรือบ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่ การเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียนหรือการไปพบผู้ปกครองนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมที่บ้าน เหล่านี้เป็นวิธีการที่โรงเรียนใช้ในการติดตามพฤติกรรมนักเรียน อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและจากหลักฐานเอกสารการลาออกหรือการรักษาสภาพของนักเรียนในแต่ละเทอมนั้นพบว่ามึนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ขอรักษาสภาพหรือลาออกในแต่ละปีการศึกษาด้วยสาเหตุที่แตกต่างกันไป เช่น ดิคเทียว ดิคเกมส์ ดิคเพื่อนต่างเพศ ทะเลาะวิวาท ดิคสารเสพติด ผู้สาว รวมไปถึงไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอในการเรียน เป็นต้น

2. กิจวัตรประจำวันของนักเรียน

2.1 กิจวัตรประจำวันของนักเรียนที่โรงเรียน

การเข้าแถวเคารพธงชาติ เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่นักเรียนปฏิบัติกันในทุก ๆ เช้า โรงเรียนจะเรียกแถวนักเรียนให้เข้าแถวในเวลา 07.45 น. เพื่อรอการเคารพธงชาติในเวลา 08.00 น. เมื่อเคารพธงชาติเสร็จเรียบร้อยจะมีการสวดมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตา หลังจากนั้นนักเรียนจะได้รับฟังโอวาทของผู้บริหาร โรงเรียนหรือหัวหน้าแผนกหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อจบโอวาทนักเรียนจะพบกับครูที่ปรึกษาเพื่อทำการเช็คชื่อและเวลาการมาเรียนในช่วงเช้า กิจกรรมเหล่านี้ที่ถือเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติกันเป็นประจำ จากการสังเกตพบว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวนักเรียนจะพยายามเดิน พยายามวิ่งเพื่อรีบไปเข้าแถวในสถานที่ที่กำหนดไว้ ส่วนนักเรียนที่มาสายหลังเคารพธงชาติจะถูกกักไว้ที่บริเวณประตูทางเข้าเพื่อรับการตักเตือนและรับใบอนุญาตเข้าโรงเรียนเนื่องจากถือว่ามาโรงเรียนสาย

จากการสอบถามครูฝ่ายกิจกรรมโรงเรียน พบว่านักเรียนจะต้องเข้าเรียนตามตารางการเรียนที่กำหนดตลอดทั้งวัน เริ่มเรียนในคาบเรียนแรกตั้งแต่เวลา 08.20 น. โดยมีเวลาพักช่วงเช้า 20 นาที พักช่วงเที่ยง 1 ชั่วโมง และเริ่มเรียนอีกครั้งหนึ่งเวลา 13.00 น. จนกระทั่งเวลา 15.30 น. นักเรียนจะเลิกเรียนและเดินทางกลับบ้าน การเข้าเรียนของนักเรียนโรงเรียนจะจัดให้มีคาบเรียน 7 คาบตลอดระยะเวลา 5 วัน คือตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ทั้งนี้เพื่อผู้ปกครองจะได้ทราบว่ ตั้งแต่เวลาเช้าถึงบ่ายนักเรียนมาจะใช้เวลาเพื่อกิจกรรมการเรียนที่โรงเรียนและอยู่ในการดูแลของโรงเรียน

2.2 กิจวัตรประจำวันหลังเลิกเรียน

กิจวัตรประจำวันของนักเรียนส่วนใหญ่หลังเลิกเรียนมักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนหย่อนใจเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนที่พักอยู่ที่บ้านกับผู้ปกครองมีจำนวนมากกกว่านักเรียนที่พักตามหอพัก นักเรียนที่พักอยู่กับผู้ปกครองที่บ้าน ส่วนใหญ่จะกลับถึงบ้านในเวลาที่เป็นปกติและจะใช้เวลาในช่วงเย็นไปกับการเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจบริเวณในหมู่บ้าน หรือสนามกีฬาในหมู่บ้าน

กำลังจะรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัว หย่อนใจในบ้าน ดูทีวี ในช่วงค่ำอาจสนทนากับเพื่อน ๆ ในหมู่บ้านหรือพักผ่อนเข้านอนเช้า ส่วนนักเรียนที่พักอยู่ที่หอพักมักจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนไปกับ การเที่ยวพักผ่อนกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ บ้างก็ไปพักผ่อนรวมกลุ่มกันที่หอเพื่อน บ้างก็ทำงานกลุ่มร่วมกัน บ้างก็รวมตัวกันไปเล่นกีฬา คำก็จะอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ในหอพัก ดึก ๆ ถึงเข้านอน จากเอกสารการบันทึกสถิติของฝ่ายคุณธรรมจริยธรรมพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่มีปัญหา มักจะอยู่ที่หอพักมากกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่บ้าน เนื่องจากว่าโอกาสที่นักเรียนจะรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่ไม่ประสงค์เกิดขึ้นได้ง่าย ยิ่งไปกว่านั้น มีนักเรียนบางกลุ่มเมื่อขึ้นเรียนในระดับชั้นปีที่สองมักจะพยายามขอผู้ปกครองมาอยู่ที่หอพักเพราะอยากได้ความเป็นอิสระ อยู่กับเพื่อน ๆ ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งนี้จากการสอบถามครูผู้ดูแลหอพักในโรงเรียนก็พบว่า นักเรียนไม่อยากจะอยู่ในหอพักที่โรงเรียนกำหนดเพราะจะถูกติดตามและควบคุมให้ประพฤติตามระเบียบหอพักที่โรงเรียนกำหนด

3. การแบ่งประเภทของนักเรียน

3.1 การแบ่งประเภทนักเรียนตามหลักสูตร

โรงเรียนลำปางเทคโนโลยี่เปิดหลักสูตรการสอนในสองประเภทวิชาคือ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมและประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในประเภทวิชาอุตสาหกรรมเปิดสอนในสาขาวิชาเครื่องกล (สาขางานยานยนต์ สาขางานเครื่องกลอุตสาหกรรม) สาขาวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (สาขางานไฟฟ้ากำลัง สาขางานอิเล็กทรอนิกส์) สาขาวิชาการก่อสร้าง (สาขางานก่อสร้าง สาขา งานโยธา สาขางานสถาปัตยกรรม และสาขางานสำรวจ) ส่วนประเภทวิชาพาณิชยกรรมเปิดสอนในสาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขางานการบัญชี และสาขางานการขาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากำลังระดับฝีมือให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีคุณธรรม บุคลิกภาพและเจตคติที่เหมาะสมสามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

3.1.1 นักเรียนประเภทวิชาอุตสาหกรรม

จากรายงานขอครุและนักเรียนประจำวันที่ 4 เดือน มีนาคม พ.ศ.2549 พบว่า นักเรียนประเภทวิชาอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาย มีนักเรียนหญิงบางส่วนน้อย และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนจำนวน 5 คนในโรงเรียนในช่วงเวลาดังกล่าว ให้ความเห็นว่า โดยรวม นักเรียนจะสนใจเรียนในรายวิชาภาคปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นวิชาที่นักศึกษาต้องลงฝึกปฏิบัติใน โรงฝึกงานนักเรียนจะมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นที่ยอมรับของครูอาจารย์และสถาบันอาชีพ ทั่วไป อย่างไรก็ตามนักเรียนส่วนใหญ่จะไม่ชอบวิชาที่เป็นทฤษฎี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชา

สามัญ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ในด้านครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นครูชาย มีครูหญิงบ้างที่สอนในสาขาวิชาการก่อสร้าง และสาขางานอิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนช่างอุตสาหกรรมมักจะถูกมองว่าเป็นนักเรียนที่มุ่งเน้นการกระทำเป็นหลัก ชอบกิจกรรมมากกว่าการนั่งคิด นั่งคำนวณ ชอบอะไรที่รวดเร็ว ตรงไปตรงมาชัดเจน ไม่ซับซ้อนและมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง

3.1.2 นักเรียนประเภทวิชาพาณิชยกรรม

จากรายงานของครูและนักเรียนประจำวันที่ 4 เดือน มีนาคม พ.ศ.2549 พบว่านักเรียนประเภทวิชาพาณิชยกรรมส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง มีนักเรียนชายบางเป็นส่วนน้อย และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนจำนวน 4 คนในช่วงเวลาดังกล่าวให้ความเห็นว่า โดยรวมนักเรียนจะสนใจเรียนในรายวิชาทั้งที่เป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในด้านครูผู้สอนมีทั้งครูชายและครูหญิงในระดับที่พอ ๆ กัน นักเรียนจึงมีความเป็นธรรมชาติมากกว่านักเรียนช่างอุตสาหกรรม โดยรวมนักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในทุกลักษณะรายวิชา มีความชอบทั้งการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี มีความสุภาพเรียบร้อย ชอบการแสดงออก การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนด ในด้านบุคลิกภาพนักเรียนพาณิชยกรรมส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพที่เรียบร้อย แต่งการสะอาด

3.2 การแบ่งประเภทนักเรียนตามความประพฤติ

3.2.1 นักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนโรงเรียนลำปางเทคโนโลยีจำนวน 5 คน และผู้ปกครองจำนวน 5 คน ระหว่างวันที่ 20-25 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549 ให้ความเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีความรับผิดชอบในหน้าที่การเรียนของตนเอง ไม่ติดอบายมุขที่นำไปสู่ความเสื่อมเสีย รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนก็กล้าที่จะซักถามอาจารย์อันเป็นหน้าที่ของนักเรียนโดยทั่วไป มีการพฤติกรรมการแสดงออกที่เสียสละช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดหรือที่ครูจัดขึ้น หรือที่นักเรียนริเริ่มขึ้นเอง ดังคำกล่าวของนักเรียนหญิง ปวช. คนหนึ่งที่ว่า “...การเข้าห้องตรงเวลา โดยที่เรารู้จักรับผิดชอบ เวลาพักก็จะคอยดูแล เมื่อถึงเวลาเรียนก็รีบไปเข้าห้องเรียนมาเรียนอย่างสม่ำเสมอไม่เคยขาดเรียนเลย ส่งงานตรงตามเวลาที่อาจารย์ผู้สอนกำหนด โดยรีบเร่งทำงานให้เสร็จทันเวลาที่ได้ถูกกำหนดไว้ ก็ถือว่ามีความรับผิดชอบสูงแล้ว...” และผู้ปกครองคนหนึ่งกล่าวว่า “... นักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย จะมีความรับผิดชอบเวลาเรียนมาโรงเรียนเข้าไม่มาสาย ส่งงานให้กับครูผู้สอนทุกวิชา ให้ความช่วยเหลือคุณครูผู้ที่ไม่ได้สอนเราหรือผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเดียวกันหรือโรงเรียนอื่น ๆ และต้องมีความประพฤติต่อสังคมดีต่อครอบครัวดีเสมอต้นเสมอปลาย” นอกจากนั้นนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อยยังหมายถึง

นักเรียนที่มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตรงเวลา เคารพในกฎเกณฑ์ระเบียบที่โรงเรียนกำหนดไว้ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องการแต่งกาย มารยาท การแสดงออกที่ต้องตามกาลเทศะ มีความเคารพต่อครูผู้สอน อย่างสม่ำเสมอ ในด้านคุณธรรม นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามในตัว นักเรียน อันได้แก่ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความขยันอดทน การประหยัดและ ออม มีมนุษยสัมพันธ์ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม จนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนนักเรียนและครูผู้สอน ดัง คำกล่าวของครูผู้สอนนักเรียน ปวช. คนหนึ่งกล่าวว่า “..นักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย จะมีความ รับผิดชอบ แสดงความดีใจด้วยการชมเชย มีความตั้งใจเรียนแม้แต่จะประพฤติไม่ดี ดูจากผล การเรียน มีน้ำใจช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ ความเอื้อเฟื้อ เสียสละ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ กลุ่มหรือที่โรงเรียนจัดด้วยความเต็มใจ รักษาวินัย กฎระเบียบ ของโรงเรียน ไม่สายเลยไม่ขาดเรียน เลย...” เป็นต้น

3.2.2 นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนโรงเรียนลำปางเทคโนโลยีสอน 5 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คน ระหว่างวันที่ 20-25 เดือน มีนาคม พ.ศ.2549 ให้ความเห็นว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ เหมาะสม เป็นนักเรียนที่ไม่ค่อยเอาใจใส่และไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การเรียน ขาดเรียน หนีเรียน มา โรงเรียนสาย เข้าห้องเรียนช้าบ่อย ๆ ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ดังคำกล่าวของ ครูผู้สอน ปวช. คนหนึ่งที่กล่าวว่า “...ความประพฤติของนักเรียนที่ไม่เหมาะสมคือ ส่งงานไม่ตรง เวลา นักศึกษาไม่สนใจงานหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมาย...” ครูผู้สอนอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “... นักเรียนไม่รับผิดชอบต่อตนเองในฐานะที่เป็นนักเรียนก็จะกระทบต่อการเรียนทั้งหมด ทำให้มา สาย ขาดเรียน อยู่หอพักขาดวินัยคนดูแล...” นอกจากนั้น นักเรียนที่มีความประพฤติไม่ดีมักจะเอา เปรียบเพื่อน เห็นแก่ตัว ไม่ชอบที่เข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม กลุ่ม ชอบดื่มสุรา หนีเที่ยว ดิ ดเกมส์และอบายมุขอื่น ๆ ดังคำกล่าวของครูอีกท่านหนึ่งที่ว่า “...นักเรียนที่ประพฤติไม่ดีมักดื่มเหล้า สูบบุหรี่ นักศึกษาจับกลุ่มมั่วสุม กินเลี้ยง ตามหอพักบ่อยครั้งเที่ยวเตร่...” และครูอีกท่านหนึ่งกล่าว ว่า “...นักเรียนมักมีค่านิยมการสูบบุหรี่ การเที่ยวกลางคืน การดื่มสุราของมีนเมา การเจาะร่างกาย สักทั้งชายและหญิง การสวมรองเท้าแตะ เหยียบส้น การแต่งหน้า การโทรศัพท์ในเวลาเรียน นักเรียนหญิงอยากฟุ่มเฟือย...” นอกจากนั้น ยังแต่งกายไม่เรียบร้อย และมักจะไม่ชอบถือตาม ระเบียบวินัยที่โรงเรียนกำหนด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมสังคม สภาพครอบครัวและเพื่อนมี อิทธิพลต่อการปฏิบัติของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้เองนำไปสู่ปัญหา ทางการเรียนของนักเรียน และหากสะสมมากขึ้น ๆ นักเรียนก็อาจต้องรักษาสภาพหรือลาออก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ปรึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนและครูผู้ดูแลพฤติกรรมนักเรียน

ในวันที่ 20 มีนาคม 2549 ให้ความเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ปรึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนมีน้อย ผู้ปกครองมาติดต่อกับครูที่ปรึกษาในกรณีที่บุตรหลานมีปัญหาด้านการเรียนหรือด้านพฤติกรรมเท่านั้น การร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนจึงยังไม่ปรากฏชัดและเป็นความสัมพันธ์ในทางลบที่เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนมีปัญหาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังคิดว่าได้มอบนักเรียนให้เป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาในการติดตามดูแลนักเรียนและนักเรียนก็โตเป็นวัยรุ่นแล้ว ความสัมพันธ์ในความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ปรึกษาจึงมีน้อย ดังคำกล่าวของผู้ช่วยผู้อำนวยการที่ว่า “...ส่วนใหญ่ที่นักเรียนโตเป็นวัยรุ่นแล้ว อายุที่จะนำผู้ปกครองมาโรงเรียน มักจะไม่อยากให้ผู้ปกครองมาไม่ว่ากิจกรรมอะไร ส่วนใหญ่ที่เชิญผู้ปกครองมาก็เพราะนักเรียนประพฤติผิด หากนักเรียนรู้ก็มักจะบอกผู้ปกครองว่าไม่ต้องมา หรือไม่นักเรียนก็เก็บจดหมายเสียเองไม่ให้ผู้ปกครองทราบ บางทีโรงเรียนนัดให้มาพบก็มาแต่ผู้ปกครอง นักเรียนก็จะไม่มาด้วย...” เหล่านี้ทำให้การแก้ไขปัญหาลำบาก เมื่อนักเรียนประพฤติผิดครูที่ปรึกษาจะเชิญผู้ปกครองมาพบด้วยวิธีการออกจดหมายเชิญหรือกรณีเร่งด่วนจะโทรศัพท์เชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียน หากไม่สามารถติดต่อกับผู้ปกครองได้ฝ่ายดูแลติดตามนักเรียนจะเดินทางไปพบกับผู้ปกครองที่บ้าน ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองและชุมชนจึงมีทัศนคติต่อการไปพบผู้ปกครองหรือนักเรียนที่บ้านในเชิงลบ หรือเข้าใจว่า ทุกครั้งที่โรงเรียนมาที่บ้าน หมายความว่า นักเรียนได้สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแล้ว ดังคำพูดของผู้ปกครองท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “...ในชุมชนเมื่อเห็นรถโรงเรียนมาจอดที่หน้าบ้านของนักเรียน จะเข้าใจทันทีว่านักเรียนมีปัญหาที่โรงเรียน...”

5. ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 5 ท่าน และครูที่ปรึกษาจำนวน 5 ท่าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความไว้วางใจ เปิดเผยมต่อกัน ผู้ปกครองมีความเห็นว่า นักเรียนเป็นวัยรุ่นต้องฟังในสิ่งที่นักเรียนต้องการบ้าง แต่ก็ต้องทำหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่นักเรียน ต้องการอบรมให้ลูกได้ดี อย่างไรก็ตามสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมและเพื่อนของนักเรียนมีอิทธิพลต่อความประพฤติของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของผู้ปกครองนักเรียนคนหนึ่งที่ว่า “...นักเรียนที่ไม่ค่อยเกรงใจพ่อแม่ ทำพฤติกรรมก้าวร้าวใส่พ่อแม่ ไม่สำรวม พูดจากระโชกโฮกฮากแข่งกระด้าง เรียกร้องสิ่งต่าง ๆ เกินความเป็นเด็ก แต่เด็กดีประพฤติดีก็มี ไม่ได้ว่าทุกคนเป็นแบบนี้ พ่อแม่ทุกคนอบรมสั่งสอนลูก ๆ ให้เป็นคนดี แต่เด็ก ๆ เกิดพฤติกรรมเอง เริ่มจะเป็นผู้ใหญ่แล้วคิดทำในสิ่งที่ตนเองต้องการแสดงออก ทางโรงเรียนสอนมาดีอยู่แล้ว แต่พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อม การคบค้าสมาคมกับเพื่อน ๆ พูดกับพ่อแม่ได้ไม่ก็คำก็ทำให้อารมณ์เสีย แต่กับเพื่อน ๆ อยู่ได้เป็นวัน ๆ เป็นคืน ๆ สนุกสนาน...”

6. ระเบียบการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนของโรงเรียน

ระเบียบการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนของโรงเรียนระบุเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนในเรื่องการแต่งกายที่ถูกต้องตามแบบที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนต้องมีความซนหมั่นเพียงในการศึกษาเล่าเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน นักเรียนต้องละเว้นจากอบายมุขทุกชนิดอันจะนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและสังคม อาทิ บุหรี่ ยาเสพติด สุรา ไม่วางตนเป็นอันธพาลก่อการทะเลาะวิวาท นักเรียนที่กระทำผิดระเบียบวินัยจะได้รับการลงโทษตามลำดับคือ ตักเตือน บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนร่วม พักการเรียน หรือจำหน่ายกรณีที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับสิ่งเสพติด การทะเลาะวิวาท และการสร้างความเสื่อมเสียให้กับโรงเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนจะแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความผิด เมื่อดำเนินการสรุปผลการลงโทษแล้ว โรงเรียนจะเชิญผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมารับฟังโทษ และบันทึกเป็นประวัติของนักเรียน (สำนักงานมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา, 2548, หน้า 34)

จากการสอบถามครูฝ่ายติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน พบว่า การติดตามแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีความร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างจริงจังระหว่างผู้ปกครองที่บ้านและครูที่โรงเรียนเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากว่า สภาพแวดล้อม สังคม เพื่อน แหล่งอบายมุขที่ล่อใจนักเรียนมีมาก ยิ่งนักเรียนวัยนี้เป็นวัยรุ่นเสี่ยงที่จะตกอยู่ในอันตรายได้ง่าย ดังนั้น ความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาในการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับวัยจึงสำคัญ ดังคำกล่าวของครูฝ่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนแผนกอุตสาหกรรมที่ว่า “...นักเรียนที่มีปัญหาส่วนมากจะเป็นลูกคนเดียวหรือคนสุดท้องที่พ่อแม่ตามใจ อยากเป็นอิสระมาอยู่หอพักที่ไม่มีใครควบคุม นอนตื่นสาย เที่ยวดึก มั่วสุมและอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ ได้ ใช้เงินเปลือง และบางคนหางานทำในเวลาว่างทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ อีกทั้งขาดความร่วมมือที่จริงจังระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน เพราะนักเรียนเองก็ไม่อยากให้พ่อแม่มาติดตามดูแล โอกาสที่จะตกอยู่ในอันตรายจึงมีมาก...” และครูฝ่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนแผนกบริหารธุรกิจก็กล่าวว่า “...การช่วยเหลือเด็กนักเรียนจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเพราะว่า นักเรียนไม่ได้อยู่ที่โรงเรียนเท่านั้น แต่อยู่ที่บ้านอยู่ที่ชุมชนด้วย กลุ่มเพื่อนนักเรียนด้วย ชวนกันเสีย ชวนกันเที่ยวก็มีมาก ถ้าไม่ช่วยกันดูแลหรือให้เป็นภาระของโรงเรียนหรือครูดูแลเพียงฝ่ายเดียวคงติดตามนักเรียนยาก...”

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน

อาชีวศึกษาเอกชน

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

1. การศึกษาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามเจตนารมณ์ของ

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่นักเรียนอาชีวศึกษาพึงมีและเป็นคุณลักษณะที่สถานประกอบการหรือหน่วยงานพึงพอใจต่อนักเรียนที่จบหลักสูตรไปทำงาน ระบุไว้ว่า “...นักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความขยัน อดทน ความเสียสละ การตรงต่อเวลา การอุทิศตนในการทำงานที่รับผิดชอบ การมีมนุษยสัมพันธ์ มีบุคลิกภาพเหมาะสม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขและสิ่งเสพติด...” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [สอศ.], 2546, หน้า 13)

เกณฑ์การควบคุมคุณภาพของนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม มีความรักในอาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมระบุไว้ว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงความมีวินัยในการปฏิบัติงาน อาชีพของนักเรียนได้แก่ ความตรงต่อเวลา การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ การรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบของนักเรียนและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองหรือสำเร็จตามเงื่อนไขที่กำหนด การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

พฤติกรรมที่แสดงถึงความรัก ความภูมิใจและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพที่เรียนของนักเรียนได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้ในวิชาชีพที่เรียน ความเชื่อมั่นและภูมิใจในงานอาชีพ ความรับผิดชอบต่องานอาชีพและส่วนร่วม

พฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงและไม่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขของนักเรียน ได้แก่ การไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุราและของมึนเมา ไม่เสพสิ่งเสพติดอื่น ๆ ไม่เล่นการพนัน ไม่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง การหลีกเลี่ยงเข้าไปในแหล่งอบายมุข การไม่ยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการขายบริการทางเพศ

นอกจากนั้น ยังกล่าวถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/ โครงการอนุสรณ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาชุมชน สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมอื่น ๆ ของนักเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรม/ โครงการของสถานศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2548, หน้า 6-8)

2. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนในเชิงหลักการ

การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนใช้แนวทางจากวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Spiral) ของเคมมิสและแม็ค เทการ์ท (Kemmis & McTaggart, 2000) ที่ประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบ และการประเมิน ประกอบกับใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research: PAR) ของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยต้องการลดช่องว่างระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียนซึ่งโดยปกติครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้กำหนด นักเรียนจะเป็นผู้ปฏิบัติ และต้องการลดช่องว่างระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองในความร่วมมือกันช่วยเหลือนักเรียนซึ่งโดยปกติถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาที่จะพัฒนานักเรียน ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองขาดความกระตือรือร้นในส่วนที่น่าจะเป็นบทบาทของพวกเขา การเลือกใช้วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้เพื่อสร้างให้กลุ่มเกิดความกระตือรือร้นและความรู้สึกของการเป็นเจ้าของนำไปสู่การผูกมัดตนเองให้สามารถดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ตามความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริงและ โดยที่โรงเรียนไม่ต้องเข้าไปกำหนด ควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการหรือความคิดของโรงเรียน

นอกจากนั้น วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้เป็นการกระทำผ่านขั้นตอนทำให้เกิดความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบ โดยนำเอาข้อมูลในการกระทำของรอบที่ผ่านมาเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นในรอบต่อไปซึ่งการกระทำเป็นวงจรในรอบต่อ ๆ ไปจะทำให้เกิดการพัฒนาคูณลักษณะนิสัยของนักเรียนในระดับที่ดีขึ้นและปัญหาที่จะลดลงไปในระดับที่กลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียนพอใจในสิ่งที่พบและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นว่าการนำวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้เป็นความเหมาะสมกับการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้

3. การกำหนดประเด็นการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเด็นดังกล่าวเป็นการแนวคำถามปลายเปิดที่เปิดกว้างให้ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนที่ควรได้รับการยกย่องชมเชย พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนที่เห็นว่าเป็นปัญหา แนวทางที่เคยพยายามจะแก้ไขปัญหาและมิใคร่บ้างที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

4 การขออนุญาตเก็บข้อมูลและการยินยอมของกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เสนอขอให้คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยและได้ผ่านการรับรองโครงการวิจัยแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตไปยังคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนด้วยตนเอง เมื่อได้รับการอนุญาตจากหน่วยงานสนามที่ศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้แสดงแบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และผู้วิจัยได้เตรียมแบบฟอร์มใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจได้ลงนาม

จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจในความพร้อมในการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์จะได้รับความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี

ขั้นที่ 2 การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ผู้วิจัยให้ข้อมูลกับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนพร้อมทั้งร่วมกันศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อสร้างความตระหนักถึงการสร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ จากนั้นจึงร่วมกันวางกรอบแนวทางเพื่อกำหนดคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ แนวทางการดำเนินการ และการแก้ไขปัญหาที่พบ กำหนดวิธีการในการปฏิบัติพร้อมกับการสังเกตความก้าวหน้าในระหว่างดำเนินการและการประมวลผลสรุป ทั้งข้อดี และข้อที่ต้องปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องในลักษณะเป็นวงจรการปฏิบัติการจนกระทั่งผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนพึงพอใจในผลการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หลังจากที่ได้ดำเนินการตามวงจรการปฏิบัติการไปแล้ว 3 รอบ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน รอบที่ 1

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และสำรวจปัญหาเบื้องต้น หลังจากนั้นได้ร่วมกันกับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน ร่วมกันสนทนาวิเคราะห์ปัญหาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ร่วมหาประเด็นปัญหาเพื่อพัฒนา ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียนไปในเวลาเดียวกัน ในขณะที่เดียวกับผู้วิจัยได้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจในวิธีการมีส่วนร่วม และร่วมกันกำหนดประเด็นและกิจกรรมในการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เมื่อได้กำหนดกรอบแนวทางเสร็จสิ้น ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนจึงได้นำไปปฏิบัติพร้อม ๆ กับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ผลการวางแผน รอบที่ 1

ในวันที่ 24 เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2549 ผู้วิจัย ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนได้ร่วมกันวางแผนการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง กลุ่มได้กำหนดให้นักเรียนมีเป้าหมายประเด็นคุณลักษณะที่จะดำเนินการ 11 ประเด็น (รายละเอียดในตารางที่ 4) ครูที่ปรึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน 4 ประเด็น (รายละเอียดในตารางที่ 5) และผู้ปกครองมีส่วนร่วมเช่นเดียวกับครูที่ปรึกษาทั้ง 4 ประเด็น แต่เพิ่มเติมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนอีก 2 ประเด็นรวมเป็น 6 ประเด็น (รายละเอียดในตารางที่ 5 และ 6) การมีส่วนร่วมในการวางแผนครั้งนี้ทุกฝ่ายเห็นชอบกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ร่วมกันนำเสนอ พร้อมกับกำหนดให้มีการดำเนินการควบคู่ไปกับการติดตามสังเกต เก็บข้อมูลความก้าวหน้าของการปฏิบัตินั้น

ตารางที่ 4 แผนการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ รอบที่ 1

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
1. นักเรียนประหยัดอดออม	ออมเงินจากเงินที่เหลือ ลดค่าใช้จ่ายลง	นักเรียนออมเงินได้	สังเกต สัมภาษณ์	ผู้ปกครอง, นักเรียน และ ครูที่ปรึกษา
2. นักเรียนปฏิบัติตามประเพณีและ วัฒนธรรมทางศาสนา	ร่วมศาสนากิจที่วัด ร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม	เข้าร่วมงานบ่อย ๆ	สังเกต สัมภาษณ์	ผู้ปกครอง และ นักเรียน
3. นักเรียนช่วยเหลือและเสียสละเข้า ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	ช่วยงานที่บ้าน, ที่วัด, ที่ชุมชน และที่ โรงเรียน	เข้าร่วมงานบ่อย ๆ	สังเกต สัมภาษณ์	ผู้ปกครอง, นักเรียน และ ครูที่ปรึกษา
4. นักเรียนส่งงานที่ได้รับมอบหมาย	ทำการบ้าน งานที่ได้รับ	ทำงานจนสำเร็จตาม เวลา	สัมภาษณ์ หลักฐานเอกสาร	ครูที่ปรึกษา ครูประจำ วิชา และนักเรียน
5. นักเรียนแต่งกายถูกต้อง	แต่งกายตามระเบียบที่กำหนด	ถูกต้องทุกครั้งที่พบ	สังเกต สัมภาษณ์	ผู้ปกครอง นักเรียน และครูที่ปรึกษา
6. นักเรียนละเลิกจากอบายมุขทั้งปวง	ลดบุหรี่ ลดเที่ยวเตร่ ลดสุรา หลีกเลี่ยงจากสถานที่ที่เป็น โอกาส	ลดหรือไม่เข้าใกล้สิ่ง เสพติด	สังเกต สัมภาษณ์	ผู้ปกครอง, นักเรียน และครูที่ปรึกษา
7. นักเรียนมาโรงเรียนทันเข้าแถวตาม เวลาที่โรงเรียนกำหนด	มาเข้าแถวก่อนการเคารพธงชาติ รับฟังการอบรมและพบครูที่ปรึกษา	มาทันเวลาเป็นส่วน ใหญ่	สังเกต หลักฐานเอกสาร	ผู้ปกครอง, นักเรียน และครูที่ปรึกษา
8. นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลาในแต่ละ รายวิชาที่เรียน	เข้าเรียนตรงตามเวลาที่กำหนด	เข้าเรียนตรงเวลาเป็น ส่วนใหญ่	สังเกต สัมภาษณ์ หลักฐานเอกสาร	ครูที่ปรึกษา, นักเรียน และอาจารย์ผู้สอน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
9. นักเรียนแสดงความคิดเห็นบ่อย ๆ ในชั้นเรียน	นำเสนองานของกลุ่ม แสดงความคิดเห็น	เสนอแนะเมื่อมีโอกาส	สังเกต สัมภาษณ์	ครูที่ปรึกษา, นักเรียน ครูผู้สอน
10. นักเรียนซักถามเมื่อไม่เข้าใจ บทเรียน	ถามในชั้นเรียน ถามเป็นการส่วนตัว	ซักถามบ่อยขึ้น	สังเกต สัมภาษณ์	ครูที่ปรึกษา, นักเรียน ครูผู้สอน
11. นักเรียนอ่านหนังสือ ค้นคว้า เพิ่มเติม	อ่านหนังสือที่บ้าน ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต	อ่านค้นคว้าบ่อยขึ้น	สังเกต สัมภาษณ์	ผู้ปกครอง, นักเรียน และครูที่ปรึกษา

ตารางที่ 5 แผนการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาเป็นผู้ปฏิบัติ รอบที่ 1

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
1. ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาให้ความรักและความอบอุ่น	ช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน สร้างโอกาสในการสนทนากับนักเรียน	เป็นที่พึงของนักเรียน ได้บ่อย ๆ	สัมภาษณ์ สังเกต	นักเรียน, ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาเป็นตัวอย่างให้กับนักเรียน	ให้แบบอย่างของความขยันทำงาน การลดคอบายมุข รับผิดชอบงาน	นักเรียนยอมรับ	สัมภาษณ์ สังเกต	นักเรียน, ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง
3. ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน	แนะนำ เสริมสร้างให้กำลังใจให้ลูกมีความมั่นใจในการกระทำ	นักเรียนแสดงออกอย่างมั่นใจ	สัมภาษณ์ สังเกต	นักเรียน และ ผู้ปกครอง
4. ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาติดตามการเรียนของนักเรียน	สอบถามของนักเรียนถึงปัญหาการเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนได้	นักเรียนสามารถเรียนได้ดีขึ้น	สัมภาษณ์ สังเกต เอกสารหลักฐาน	นักเรียน, ครูที่ปรึกษา และนักเรียน

ตารางที่ 6 แผนการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนเฉพาะของผู้ปกครอง รอบที่ 1

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
1. ผู้ปกครองสนทนากับนักเรียน	สนทนาเรื่องการเรียน สนทนาเรื่องปัญหาทั่วไป	สนทนาบ่อย ๆ	สัมภาษณ์ สังเกต	นักเรียน, ผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองส่งเสริมค่าใช้จ่าย	ให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนกับลูก	นักเรียนได้อย่างเหมาะสม	สัมภาษณ์ สังเกต	นักเรียน และ ผู้ปกครอง

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 1

หลังจากที่ ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน ได้ร่วมกันวางแผนการพัฒนานี้เป็นที่เรียบร้อย กลุ่มจึงได้นำแผนไปดำเนินการปฏิบัติเป็นระยะเวลา 1 เดือน โดยคุณลักษณะที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ หรือกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองหรือครูที่ปรึกษาปฏิบัติอาจเกิดขึ้นในสถานที่ที่ต่างกัน บางกิจกรรมเกิดขึ้นที่โรงเรียน บางกิจกรรมเกิดขึ้นที่บ้าน บางกิจกรรมเกิดขึ้นที่ชุมชน ระหว่างที่ปฏิบัติกลุ่มจะสังเกตการปฏิบัติของกันและกันพร้อมกันไป ในระหว่างวันที่ 14-15 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 กลุ่มได้ตกลงที่จะให้ผู้วิจัยร่วมกับครูที่ปรึกษาไปเดินทางไปเยี่ยมและสัมภาษณ์ผู้ปกครองและนักเรียนที่บ้านของนักเรียนเอง โดยได้พบกับผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนเพื่อสัมภาษณ์ สังเกตและบันทึกผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคที่พบในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษานี้ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปหาจุดแข็ง (ข้อดี) และจุดอ่อน (ปัญหาและอุปสรรค) เพื่อนำไปสู่การปรับแผนการพัฒนาคณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนต่อไป

ผลการสังเกต รอบที่ 1

คุณลักษณะที่ 1 นักเรียนฝึกฝนตนเองให้รู้จักประหยัดจากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนเริ่มมีการประหยัดเงินที่เหลือจากที่ได้จากผู้ปกครองวันละเล็กน้อย โดยมีการฝากไว้ที่ผู้ปกครองบางคนไปฝากไว้ที่ธนาคารของโรงเรียน ดังคำกล่าวของนางสาวสมใจที่ว่า “...ออมโดยใส่ในธนาคารโรงเรียน และหยอดใส่กระปุก...” นักเรียนชายชื่อสมหวังกล่าวว่า “...ออมโดยนำไปฝากขาย และจ่อกระปุกออมสิน ตอนนี้ได้ไปทำงานช่วงปิดเทอมหารายได้เอง...” ส่วนผู้ปกครองก็ช่วยเป็นผู้เก็บเงินให้กับลูกด้วยดังคำกล่าวของผู้ปกครองนายสมนึกที่ว่า “...ลูกออมใส่กระปุก นุก ช่วงหลังแกมีงานเยอะให้ไปวันละ 100 บาท ซึ่งรวมถึงค่าน้ำมัน ค่าสมุด ค่าหนังสือ ค่าอื่น ๆ แม้จะไม่ยุ่งเลย ส่วนการเก็บเงินนั้น มีการเก็บออมไว้ที่โรงเรียน มีเปิดบัญชีกับธนาคารแลมบี-เทค แต่หลัง ๆ นี้ไม่ได้ไปฝากเพราะว่างานต้องใช้เงินเยอะ ส่วนธนาคารด้านนอกไม่ได้ไปฝาก...” ผู้ปกครองของนายสมเกียรติเล่าให้ฟังว่า “...ลูกเก็บเงินเหมือนกันเห็นออมสินอยู่บนหัวเตียง เปิดบัญชีของ อบต. ในหมู่บ้าน เป็นออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน และหยอดกระปุกออมสิน...”

คุณลักษณะที่ 2 นักเรียนปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมในโอกาสสำคัญทางศาสนา จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนได้พยายามเข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ ทั้งงานพัฒนาในชุมชน งานที่บ้านและงานที่วัด นักเรียนชายชื่อสมชายกล่าวว่า “...ช่วยเก็บโต๊ะในงานวัด งานศพ ส่วนที่บ้านได้ช่วยกวาดบ้าน...” ในกรณีที่นักเรียนอยู่ในชุมชนเล็ก ๆ แม้แต่ไม่มีกิจกรรมใหญ่โต แต่ก็พยายามไปร่วมแทนผู้ปกครอง ดังคำกล่าวของผู้ปกครองของนางสาวสมศรีที่ว่า “...งานศพ งานบุญ งานวัดจะไปแทนพ่อกับแม่...” ส่วนผู้ปกครองของนายสมชายได้ยืนยันว่าลูกได้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่

กำหนดโดยกล่าวว่า “...ลูกไปช่วยงานวัดเช่น การตีกลอง บางที่มีงานแต่ง เขากินเหล้ากินยาทั้งก็บอกว่าจะไม่ต้องไป แต่งงานวัดงานวาเมิน ๆ จะมีเดี๋ยวจะไปช่วยในการพัฒนาวัดเช่นการกวาด การเก็บขยะ ถางหญ้า...” นักเรียนบางคนต้องช่วยผู้ปกครองขายของหารายได้ แต่ก็มี ความพยายามในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ดังคำกล่าวของนักเรียนหญิงชื่อสมใจที่ว่า “...ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพราะต้องร่วมขายของ แต่มีวันเข้าพรรษาได้ไปเวียนเทียนที่วัด...”

คุณลักษณะที่ 3 นักเรียนช่วยเหลือและเสียสละเข้าร่วมกิจกรรมต่างอย่างเหมาะสม จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนได้พยายามที่จะให้ความช่วยเหลือและเสียสละเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านเท่าที่สามารถทำได้จะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับช่วยงานวัด งานประชุมในหมู่บ้าน ดังคำกล่าวของนักเรียนชายชื่อสมเกียรติที่ว่า “...ไปกับลูกพี่ที่เป็น อบต. ไปช่วยจัดโต๊ะที่วัด โต๊ะที่คณะกรรมการหมู่บ้านมาประชุม ช่วยงานเดินเวลาประชุมประชาคมหมู่บ้าน...” และนักเรียนชายชื่อสมรักษ์กล่าวว่า “...ได้ช่วยเหลือกับกลุ่มเยาวชนหมู่บ้าน งานศพ งานวัด ถ้าคิดธุระก็ไม่ไป...” นักเรียนชายชื่อสมนึกกล่าวว่า “...ไปช่วยงานศพ ช่วยยกขนเดิน ยกโต๊ะ ยกเก้าอี้ เสิร์ฟน้ำง่าย ๆ ให้แขก ส่วนที่บ้านนั้นช่วยบ้าง นาน ๆ ทำที ส่วนใหญ่เป็นพี่กับแม่ทำ...” ผู้ปกครองของนายสมหวังกล่าวด้วยความภูมิใจที่เห็นลูกเปลี่ยนไปซึ่งก่อนเข้าร่วมโครงการนี้นักเรียนไม่เคยไปร่วมช่วยเหลืองานในหมู่บ้านเลย แต่เดี๋ยวนี้ออกไปโดยกล่าวว่า “...ลูกหางานทำได้อยู่แล้วเพิ่งจะออกหางานทำป็นี่ แกร่ไม่ได้ขี้เกียจ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนตลอดเวลาโดยการเลือกเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งแต่ก่อนไม่ค่อยไปแม่ก็ไม่ขัดให้ไป เล่นฟุตบอลบ้าง ไปงานวัดบ้าง ตอนนี่ก็เป็นตัวแทนของชุมชนไปเข้าค่ายที่ถ้ำผาไท เป็นตัวแทนของชุมชนในหมู่บ้าน เจ้าก็ภูมิใจ...” และผู้ปกครองของนายสมนึกกล่าวว่า “...ภูมิใจที่ลูกได้ช่วยเหลือสังคมและชุมชน...”

คุณลักษณะที่ 4 นักเรียนส่งงานที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียน พบว่านักเรียนมีความพยายามที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ และส่งตรงเวลาที่กำหนด ดังคำกล่าวของนายสมนึกที่ว่า “...งานทุกชิ้น ส่งครบทุกชิ้น...” นายสมบุรณ์ กล่าวว่า “...งานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสม ส่งงานได้ครบถ้วน และยังสามารถช่วยงานเล็ก ๆ น้อยกับผู้ปกครอง...” ส่วนนักเรียนหญิงชื่อสมศรี กล่าวว่า “...บางครั้งต้องทำจนดึกมาก ดีหนึ่งติสองก็ต้องทำ ต้องใช้ความพยายามในการทำงานสูง จะสำเร็จ ถ้าเราพึ่งเพื่อนเพียงอย่างเดียวคงไม่สำเร็จ...” นางสาวสมทรง กล่าวว่า “...มีความพยายามที่จะทำ โดยเฉพาะงานเดี่ยวจะส่งตรงเวลาไม่ลอกใครเลย แต่ถ้างานกลุ่มมันยังไม่รู้เพราะว่าบางคนก็ไม่ช่วย บางคนก็เอาเปรียบถ้าได้คะแนนก็จะเอาไปเลย...” นางสาวสมใจกล่าวว่า “...พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ถ้าไม่เสร็จก็จะทำให้เราไม่มีงานส่งและจะต้องถูกหักคะแนน...” ส่วนผู้ปกครองของนายสมนึกกล่าวว่า “...ลูกมาบอกว่า ลูกจะไปส่งงานทางอินเทอร์เน็ต แม่ก็บอกว่าถ้าเพื่อนมาและชวนกัน

ทำงานแม่ก็ไม่ว่า แต่ไม่ให้ชวนกันไปเที่ยวกัน อดีตที่ผ่านมาเรียนที่โรงเรียนวิซชานารี ก็ไม่ส่งงานเรียนที่แลมป์-เทค แรก ๆ ก็ไม่ส่งงาน ก่อนเข้าโครงการ แต่เดี๋ยวนี้ก็เห็นทำงานดี...” และผู้ปกครองอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ส่วนมากจะทำรายงานเห็นทำ และเพื่อน ๆ มาช่วยทำกัน...” ครูที่ปรึกษาไปถามอาจารย์ประจำวิชาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...บอกว่าได้ถามอาจารย์ที่สอน ทราบว่า ‘...สมหวัง ส่งงานผมส่งตรงเวลารับ...’” ครูที่ปรึกษา กล่าวว่า “...เท่าที่ไปถามเขากับไปถามอาจารย์ประจำวิชา เช่นอาจารย์กมลชนก ถามว่า ‘...สัปดาห์นี้เป็นอย่างไรบ้าง ก็ทราบว่าสัปดาห์นี้ส่งงานตามที่มอบหมายส่งครบ กลุ่มนี้ไม่ได้ส่งซ้ำ กลุ่มนี้เขาส่งตามกำหนด...’”

คุณลักษณะที่ 5 นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ ที่เคยแต่งกายไม่เรียบร้อยมาก็พยายามที่จะใส่ให้ถูกต้องตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนด ดังคำกล่าวของนายสมบุรณ์ที่ว่า “...แต่งกายเรียบร้อยถูกระเบียบ ยกเว้นบางวันลืมใส่เข็มขัด...” นายสมหวังกล่าวว่า “...แต่งกายถูกระเบียบทุกวัน...เรียบร้อย เหยียบส้นรองเท้าไม่มี...” ส่วนนักเรียนหญิงชื่อสมศรี กล่าวยืนยันว่า “...แต่งกายเรียบร้อย...” ครูที่ปรึกษานางอรุณญาที่ดูแลนักเรียนเป็นประจำทุกวันกล่าวว่า “...สมทรงแต่งตัวเรียบร้อยโอเคเลย...” ครูที่ปรึกษานางสายหยุดกล่าวว่า “...การแต่งกายของนักเรียนทั้ง 4 คนแต่งกายเรียบร้อย เป็นตัวอย่างกับเพื่อนคนอื่น ๆ ได้...” ส่วนผู้ปกครองก็ให้กำลังใจนักเรียนและยืนยันว่านักเรียนทำได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “...ลูกแต่งกายเรียบร้อย ไม่มีเรื่องการตกแต่งห้อยตุ้งติ้ง เวลาเตือนลูกก็คงจะฟังค่ะ คือบางครั้งลูกก็ใส่เสื้อของสถาบันอื่นมาน้องเอาเสื้อใครมาใส่ ลูกบอกว่าเสื้อเพื่อน แม่บอกว่าไม่ใส่นะลูก เด็กสถาบันอื่นเอาเสื้อของโรงเรียน ไปใส่ เหมือนกับ ไม่ให้เกียรติสถาบันเรา ตั้งแต่ที่บอกไป แม่ก็ไม่เห็นเขาใส่อีกเลย ก็พูดอยู่ครั้งเดียวเขาก็ไม่ใส่เลย แม่เคยพูดว่า คนอื่นใส่ได้แต่แม่ขอร้อง ลูกของแม่อย่าใส่...ลูกก็ไม่ใส่...”

คุณลักษณะที่ 6 นักเรียนละเลิกจากอบายมุขทั้งปวง จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะคิดถึงเสพติดบ้าง เช่นเหล้า บุหรี่ เทียว แต่ก็พยายามที่ลด ละอบายมุข และหลีกเลี่ยง โดยใช้วิธีการหาเหตุผลที่จะบอกเพื่อน ๆ ว่าคิดอะไร เพื่อหลีกเลี่ยง ดังคำกล่าวของนายสมชายที่ว่า “...ดื่มเหล้าบ้าง เวลาเพื่อนชวนบางครั้งก็ปฏิเสธ ไม่กินไม่ดื่ม เดินหนีจากไปเมื่อก่อนชอบเที่ยวเตร่ เคยสูบบุหรี่ปัจจุบันไม่สูบ...” นายสมบุรณ์กล่าวว่า “...ไม่เคยคิดอบายมุข แต่เคยหลีกเลี่ยง เมื่อมีเพื่อนชวน ก็จะปฏิเสธว่าต้องไปทำธุระอื่น...” นายสมเกียรติกล่าวยืนยันว่า “...ตามจริงก็มีการสูบบุหรี่บ้าง พยายามที่จะไม่ลอง ปัจจุบันไม่สูบ ดื่มเหล้าบ้าง ถ้ามีเทศกาล ส่วนเรื่องเที่ยวนั้นไม่ได้เที่ยวเพราะมีงานเยอะ เมื่อไปงานจะเห็น บรรยากาศของการพนันเหล้า บุหรี่ แต่ก็พยายามที่จะไม่เข้าไปใกล้ และไม่อยากจะไปงานศพเพราะเจอเพื่อนเยอะ...” ส่วนนักเรียนหญิงนางสาวสมศรีกล่าวว่า “...เที่ยวเตร่บ้าง เรื่องดื่มมีเทศกาลก็ดื่มบ้าง แต่ปัจจุบันก็ไม่ดื่ม

แล้ว เพื่อนมาชวนก็ปฏิเสธ บอกว่ามีงานมาก...” นางสาวสมใจกล่าวว่า “...ไม่คิด เคยมีคนมาชวน แต่ก็ได้พยายามหลีกเลี่ยง โดยมิใช่อ้างว่าไปงาน คุณนี่...” และนักเรียนหญิงอีกคนหนึ่งสมตรงกล่าวว่า “...เรื่องเหล่า บูห์รี ไม่มี มีแต่แฟน แต่พยายามแยกแยะให้ออกระหว่างแฟน กับการเรียน ...” ส่วนผู้ปกครองนายสมหวังกล่าวว่า “...เรื่องเหล่า เบียร์คงกินบ้าง ตรงหน้าเรามันคงไม่กินไม่เห็น ซึ่งบางทีมันก็ย้อนว่า แม่ลูกผู้ชายก็มีบ้างกะ เป็นหนุ่มแล้วเนอะ เป็นเป็นบ่าวแล้วหน้า เราจะบังคับกันไปก็ไม่ได้ แต่ส่วนมากที่ผ่านมาก็ไม่มีเรื่องอะไรลำบากใจ...” ผู้ปกครองนายสมบูรณ์กล่าวว่า “...เรื่องที่ยาวที่ผ่านมานาน ๆ ครั้งแต่กลับมาไม่กินสีทุ่มกับเพื่อนในหมู่บ้าน ส่วนเรื่องบูห์รีนี้เมื่อก่อนมีกลิ่นติดบ้าง แต่เดี๋ยวนี้เข้าไปนอนในห้องไม่มีกลิ่น พอแม่ลูกคลีมาก ๆ แต่ก่อนจะไม่มีการกลิ่นไม่รู้ว่าจะคิดมาจากเพื่อนหรือว่าตัวเองสูบ แต่เดี๋ยวนี้อยู่บ้านทั้งวันทั้งคืนก็ไม่เห็น...” ครูที่ปรึกษาชื่อเจนภากล่าวว่า “...ไม่มีนะกะ ยกเว้นสมนึกจะคิดเกมส์ แต่ช่วงนี้ดีขึ้นสังเกตจากลักษณะท่าทาง ส่วนยาเสพติดนี้ไม่มีแน่นอน...”

คุณลักษณะที่ 7 นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลาเช้าแถวตามเวลาที่โรงเรียนกำหนด จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า โดยรวมนักเรียนมาทันเวลาเช้าแถว จะมีอุปสรรคบ้างเพียงเล็กน้อย นาน ๆ ครั้ง และจากการสังเกตการณ์เช้าแถวตอนเช้าทุกวันจะพบนักเรียนกลุ่มดังกล่าวเป็นประจำ นายสมชายกล่าวว่า “...ช่วงก่อนนั้นไม่ทันเพราะตื่นสาย แต่เดี๋ยวนี้ดีขึ้นไม่สาย...” นักเรียนชายชื่อสมหวังกล่าวว่า “...มาสายเพียงครั้งเดียว ส่วนใหญ่มาตรงเวลาที่มาไม่ตรงเวลานั้นเพราะตื่นสาย...” ส่วนนายสมบูรณ์กล่าวยืนยันว่า “...ทันเวลาทุกวัน ไม่เคยไปขอใบเข้าห้องสายเลย...” ส่วนบางคนมาสายเพราะตื่นนอนสายแต่นาน ๆ สักครั้งหนึ่งเช่น นางสาวสมใจที่กล่าวว่า “...ส่วนมากก็จะทันเช้าแถว จะไม่ทันก็นาน ๆ ครั้ง เพราะตื่นสายไม่ทันรถรับส่ง...” ส่วนผู้ปกครองของนายสมบูรณ์กล่าวว่า “...ส่วนใหญ่มาทันเวลา ยกเว้นฝนตกก็จะมาสายบ้าง (จากอำเภอแม่ทะมาลำปาง)...” ผู้ปกครองนายสมหวังกล่าวว่า “...เวลาออกบ้านทุกครั้งเห็นตรงเวลา มันเองมีนาฬิกาปลุก 5 โมงจะตื่นแล้ว เพราะนั่งรถรับส่ง...” ผู้ปกครองนายสมชายกล่าวว่า หากมาสายก็เพราะเพื่อน ดังคำกล่าวที่ว่า “...ไปโรงเรียนทันทุกวัน ถ้าจะช้าก็เพราะไปกับเพื่อนในหมู่บ้านนี้แหละชื่อสมโรจน์...” ครูที่ปรึกษาได้สังเกตการณ์มาเรียนของนักเรียนเป็นประจำทุกเช้ากล่าวว่า “...การมาเช้าแถวจะตรงเวลา สมใจจะมาสายนาน ๆ จะครั้งหนึ่ง สมนึกมาช้าบางวัน โดยรวมส่วนใหญ่มาทันเวลาเรียน...”

คุณลักษณะที่ 8 นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลาในแต่ละรายวิชาที่เรียน จากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลา หากเข้าช้าก็มีเหตุผลอันเนื่องมาจากไปรับประทานอาหารกับเพื่อน บ้างก็เข้าห้องน้ำ ดังคำกล่าวของนายสมบูรณ์ที่ว่า “...ส่วนใหญ่เข้าตรงเวลาทุกวิชา ยกเว้นวิชาเครื่องล่าง เพื่อนชวนไปทานอาหารก็จะเข้าห้องไม่ตรงเวลานัก ตามเพื่อนไป

ทานข้าว...” และนักเรียนหญิงชื่อสมใจกล่าวว่า “...ส่วนมากจะตรงเวลา แต่ถ้าไม่ตรงเวลาก็จะเป็นช่วงคาบที่ 3 หรือไม่กี่คาบที่ 5 เพราะต้องทานข้าวจึงต้องมาช้า...” ส่วนนายสมนึกกล่าวว่า “...ส่วนมากเข้าตรงเวลา มีสายบ้างเพราะเข้าห้องน้ำก่อนเข้าเรียน...” ด้านครูที่ปรึกษายืนยันว่า “...นักเรียนเข้าเรียนทุกวิชาตรงเวลา ทั้งนี้จะใช้วิธีการ โทรเช็กกับเพื่อนที่ไว้ใจได้หรือไม่ก็เดินขึ้นไปดูเองเลย...”

คุณลักษณะที่ 9 นักเรียนแสดงความคิดเห็นบ่อย ๆ ในชั้นเรียน จากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า หากมีโอกาสนักเรียนก็จะแสดงความคิดเห็นในรายวิชาต่าง ๆ ดังคำกล่าวของนายสมนึกที่ว่า “...มีโอกาส ออกไปนำเสนองานกลุ่มหน้าห้องเรียน มีวิชาคอมพิวเตอร์...” นางสาวสมทรงกล่าวว่า “...มีการแสดงความคิดเห็น วิชาวิถีธรรมวิถีไทยแสดงความคิดเห็นโดยตัวเอง และบางครั้งก็เป็นกลุ่ม...” นักเรียนชายชื่อนายสมบูรณ์กล่าวว่า “...ได้ออกไปแสดงความคิดเห็นในรายวิชาสิ่งแวดล้อมและ วิถีธรรมวิถีไทยเกี่ยวกับวันสำคัญ...” ส่วนนักเรียนหญิงชื่อสมศรี กล่าวว่า “...มีการแสดงความคิดเห็นเพราะว่าเพื่อนบังคับ แต่ก็ยินยอมนำเสนอ งานเกี่ยวกับการเรียน...” ส่วนครูที่ปรึกษาสอนวิทยาศาสตร์กล่าวว่า “...นักเรียนมาคุยกับเราก็เห็นว่ากล้าแสดงความคิดเห็นที่นอกเหนือจากที่ครูคุยหรือที่ครูแสดงความคิดเห็นไว้ กล้าที่จะบอก เคยถามนักเรียนกลุ่มนี้ก็ได้ยินบอกว่า เคยครบออกไปเป็นตัวแทนของเพื่อน...”

คุณลักษณะที่ 10 นักเรียนซักถามเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน จากการสอบถามนักเรียนและครูที่ปรึกษาพบว่า นักเรียนจะซักถามเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน ดังคำกล่าวของนายสมชายที่ว่า “...ถาม ถ้าเรียนไม่เข้าใจ และจะถามเรื่องที่เราไม่ได้...” นางสาวสมทรงกล่าวว่า “...กล้าซักถามอาจารย์เวลาไม่เข้าใจ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียน...” นักเรียนบางคนก็มักจะถามเพื่อนก่อน หากไม่ได้รับความชัดเจนก็จะไปถามอาจารย์ผู้สอน ดังคำกล่าวของนางสาวสมจิตที่ว่า “...ถามเพื่อนก่อนถ้าไม่เข้าใจจึงแล้วค่อยถามครู...” นักเรียนบางคนก็ไม่กล้าที่จะถามครูต่อหน้าเพื่อน ๆ แต่จะไปถามกับครูผู้สอนเป็นการส่วนตัว ดังคำกล่าวของนายสมหวังที่ว่า “...เคยถามอาจารย์ด้วยในชั้นเรียนจะเป็นการถามส่วนตัวเสียมากกว่า ส่วนใหญ่เรื่องการเรียนรู้...” ส่วนครูที่ปรึกษาสังเกตเห็นนักเรียนเข้ามาถามครูเช่นกัน ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษากล่าวว่า “...สมทรง เป็นคนไม่ค่อยคุย แต่ถ้าไม่เข้าใจก็จะถาม...” ครูที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...เห็นว่านักเรียนกลุ่มดังกล่าวมาถาม เมื่อไม่เข้าใจก็กล้าที่จะมาถามส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องในบทเรียน...”

คุณลักษณะที่ 11 นักเรียนอ่านหนังสือ ค้นคว้ามากขึ้นจากห้องสมุด หรืออินเทอร์เน็ต จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการอ่านหนังสือ ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้นทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ดังคำกล่าวของนายสมนึกที่ว่า “...เข้าห้องสมุด เข้า

อินเทอร์เน็ตและหางานทางอินเทอร์เน็ต...” นายสมเกียรติ กล่าวว่า “...เข้าศึกษาทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าที่ห้องคอมพิวเตอร์ ส่วนการเข้าห้องสมุดจะเข้าน้อย 2-3 ครั้ง เพราะจะไปเข้าทางอินเทอร์เน็ตมากกว่า...” นักเรียนหญิงชื่อสมทรงกล่าวว่า “...เข้าอินเทอร์เน็ตที่บ้าน อ่านหนังสือบ้าง...” นางสาวสมศรี กล่าวว่า “...อ่านที่บ้าน โดยการซื้อมาอ่านที่บ้านเอง บางครั้งขอเงินพ่อไปซื้อ ส่วนอินเทอร์เน็ตมาเล่นที่บ้านเอง...” ส่วนผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า “..เห็นคั่นคว้าโดยการเข้าอินเทอร์เน็ต...” ผู้ปกครองอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...เห็นมีการอ่านหนังสือเพิ่มเติมมากขึ้น เข้มงวดตรงเวลามากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อใกล้สอบ...” และผู้ปกครองอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...เห็นลูกมาเล่นอินเทอร์เน็ต มันก็บอกว่าส่งงานให้ครูทางเน็ต แม่ว่าก็แล้วไป ไม่ใช่ว่าเล่นเกมสั่งไม่รู้เรื่องรู้อะไรเลยหนา ลูกจะตอบหยั่งก็ได้เพราะแม่ไม่รู้เรื่อง...เรื่องการเรียนก็คุยกับพ่อว่า ตั้งแต่เข้ากลุ่มมานี้ดีขึ้นเยอะ เปลี่ยนไปเยอะ...” ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...เคยเห็นนักเรียนอ่านหนังสือ การคั่นคว้าจากอินเทอร์เน็ตจะมีเป็นบางครั้ง การเข้าห้องสมุดเป็นบางครั้งเมื่อไม่เข้าใจ จะว่าไม่อ่านเลยก็ไม่ใช่ ถ้าเปรียบเทียบกับคนอื่นกับเด็กในโครงการ นักเรียนในโครงการยัง OK กว่า...”

กิจกรรมที่ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาร่วมกัน

กิจกรรมที่ 1 ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาให้ความรักและความอบอุ่นกับนักเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ปกครองได้ให้ความรักความอบอุ่นกับลูกในลักษณะต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือลูก เข้าใจความต้องการของลูก ดังคำกล่าวของผู้ปกครองของนายสมนึกที่ว่า “...เวลาจะไปไหนมาไหนแม่ก็ไปส่ง ไปเอาใบหมายเรียกก็ให้พ่อไปส่ง แม่ไปส่ง.....ไม่อยากจะไปเล่นเกมที่นอกบ้าน พ่อเลยติดอินเทอร์เน็ตให้ลูกได้เล่นที่บ้าน...” ผู้ปกครองบางคนแสดงออกด้วยการกอดลูกและด้วยการพูดสนทนา ดังคำกล่าวของผู้ปกครองของนายสมหวังที่ว่า “...จะใช้คำอุ้งนี้แหละ กอดลูกบ่อย ๆ แต่ก่อนนี้นอนกับลูกด้วย นอนกับแม่กับยาย เพิ่งจะแยกนอนกับลูกตอนก่อนเข้าโครงการนี้เอง...” ผู้ปกครองบางท่านก็จะให้โอกาสกับลูกและพยายามเข้าใจลูก ดังคำกล่าวของผู้ปกครองนายสมบุญที่ว่า “...บางครั้งก็จะถามเมื่อเห็นว่ามามีกิจกรรมร่วมกับเพื่อน จะเที่ยวที่ไหนก็จะให้ไปแต่จะไม่ห้าม เขาจะเราอยู่ระหว่างศึกษาตัวเองอยู่เนาะอาจารย์เนาะ เขาก็เป็นวัยรุ่น ห้ามไม่ได้ ถ้าหากเขาอยากไปจ่อมตปลาอย่างนี้เนะเราก็ให้ไป ค่าตปลาให้ ค่าเบ็ดก็ซื้อให้ ถามว่าวันนี้ลูกได้อะไรบ้าง ลูกก็บอกว่าไม่ได้ก็ยังไม่คิด คิดว่าถ้าทำอะไรไม่ได้อะไรก็ควรจะเลิก คือให้ลูกไปทำกิจกรรมอะไรของเขาได้ แต่ก็ต้องระวังไม่ให้เกินเลยนะอาจารย์ ไม่ให้เลยก็ไม่ได้ ไม่ให้ก็อยากจะทำเด็กเขาคิดมาแล้วว่าเขาจะทำ เขาก็ทำแต่เราก็ดูห่าง ๆ ให้เขาบ้างไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลวร้าย...” อย่างไรก็ตาม จากการติดตามของผู้ปกครองนักเรียนก็เข้าใจในความรักและความอบอุ่นที่ได้รับจากผู้ปกครองดังคำกล่าวของนักเรียนหญิงคนหนึ่ง ที่ว่า “...แม่ฟังความคิดเห็นของลูกดี...” และ

นักเรียนชายอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...พ่อแม่บ่นให้ฟัง คุบ่าง แสดงเห็นถึงความสนใจและรัก...” และนักเรียนอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...พ่อแม่จะเอาใจใส่ในเรื่องการเรียน การให้เงินใช้ซื้ออุปกรณ์การเรียน ถามว่ากินข้างแล้วหรือยัง...”

จากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า ครูที่ปรึกษาจะให้ความรักและความอบอุ่นกับนักเรียนในลักษณะของการอบรมสั่งสอน ดูแลช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ดังคำของนักเรียนชายคนหนึ่งกล่าวว่า “...ครูที่ปรึกษาเอาใจใส่ อบรมและแนะนำเรื่องการเรียนและการปฏิบัติตัวเรื่องการแต่งกาย...” นักเรียนชายอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...ครูให้คำแนะนำเรื่องความขยัน และอบรมลูกศิษย์ติดตามพฤติกรรม เรื่องส่วนตัวพวกผมจะไปหาอาจารย์ท่านเอง...” นักเรียนหญิงอีกคนหนึ่งกล่าวกับเพื่อน ๆ ว่า “...อยากให้เพื่อน ๆ นำตัวอย่างของผู้ปกครองและอาจารย์ที่ปรึกษามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน...” ครูที่ปรึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า “...ครูเป็นตัวอย่างของความรับผิดชอบ เป็นตัวอย่างในเรื่องของความอดทนเมื่อนักเรียนทำผิด มีการตักเตือนบ่อย ๆ หลาย ๆ ครั้ง อดทนรับฟังเรื่องราวจากนักเรียน ครูเองก็วางตัวเข้มแข็งเพื่อให้เด็กเข้ามาหาเรา...” และครูที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...อันดับแรกคือการเอาใจใส่ทุกคน... ให้ความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคน การสนทนาอย่างใกล้ชิดกับเด็ก จำชื่อเด็กได้ทุกคนเลย...ความอดทนต่อนักเรียนก็เช่นเดียวกันเวลาเด็กมีปัญหาไม่ใช่คุยกับเด็กเท่านั้น เราต้องคุยกับพ่อแม่เขาด้วย...”

กิจกรรมที่ 2 ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ความอดทนความขยันหมั่นเพียร รวมถึงความประหยัดให้กับลูกได้เห็น ผู้ปกครองบางคนต้องลดอบายมุขเพื่อให้ลูกเห็นเป็นตัวอย่าง ดังคำกล่าวของนายสมเกียรติที่ว่า “...แม่เป็นตัวอย่างที่ดี สอนว่าแม่หาเช้ากินค่ำ แม่ขยัน พ่อก็ขยัน...” นางสาวสมทรงกล่าวว่า “...แม่ก็ประหยัด พ่อก็ขยันทำงาน ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกเห็น เช่นการทำงานบ้าน การเก็บของ ทำงานบ้าน...” นายสมบูรณ์กล่าวว่า “...ส่วนใหญ่เป็นตัวอย่างให้กับลูกเรื่องขยัน ประหยัด...” ส่วนนักเรียนหญิงชื่อสมใจ กล่าวว่า “...มีความมานะ อดทน ขยัน ไม่กลัวความยากลำบาก ส่งเสริมให้ลูกเรียนหนังสือสูง ๆ...” ผู้ปกครองของนักเรียนชายคนหนึ่งกล่าวว่า “...ก่อนเข้าโครงการ แม่จะคบเพื่อน เพื่อนจะโทรมาแม่จะดื้มแก่งอู้ความจริงนะ เวลาอยู่กับเพื่อนฝูง แต่เดี๋ยวนี้ตั้งแต่เข้าโครงการลูกบอกว่า ‘..แม่ แม่หยุดบ้างเถอะ แม่มาสอนผม และแม่มาทำเอง..’ ก็เลยตั้งแต่เข้าพรรษา สามเดือนมานี้แม่ไม่จิลย จะหลีกเลี่ยงจากเพื่อน ก็เอน้ำใจลูกที่มากบอกร้องไห้ แม่ก็เลยว่า จะให้แม่หยุดแต่ ๆ มันคงเป็นไปได้ เพราะว่าเพื่อนฝูงของแม่แต่ละคน เวลาเป็นออกงานเป็นก็เอาเข้าไปด้วย เป็นกินอะไรเข้าก็กินอันนั้นเพื่อไม่ให้เป็นที่ลำบากแก่เป็น ลูกก็บอกว่า ‘..แม่ก็ผ่อน ๆ เอา..’ แม่ก็บอกว่า แม่ก็ผ่อนแล้ว แม่ไม่เหมือนแต่ก่อน .... เราสอนเค้า เค้าก็ขยันมาแหละ เรามานอนนี่ก็คูก็เป็นจริงอย่างที่เค้าพูด....แม่เองก็

พยายามที่จะไม่เหมือนเดิม พยายามดื่มให้น้อยที่สุด..”

จากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า ครูที่ปรึกษาให้ความดูแลเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี ให้คำแนะนำ สั่งสอน ติดตามการเรียนของนักเรียน ดังคำกล่าวของนายสมชายที่ว่า “...ครูที่ปรึกษาเป็นตัวอย่างในความอดทน แนะนำเรื่องเกี่ยวกับการเรียน และสอนให้เอาตัวรอด...” นายสมบุรณ์ กล่าวไว้ว่า “...ที่ปรึกษามีความรับผิดชอบ ดูแลเอาใจใส่งาน ดูแลนักศึกษาเป็นอย่างดี...” นางสาวสมศรี กล่าวว่า “...ที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ดี ติดตามเป็นห่วงนักเรียนอยู่เสมอ...” และนางสาวสมใจ กล่าวชมเชยทั้งผู้ปกครองและที่ปรึกษาว่านักเรียนควรเอาเป็นตัวอย่างด้วยดังคำกล่าวที่ว่า “...อยากให้เพื่อน ๆ นำตัวอย่างของผู้ปกครองและอาจารย์ที่ปรึกษามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน...” ส่วนครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ครูเป็นตัวอย่างของความรับผิดชอบ ... เป็นตัวอย่างในเรื่องของความอดทนเมื่อนักเรียนทำผิด มีการตักเตือนบ่อย ๆ หลาย ๆ ครั้ง อดทนรับฟังเรื่องราวจากนักเรียน ครูจะต้องวางตัวยิ้มแย้มเพื่อให้เด็กเข้ามาหาเรา...” ครูที่ปรึกษาอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...นอกจากนั้นก็เป็นการยุติธรรมให้กับทุกคน การสนทนาอย่างใกล้ชิดกับเด็ก จำชื่อเด็กได้ทุกคนเลย... ความอดทนต่อนักเรียนก็เช่นเดียวกันเวลาเด็กมีปัญหาไม่ใช่คุยกับเด็กเท่านั้น เราต้องคุยกับพ่อแม่เขาด้วย...”

กิจกรรมที่ 3 ผู้ปกครองและที่ปรึกษาเสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงออก จากการสนทนากับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า กิจกรรมดังกล่าวนี้ ควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนแสดงออกมากกว่าที่จะเป็นผู้ปกครองและครูที่ปรึกษากระทำ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้ปกครองและที่ปรึกษากระทำถือเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างมั่นใจได้ กลุ่มจึงมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมนี้ควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องแสดงออกจึงไม่มีการสัมภาษณ์

กิจกรรมที่ 4 ผู้ปกครอง/ ที่ปรึกษาดูตามการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองจะให้ความสนใจในการติดตามการเรียนของลูกบ้างก็มีวิธีการในการตรวจสอบลูกว่าอยู่ที่โรงเรียนหรืออยู่ที่ไหน ดังคำกล่าวของผู้ปกครองของนายสมบุรณ์ ที่ว่า “...ตอนเช้าก็ลองโทรศัพท์ดู โทรศัพท์หาลูก ถ้าเสียงตามสายเข้ามาในเครื่องก็แสดงว่าลูกอยู่ในบริเวณ โรงเรียน ลองถามว่าอยู่ที่ไหนลูก ลูกบอกว่า อยู่ที่ห้องเรียน เราก็ฟังเสียงครูดูก็รู้ ฟังเสียงกลุ่มเพื่อนของแก เสียงในตึกกับเสียงข้างนอกจะไม่เหมือนกัน...” ผู้ปกครองอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ถ้าลูกไม่มาเรียนจะโทรหาอาจารย์ เรื่องเรียนพ่อเป็นคนหาคนส่ง แต่ต้องเห็นใจพ่อบางพ่อเป็นคนหาเงิน สนใจลูกในทุกเรื่อง เพราะต้องการให้มีความรู้...” และผู้ปกครองของนายสมนึกกล่าวถึงความเป็นห่วงลูกในเรื่องการเรียนว่า “...ทุกวันนี้สอนเป็น แต่บางครั้งเป็นก็อู้ไม่รู้เรื่อง เป็นก็รู้ตัว แล้วทำไม่อู้ไม่รู้เรื่อง เป็นก็ไม่รู้เหมือนกัน...บางครั้งเป็นบอกว่าเรียนก็คือเรียน แอ่วก็คือแอ่ว เป็นถึงเรียนจบ...ที่ห่วงเพราะมีเพื่อนที่บ้าน เรียนที่โรงเรียนอื่นและ

พวกเขาไปอยู่หอ ที่รู้มาตอนนี้เพื่อนที่อยู่หอนี้ไม่ค่อยไปเรียนหนังสือด้วยได้ข่าวว่าโรงเรียนก็เรียกพบเหมือนกัน...แม่เองคุยกับเพื่อน ๆ ด้วยกันบอกว่า เราก็ปล่อยบ้าง เข้มบ้างเราจะมัดแท้ก็บอได้ เพราะว่าตอนเย็นลูกจะไปเล่นบอล เลิกเล่นก็กลับบ้าน บ้างก็ไปเที่ยวบ้าง... ปัญหาที่น่าห่วงคือเรื่องการคบเพื่อนต่างสถาบัน....” นางสาวสมจิตเขียนไว้ในสมุดบันทึกส่วนตัวว่า “...สิ่งเดียวในชีวิตที่ไม่เคยทำอะไรให้พ่อแม่เลย ได้แต่ทำให้แม่ต้องเสียใจอย่างน้อยในชีวิตนี้ต้องตอบแทนพ่อแม่บ้าง ต้องทำวันนี้ให้ดีที่สุด นั่นคือสิ่งที่เราต้องทำหน้าที่ของเราให้ดีต้องเรียนหนังสือให้พ่อแม่ภาคภูมิใจในตัวเราบ้าง อย่างน้อยเราก็ได้เห็นพ่อกับแม่มีความสุขก็พอใจแล้ว หายเหนื่อยเลย...” ส่วนนักเรียนชายคนหนึ่งกล่าวว่า “...ผู้ปกครองให้ความสนใจติดตามมากขึ้น เรื่อง การเรียน เรื่องการคิดเที่ยว บางครั้งก็ดี บางครั้งไม่ชอบบ้าง...” ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ไปตามอาจารย์ผู้สอนเรื่องคะแนนผู้เรียน เมื่อรู้ก็บอกไปทางบ้านให้เขาดีใจ ตัวอย่างสมทรง สอบได้เกือบเต็มก็จะรีบบอกแม่เขาดีใจ ไม่มาเรียนก็ตาม พฤติกรรมไม่ดีก็สอน สอบถามจากเพื่อนว่าเขาอยู่ไหน ถ้าไม่เจอก็ถามจากเพื่อน ก็จะทำให้เด็กรู้ว่าเรานอกกฎไม่ได้นะ อาจารย์นี่ตามตลอด...”

กิจกรรมเฉพาะที่ผู้ปกครองกระทำ

กิจกรรมที่ 1 ผู้ปกครองสร้างโอกาสในการสนทนากับลูก จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ปกครองได้สนทนากับลูกมากขึ้น โดยจะเป็นเรื่องการเรียนบ้าง เรื่องการสอบบ้าง ดังตัวอย่างของนักเรียนหญิงชื่อสมใจที่กล่าวว่า “...ผู้ปกครองจะมีการสนทนาในเรื่องการเรียนว่ามีที่บ้านหรือเปล่า ในช่วงเวลาของหรือช่วงเวลานั่งรถกลับบ้าน...” นักเรียนชายคนชื่อสมนึก กล่าวว่า “...คุยกับแม่มากขึ้น ถ้ามีปัญหาคุยกับแม่และบอกวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร...” ซึ่งสอดคล้องกับผู้ปกครองของนางสาวสมทรงที่กล่าวว่า “...คุยบ่อย ตอนเย็น เมื่อเข้าร่วมโครงการรู้สึกดีขึ้นมาก เมื่อคืนก็ขอกอดแม่และสำนึกว่าแม่ได้ทำอะไรให้มาก...” ส่วนผู้ปกครองอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...แม่จะเป็นฝ่ายเริ่มคุย ตัวเองไม่ค่อยพูด โดยการพูดถึงเรื่องการเรียนเป็นอย่างไร เข้าเรียนตรงเวลาหรือเปล่า ลูกก็บอกว่า ‘..ถ้าไม่ตรงเวลาอาจารย์คงโทรมาหา แม่แล้ว...’ มีปัญหาด้านการเรียนหรือเปล่า....ส่วนเรื่องความใกล้ชิดนี้ทุกวันเลย...” ลูกบอกกับแม่ว่า ‘...แม่ไม่ต้องถามหรือก ไม่ให้มีปัญหา...’ แม่บอกว่า “...แม่ก็ต้องถามนะ แม่เป็นห่วง...สอนถ้าไปก็ไม่ดีกลัว บางทีก็ปล่อยให้ไปบ้างแม้แต่เป็นห่วงสุด ๆ กลัวไปคบเพื่อนที่ไม่ได้เรียน กลัวเรียนไม่จบในหมู่บ้านก็มีเยอะ...” ผู้ปกครองอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...คุยทุกวันเวลาอยู่ที่บ้านจะมีทีวีอยู่เครื่องหนึ่งพาลูกดูทีวีด้วยกัน ถ้ามีข่าวสังคมอะไรดี ๆ ก็จะเปรียบเทียบให้ลูกฟังว่าบุคคลคนนี้นะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ ดูทีวีไปก็สอนไป เหตุการณ์ประจำวันอะไรข่าวไม่ดี บุคลิกจะสอนเรื่องบุคลิกของคน เห็นไหมลูกหน้าตาเขาดี ๆ คบคนต้องคบที่บุคลิกภาพ โดยการทำแบบนี้แล้วทำให้ผู้ปกครองกับลูกได้อบอุ่น...”

กิจกรรมที่ 2 ผู้ปกครองส่งเสริมค่าใช้จ่ายด้านการเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและ

นักเรียน พบว่า นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายกับลูกเป็นอย่างดี บางคนให้ 50 บาทบางคนก็ให้ 40 บาท ส่วนหากจำเป็นเรื่องค่าใช้จ่ายเรื่องการเรียนรู้เพิ่มเติมก็จะให้ต่างหาก ดังคำกล่าวของผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า “...แม่เงินไปโรงเรียนวันละ 50 บาท และค่าน้ำมัน 2 วัน 50 บาท รวมแล้วอาทิตย์ละ 350 บาท บางครั้งลูกบอกว่าอยากได้บางอย่าง แม่ก็จะให้เงินต่าง ๆ หากไปซื้อ เช่นอยากไปทางไกล ลูกจะซื้ออะไรก็จะให้ ส่วนเรื่องอุปกรณ์การเรียนนั้นลูกจะใช้เงินเก็บของเขาเองซื้อ...” ผู้ปกครองอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ขอเท่าไรก็ให้ สนับสนุนค่าใช้จ่ายวันละ 60 บาทต่อวัน ให้เท่าไรก็ไม่เหลือ อาจจะเป็นเพราะว่าลูกสาวคนเดียวจึงตามใจ กลัวลูกไปเจ็บไปเป็นอะไร...” คุณแม่ท่านหนึ่งกล่าวว่า “...จะให้วันละ 40 บาท แต่เมื่อลูกเข้าบ้านจะถามวันนี้มีกิจกรรมอะไร ซื้อชุดหรือเปล้าลูก ทำงานกลุ่มหรือเปล้า ทำวิชาอะไร เราก็ไปแอบถามจากเพื่อน เงินสนับสนุนก็ไม่ขาด...” ส่วนนักเรียนชายชื่อนายสมบุรณ์ กล่าวว่า “...พอดีกับค่าใช้จ่ายประจำวัน บางวันเหลือเก็บบ้าง...” นางสาวสมใจกล่าวว่า “...ได้รับ เวลาต้องใช้เงินพ่อแม่ก็ให้ เช่นซื้ออุปกรณ์การเรียน ทำรายงาน...” และนางสาวสมทรง กล่าวว่า “...เหมาะสม มีกิจกรรมจะให้เพิ่มได้ จะให้การสนับสนุนมากขึ้น...” ส่วนครูที่ปรึกษาคนหนึ่งยืนยันว่า “...เรื่องค่าใช้จ่ายเห็นว่า ผู้ปกครองก็ให้การสนับสนุน...” และครูที่ปรึกษาอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “...เยอะเลย ขอเท่าไรพ่อแม่ก็ให้...”

ผลการประเมินกระบวนการใน รอบที่ 1

หลังจากที่กลุ่มได้นำแผนการพัฒนาคูณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้เชิญผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียน มาเพื่อร่วมสรุปรายงานถึงความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น ซึ่งจากการสนทนากลุ่มพบว่า จุดแข็งของแผนการพัฒนาคูณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนคือ ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีกิจกรรมเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อพัฒนาคูณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เป็นรูปธรรม สามารถสังเกตเห็นความตระหนักที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งความตระหนักดังกล่าวทำให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาคูณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ดี แม้ว่าระยะเวลาที่ผ่านมาเพียง 1 เดือนก็สามารถเห็นความพยายามและความตั้งใจในการพัฒนาคูณลักษณะที่ดี ความพยายามในการศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น และมีวินัยในตัวเองนักเรียนได้ดีขึ้น

นอกจากนั้นจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ยังพบว่า ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษามีความตั้งใจที่จะให้ความสนใจ ความรัก ความอบอุ่นและช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี เห็นว่าผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาพยายามในการเป็นต้นแบบที่ได้ให้กับนักเรียนตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นว่า ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดจากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า “ลูกชายมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดี

โดยเฉพาะด้านนิสัย เมื่อเข้าร่วมโครงการนี้ลูกได้รับการดูแลใกล้ชิดมากขึ้น จากที่ไม่ค่อยพูดคุยกับพ่อแม่ ไม่กล้าถาม เวลาเพื่อนมาก็ไปคุยกันนอกบ้าน ไม่ให้พ่อแม่ได้ยิน เดียวนี้คุยกับพ่อแม่มากขึ้น กล้าที่จะเล่าปัญหาที่พบให้ฟัง มีวันหนึ่งเมื่อกลับมาจากโรงเรียนหน้าตาบึ้งตึง ลูกก็มาเล่าให้ฟังเกี่ยวกับปัญหาอาจารย์ที่สอนว่า อาจารย์ตัดสินผลการเรียนกับนักเรียนไม่ถูกต้อง มีปัญหากับครูทำให้ไม่อยากไปเรียน” จากการสัมภาษณ์เห็นว่านักเรียนมีความพยายามที่จะกระทำตามกรอบกิจกรรมที่กำหนด

ผลการทบทวนการดำเนินการ รอบที่ 1

ส่วนในข้อที่เป็นจุดอ่อนของการดำเนินการในครั้งนี้คือ กรอบกิจกรรมต่าง ๆ บางประเด็นมีความซ้ำซ้อน ไม่ชัดเจน บางกิจกรรมสามารถนำรวมกันได้ และบางประเด็นยังขาดความชัดเจนว่าใครเป็นผู้ปฏิบัติ สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้ดังนี้

1. ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะนิสัย ครูที่ปรึกษาเสนอว่าควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมประเพณีเพื่อพัฒนาสังคมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนักเรียนที่ขอให้ทำกิจกรรมข้อที่ 4 ไปร่วมกับข้อที่ 2 เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมเดียวกัน ที่ประชุมจึงขอรวมข้อ สอง และข้อ สี่ เข้าด้วยกัน ให้เป็น “...นักเรียนเสียสละและช่วยเหลือกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญทางศาสนา...” แทน ที่ประชุมเห็นด้วย

2. ในส่วนของกิจกรรมสนับสนุนจากผู้ปกครองและที่ปรึกษา นักเรียนเสนอว่า “...อยากให้ผู้ปกครองและที่ปรึกษาฟังความคิดเห็นของนักเรียนบ้าง ไม่ใช่ทำอะไรก็ตามโดยไม่ยอมฟังเหตุผล ควรมีประเด็นให้ผู้ปกครองและที่ปรึกษาเข้าใจเหตุผลของลูกด้วย” ผู้ปกครองเสริมว่า “การที่จะเข้าใจเหตุผลของลูกนั้นจำเป็นต้องดูก่อนเป็นกรณี ๆ ไป ไม่ใช่คิดว่าคิดแล้ว ผู้ปกครองหรืออาจารย์ที่ปรึกษาต้องเห็นด้วยเสมอไป...” จึงได้เปลี่ยนจาก “ผู้ปกครองและที่ปรึกษาให้ความรักและความอบอุ่นกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ” เป็น “ผู้ปกครองและที่ปรึกษาให้ความรัก ให้คำแนะนำ และรับฟังนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ” แทน ที่ประชุมเห็นด้วย

3. ครูที่ปรึกษาเสนอว่า ประเด็น “ผู้ปกครองและที่ปรึกษาเสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงออกของนักเรียน” ควรเป็นความพยายามของนักเรียนมากกว่า จึงขอเปลี่ยนเป็น “นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออกของนักเรียน” แทน ที่ประชุมเห็นด้วย

4. ครูที่ปรึกษาเสนอว่า ควรเพิ่มประเด็นเกี่ยวกับนักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนครบขอ นักเรียนด้วยตามลักษณะรายวิชาตัวอย่างเช่น วิชาปฏิบัติมีอุปกรณ์ครบ วิชาทฤษฎีมีสมุด หนังสือเรียนครบ เป็นต้น ที่ประชุมจึงเพิ่มกิจกรรม “นักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนครบตามลักษณะรายวิชา” ที่ประชุมเห็นด้วย

5. นักเรียนเสนอว่า ควรมีประเด็นเกี่ยวกับการนำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วย ควบคุมไปกับการแสดงความคิดเห็น จึงขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็น “นักเรียนแสดงความคิดเห็นและนำเสนอหน้าชั้นเรียนบ่อย ๆ” ที่ประชุมเห็นด้วย

6. ประเด็นผู้ปกครอง/ ที่ปรึกษาติดตามการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ นั้น ครูที่ปรึกษาเสนอขอเพิ่มคำว่า พฤติกรรมเข้าไปด้วย เนื่องจากว่าการติดตามเรื่องการเรียนอย่างเดียวนั้นไม่พอ ต้องติดตามเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนควบคู่กันไปด้วย จึงเปลี่ยนเป็น “ผู้ปกครอง/ที่ปรึกษาติดตามการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ” ที่ประชุมเห็นด้วย

7. ประเด็นการสนทนากับลูกบ่อย ๆ ผู้ปกครองขอเสนอว่า ขอเพิ่มให้ครูที่ปรึกษาได้ทำบ่อย ๆ ด้วย จึงเพิ่มจาก “ผู้ปกครองสร้างโอกาสในการสนทนากับลูกบ่อย ๆ” เป็น “ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาสร้างโอกาสในการสนทนากับนักเรียนบ่อย ๆ”

8. กลุ่มครูที่ปรึกษามีความเห็นว่าการดำเนินการที่ผ่านมาแม้จะมีผลความก้าวหน้าที่ดี แต่ยังมีความรู้สึกว่าการดำเนินการนั้นมีความระวังตัวซึ่งกันและกัน เนื่องจากระยะเวลาและความคุ้นเคยระหว่างกันยังน้อยอยู่ จึงเห็นสมควรให้มีการปรับเรื่องการสร้างความสัมพันธ์มากขึ้น ด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิ การโทรศัพท์คุยกัน การไปเยี่ยมบ้านบ่อยขึ้น หรือพบปะกันในโอกาสต่าง ๆ มากขึ้น

สังเกตเห็นว่าระหว่างการดำเนินการประชุมระดมสมองนั้น กลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียนมีความใกล้ชิดและเป็นกันเองมากขึ้น กล่าวเสนอแนะแสดงความคิดเห็นระหว่างกันมากขึ้น มีการทักทายด้วยหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใสและรู้จักกันมากขึ้น ทั้งระหว่างครูปรึกษากับผู้ปกครอง และระหว่างผู้ปกครองกันเอง หลักจากที่กลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนได้ร่วมกันระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน พร้อมกับมีมติเห็นชอบกับการเปลี่ยนแปลงประเด็นต่าง ๆ ตามที่แต่ละฝ่ายเสนอมานั้น ผู้วิจัยได้ให้กำลังใจกับกลุ่มเพื่อนำกรอบแผนการพัฒนาที่ปรับใหม่นี้ไปดำเนินการให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนต่อไป

2. การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน รอบที่ 2

ผู้วิจัยร่วมกับครูที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ได้ร่วมกันกำหนด ซึ่งได้เห็นความก้าวหน้าของการนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี จึงได้รวบรวมไว้เป็นเรื่อง ๆ ให้เสร็จสิ้นก่อนที่จะมีการประชุมผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียน เพื่อระดมสมองกันอีกครั้งหนึ่ง โดยมีระยะห่างจากการประชุมในรอบแรกเป็นระยะเวลา 1 เดือน ในการจัดสนทนากลุ่มรอบที่สองนี้ จะเป็นเริ่มจากการรายงานให้ข้อมูลกับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนทราบถึงผลจากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ครูที่ปรึกษาและนักเรียนว่า มีความก้าวหน้าแต่ละด้านเพียงไร พร้อมกับการร่วมกันแสดงความยินดี ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมา ส่วนจุดอ่อน ปัญหา อุปสรรคที่พบกลุ่มได้ ร่วมกันวางแผนแก้ไข พร้อมทั้งกำหนดให้มีการดำเนินการที่ทุกฝ่ายยอมรับและเป็นที่ยึดมั่น ดังต่อไปนี้

ผลการวางแผน รอบที่ 2

ผลจากการดำเนินการที่ผ่านมาทำให้กลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความยินดี กับความก้าวหน้าและผลที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตระหนักที่เกิดขึ้นกับทุกคน กลุ่มได้ ร่วมกันระดมสมองในการนำเอาปัญหาและข้ออุปสรรคที่พบในรอบของการพัฒนาคุณลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ผ่านมาร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่อไป โดยได้ร่วมกัน จัดทำที่ห้องประชุมโรงเรียน ในวันที่ 18 เดือน สิงหาคม พ.ศ.2549 ในการปรับแผนครั้งนี้กลุ่มได้ ตกลงให้ประเด็นกิจกรรมใดที่มีความชัดเจนแล้วให้ดำเนินการต่อไป ส่วนประเด็นที่มีความซ้ำซ้อน หรือประเด็นที่ต้องการปรับเพิ่มให้มีวางแผนใหม่ สรุปเป็นการปรับใหม่ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน 4 ประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองและที่ปรึกษา 3 ประเด็น และที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง ครูที่ ปรึกษาและนักเรียนมี 1 ประเด็น สรุปได้ดังตารางที่ 7 – 9

ตารางที่ 7 การดำเนินการปรับแผนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในส่วนของนักเรียน รอบที่ 2

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
1. นักเรียนเสียสละและช่วยเหลือ กิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรม สำคัญทางศาสนา	ร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่บ้าน ที่วัด ที่ชุมชน และที่โรงเรียน	เข้าร่วมงานตาม เทศกาลบ่อย ๆ	สัมภาษณ์ สังเกต	ผู้ปกครอง, นักเรียน และ ครูที่ปรึกษา
2. นักเรียนมีความมั่นใจในการ แสดงออกของนักเรียน	กล้าพูดกล้าบอก กล้าทักทายครูอาจารย์	นักเรียน กล้าแสดงออก	สัมภาษณ์ สังเกต	ผู้ปกครอง, นักเรียน และ ครูที่ปรึกษา
3. นักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนครบตาม ลักษณะรายวิชา	มีหนังสือเรียนครบ มีอุปกรณ์การเรียนครบ	มีอุปกรณ์การเรียน	สัมภาษณ์ สังเกต	ครูที่ปรึกษา นักเรียน และครูผู้สอน
4. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและ นำเสนอหน้าชั้นเรียนบ่อย ๆ	เสนองานหน้าชั้นเรียน แสดงความคิดเห็นของตนเอง	ทุกครั้งที่มีโอกาส	สัมภาษณ์ สังเกต	ครูที่ปรึกษา นักเรียน และครูผู้สอน

ตารางที่ 8 การดำเนินการปรับแผนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในส่วนของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา รอบที่ 2

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
1. ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาให้ความรักให้คำแนะนำ และรับฟังนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	ช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน รับฟังเข้าใจปัญหานักเรียน สร้างโอกาสในการสนทนากับนักเรียน	นักเรียนพึงพอใจกับ ความรัก คำแนะนำ	สัมภาษณ์ สังเกต	นักเรียน, ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาสร้างโอกาสในการสนทนากับลูกบ่อย ๆ	สนทนาเรื่องการเรียน สนทนาเรื่องปัญหาทั่วไป	นักเรียนได้รับความ ใกล้ชิดความอบอุ่น	สัมภาษณ์ สังเกต	นักเรียน, ผู้ปกครอง
3. ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาดูตามการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	ติดตามช่วยเหลือปัญหาการเรียน ติดตามช่วยเหลือปัญหาพฤติกรรม	นักเรียนรู้สึกดีที่ได้รับ ความสนใจ	สัมภาษณ์ สังเกต เอกสารหลักฐาน	นักเรียน, ครูที่ปรึกษา และนักเรียน

ตารางที่ 9 การดำเนินการปรับแผนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในส่วนของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียน รอบที่ 2

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
1. ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนสร้างความสัมพันธ์กันมากขึ้น	การสนทนาการโทรศัพท์ การพบปะกันเยี่ยมบ้าน	ความสัมพันธ์ดีขึ้น	สัมภาษณ์ สังเกต	ครูที่ปรึกษา, นักเรียน และผู้ปกครอง

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 2

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลาตั้งแต่หลังการระดมสมองครั้งที่ 2 ในวันที่ 19 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2549 ไปจนถึงต้นพฤศจิกายน เนื่องจากช่วงเดือนตุลาคม เป็นช่วงปิดภาคเรียนที่ 1 ในขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ได้ร่วมกันปรับใหม่ให้เกิดความชัดเจนขึ้นไปปฏิบัติต่อเนื่องจากการดำเนินการในครั้งแรก พร้อมกับกำกับการสังเกตผลที่ขึ้นซ้ำอีก และในช่วงวันที่ 3-5 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2549 ผู้วิจัยและครูที่ปรึกษาได้เดินทางไปเยี่ยมบ้านผู้ปกครองและนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสอบถามความต่อเนื่องในการปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในตัวนักเรียน

ผลการสังเกต รอบที่ 2

กลุ่มได้ร่วมกันสังเกตความก้าวหน้าในคุณลักษณะเหมือนกันกับในรอบแรกซึ่งก็ปรากฏเห็นว่า ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนได้ดำเนินการตามได้เป็นอย่างดีเหมือนกับที่ได้เก็บข้อมูลไว้ในรอบที่ 1 แต่จะให้ความสำคัญติดตามในแก้ไขปัญหามาตามแผนที่ได้กำหนดไว้ในรอบที่ 2 ซึ่งผลการติดตามสังเกตความก้าวหน้าในการนำแผนในส่วนที่ปรับปรุงไปปฏิบัติ พบว่า

การสังเกตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักเรียน

คุณลักษณะที่ 1 นักเรียนเสียสละและช่วยเหลือกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรม
สำคัญทางศาสนา โดยเอาคุณลักษณะเดิมในการวางแผนในรอบที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 4 มารวมกันจากการสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติได้เหมือนในรอบที่ 1 ที่ผ่านมา

คุณลักษณะที่ 2 นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออก ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่กำหนดเพิ่มเติมของนักเรียนจากรอบที่ 1 ที่ผ่านมา จากการสัมภาษณ์และการสนทนากับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น ด้วยการทักทายครูที่ปรึกษา ทักทายผู้ปกครอง กล้าถาม กล้าที่จะไปขายของหารายได้ ดังคำกล่าวของนักเรียนชายชื่อนายสมเกียรติที่ว่า “...กล้าแสดงออกคือทำธุรกิจขายตรงสินค้าประเภทเครื่องสำอางค์ยี่ห้อหนึ่ง กล้าเข้าหาผู้ใหญ่ กล้ารับซื้อแซนวิชไปขาย...” นางสาวสมใจ กล่าวว่า “...เวลาที่บ้านมีปัญหาอะไรก็จะแสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ปัญหาให้ทางบ้าน...” และนายสมนึกกล่าวว่า “...พูดหน้าชั้นเรียน กล้าพูดกับอาจารย์มากขึ้น เห็นอาจารย์ที่ไหนก็จะไหว้ กล้าทักทายอาจารย์...” ผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า “...เดี๋ยวนี้ตั้งแต่มาเข้ากลุ่มดีขึ้นเยอะ คือกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าพูดมากขึ้น...” ครูที่ปรึกษากล่าวว่า “...นายสมนึกกล้าสวยดี กล้าทักทาย...” แม่ของนักเรียนบอกว่า “...ลูกมาบอกว่าครูผู้คิดถึงแม่นะ อยากมาหาแม่...”

คุณลักษณะที่ 3 นักเรียนมีอุปการณ์การเรียนครบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่กำหนดเพิ่มเติมของนักเรียนจากรอบที่ 1 ที่ผ่านมา จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า

นักเรียนมีการเตรียมอุปกรณ์การเรียนครบถ้วน พร้อมเรียน ดังคำกล่าวยืนยันของนักเรียนชื่อนายสมเกียรติ ที่ว่า “...ครบทุกรายวิชา...” นายสมบุรณ์ กล่าวว่า “...ครบทุกวิชา ทุกชั่วโมง...” และนายสมหวัง กล่าวว่า “...ครบพร้อมเรียน...” สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ปกครองท่านหนึ่งที่ว่า “...มีครบ เวลาขาดอะไรก็จะขอเงินไปซื้อที่ดวงกลมบอย ๆ...” ผู้ปกครองอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...อุปกรณ์การเรียนเห็นมีครบ บางทีอะไรขาดเหลือมันก็มาขอตั้งแม่ซื้อ บางทีดึกแล้วก็จะโทรหาพี่หากต้องการอุปกรณ์การเรียนเพื่อทำการบ้าน...” ส่วนครูที่ปรึกษากล่าวยืนยัน “...สอบถามครูในแต่ละรายวิชาแล้วบอกว่า อุปกรณ์การเรียนของนักเรียนกลุ่มนี้ครบ...”

นอกจากนั้น จากการบันทึกการสังเกตของครูที่ปรึกษากับนักเรียนคนหนึ่งที่ไม่เคยเอาหนังสือมาเรียนเลยตลอดภาคเรียนที่ผ่านมา แม้คุณแม่จะพยายามซื้อให้ก็ไม่เอา แต่หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ครูที่ปรึกษาเขียนบันทึกไว้ว่า “...นายสมบุรณ์ในภาคเรียนที่ 1 ไม่เคยมีอุปกรณ์การเรียน สมุดและหนังสือในแต่ละวิชา ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการจนถึงภาคเรียนที่ 2 นี้มีอุปกรณ์การเรียน หนังสือการเรียนครบทุกวิชา...” โดยครูที่ปรึกษาเขียนเป็นข้อสังเกตไว้ว่า “...อาจเป็นไปได้ว่า นักศึกษากลุ่มนี้เกิดความตระหนักในหน้าที่และมีข้อกำหนดที่เป็นแนวในการปฏิบัติมากกว่าเพื่อน ๆ นักศึกษาทั่วไป จึงส่งผลทำให้นักศึกษากลุ่มนี้เรียนได้ดีขึ้น...”

คุณลักษณะที่ 4 นักเรียนแสดงความคิดเห็นและนำเสนอหน้าชั้นเรียนบ่อย ๆ โดยเอาคุณลักษณะเดิมในการวางแผนในรอบที่ 1 ข้อที่ 9 และมาเพิ่มเติมในส่วนของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วย จากการสัมภาษณ์และการสังเกตพบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติได้เช่นเดียวกับในรอบที่ 1 ที่ผ่านมา

การสังเกตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมผู้ปกครองและที่ปรึกษา

กิจกรรมที่ 1 ผู้ปกครองและที่ปรึกษาให้ความรักให้คำแนะนำ และรับฟังนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยเอากิจกรรมเดิมในการวางแผนในรอบที่ 1 ข้อที่ 1 มาปรับเปลี่ยน จากการสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาสามารถปฏิบัติได้เช่นเดียวกับในรอบที่ 1 ที่ผ่านมา

กิจกรรมที่ 2 ผู้ปกครอง/ที่ปรึกษาสร้างโอกาสในการสนทนากับลูกบ่อย ๆ โดยเอากิจกรรมเดิมเฉพาะที่ผู้ปกครองกระทำในการวางแผนในรอบที่ 1 ข้อที่ 1 มาปรับเปลี่ยน จากการสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า ผู้ปกครองสามารถปฏิบัติได้เหมือนในรอบที่ 1 ที่ผ่านมา และครูที่ปรึกษาก็สามารถปฏิบัติได้ด้วยเช่นเดียวกัน จากการสัมภาษณ์นักเรียนชื่อนางสาวสมศรี พบว่า “...ส่วนที่ปรึกษาก็ใช้เวลาโฮมรูมตอนเช้าก็จะคุยกับนักเรียนทุกคนในห้อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเรียน เรื่องส่วนตัว...” และนักเรียนชายชื่อนายสมนึก กล่าวว่า “...อาจารย์สายหยุดเข้าใจผมมากขึ้น เป็นห่วงเรื่องการเรียน...”

กิจกรรมที่ 3 ผู้ปกครอง/ ที่ปรึกษาติดตามการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยเอากิจกรรมเดิมในส่วนของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษากระทำรอบที่ 1 ในข้อที่ 4 มาปรับเปลี่ยนในเรื่องของพฤติกรรมนักเรียนด้วย จากการสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาสามารถปฏิบัติได้เหมือนในรอบที่ 1 ที่ผ่านมา เพราะผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาได้ติดตามทั้งการเรียนและพฤติกรรมนักเรียนควบคู่กันไป

กิจกรรมที่ 4 ผู้ปกครอง/ ที่ปรึกษาและนักเรียนสร้างความสัมพันธ์กันมากขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ปรับขึ้นใหม่จากปัญหาอุปสรรคที่พบในรอบที่ 1 และได้นำมาวางแผนในรอบที่ 2 จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีปฏิบัติสัมพันธ์กันระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมากขึ้น สังเกตได้จากผู้ปกครองโทรศัพท์มาแล้วถึงการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนให้ผู้วิจัยและครูที่ปรึกษาฟัง และปัญหาอุปสรรคที่พบกับนักเรียนในระหว่างการดำเนินการ มีการสร้างสัมพันธ์กันมากขึ้น โดยวิธีการใช้โทรศัพท์ติดต่อประสานกันระหว่างผู้ปกครองครูที่ปรึกษา และนักเรียน ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งที่ว่า “...การสื่อสารจะโทรคุยกับคุณแม่ของสมใจที่คุยกันบ่อยเพราะมีปัญหาเรื่องการเงินการไปหาผู้ปกครองที่บ้านจึงไม่เจอ...” ผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวถึงการติดตามให้กับผู้วิจัยทราบว่า “...ส่งงานเรียบร้อยถ้ามีปัญหาอาจารย์ท่านคงจะโทรมาหาคุณแม่แน่...” ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...มีการติดตามกับบ่อยจะมีอยู่สามคนที่คุยกันบ่อย แล้วก็ยังมีแม่ของสมหวังที่ชอบโทรมา แม่ศรีนวลเป็นชอบโทรมาหาว่าสมหวังมาโรงเรียนก่อน เป็นอย่างไรบ้างก็โทรรายงานไปว่าเซ็คสมุดแล้วไม่มีปัญหา...” ครูที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ที่ผ่านมาก็ปรึกษาก็ได้รับความไว้วางใจในทุกเรื่อง เวลาเด็กไปอ้าวอะไรนั้น ไม่ได้แล้ว พ่อแม่เขาจะโทรมาเซ็คที่ปรึกษาทันทีเลย ให้ความไว้วางใจที่ปรึกษามาก การที่จะตัดสินใจว่าจะให้ลูกทำหรือไม่ทำอะไร...” ผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า “...เราก็จะสื่อสารเรื่อย ๆ ทางบ้านมีปัญหา ก็จะโทรหาอาจารย์ อาจารย์มีปัญหา ก็โทรหาแม่ด้วย...”

นอกจากนั้น ผู้ปกครองกับที่ปรึกษาหากมีโอกาสที่จะพบกันก็จะคุยกันบ่อย ๆ มากขึ้น จนเห็นว่าผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาที่ว่า “...มีการติดตามกับบ่อยจะมีอยู่สามคนที่คุยกันบ่อย แล้วก็ยังมีแม่ของสมหวังที่ชอบโทรมา แม่ศรีนวลเป็นชอบโทรมาหาว่าสมหวังมาโรงเรียนก่อน เป็นอย่างไรบ้างก็โทรรายงานไปว่าเซ็คสมุดแล้วไม่มีปัญหา ส่วนป้าคำหลวง (แม่ของนายสมบุญ) ก็เจอกันทุกวัน (เพราะอยู่หมู่บ้านเดียวกัน) ก็จะคุยกันเสมอว่าอยู่ที่บ้านเป็นอย่างไรอยู่ที่โรงเรียนเป็นอย่างไร วันนี้เจอกับบอกว่าไปเข้าค่าย รด. ส่วนแม่นายสมรภักจะไปเจอกันที่ตลาด เพราะแม่ขายของอยู่ที่ตลาดกาดเมฆ เวลาไปตลาดก็จะคุยกันตลอด...” นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูที่ปรึกษาและนักเรียนดีมากขึ้น โดยจะเห็นว่า เมื่อนักเรียนมีปัญหาครบครำ นักเรียนจะมาแจ้งให้ที่ปรึกษาทราบ ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาที่อ้างถึง

คำพูดของนักเรียนที่ว่า “...เวลาเค้าหนีไปกรุงเทพ เด็กก็จะมาบอกเลขนะ ว่าวันนี้แม่ไม่อยู่ แม่หนีไปไปแล้ว เค้าก็จะกลับมาบอกมากขึ้น...”

ผลการประเมินกระบวนการใน รอบที่ 2

ผลการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า ผู้ปกครอง ครู ที่ปรึกษาและนักเรียนส่วนใหญ่ยังดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องจาก ผลที่เกิดขึ้นครั้งที่ผ่านมามีความชัดเจนมากขึ้นและหลากหลายมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาที่ว่า “...มันเป็นความใกล้ชิดที่เกิดขึ้นมาโดยไม่รู้ตัวอย่างแม่เปลียว (ผู้ปกครองของสมหวัง) ที่มาหาอาจารย์เพราะคิดถึงอาจารย์ อย่างสมหวังที่บอกแม่ว่าเพื่อนฝากความคิดถึงมายังแม่ แม่ถามว่าใคร ครูดูใจ ซึ่งเขานับถือเราแบบพี่แบบน้อง กลายเป็นแบบสนิทกัน เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เกิดเป็นคนสนิทขึ้นมาแล้วก็โทรคุยกัน...” จากการสังเกต พบว่าผู้ปกครองและครูที่ปรึกษามีความไว้วางใจกันมาก จากความพยายามในการสื่อสารกันบ่อย ๆ ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาที่ว่า “...ที่ผ่านมาก็ที่ปรึกษาก็ได้รับความไว้วางใจในทุกเรื่อง เวลาเด็กไปอ้างอะไรนั้นไม่ได้แล้ว พ่อแม่เขาจะโทรมาเช็คที่ปรึกษาทันทีเลย ให้ความไว้วางใจที่ปรึกษามาก การที่จะตัดสินใจว่าจะให้ลูกทำหรือไม่ทำอะไร...” ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน มีความสนิทสนมกันมากขึ้น สามารถสังเกตเห็นความไว้วางใจต่อกันและกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของผู้เรียนได้ดีขึ้น

จากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน พบว่า นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น กล้าถามมากขึ้นแสดงให้เห็นถึงความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนเป็นอย่างดี นักเรียนมีวินัยดีขึ้นในการเตรียมความพร้อมในอุปกรณ์การเรียน ส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนตั้งแต่รอบแรก กลุ่มยังสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเกิดผลจนเป็นที่พอใจมากขึ้น

ผลการทบทวนการดำเนินการ รอบที่ 2

จุดอ่อนที่เป็นปัญหาในรอบนี้คือ ปัญหาการดูแลระหว่างครอบครัวของนักเรียนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาของพ่อแม่ ปัญหาการอบรมสั่งสอนลูกที่ไม่เหมาะสมกับวัย ส่งผลต่อนักเรียน และการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายของการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยได้อย่างชัดเจน เนื่องจากประสบปัญหาครอบครัวของนักเรียน และการที่ผู้ปกครองที่ขาดทักษะในการอบรมลูกที่เหมาะสมกับวัย ดังคำกล่าวของนักเรียนหญิงที่เล่าให้กับครูที่ปรึกษาฟังที่ว่า “...นายสมบูรณ์ตั้งแต่เขามีปัญหากับแม่เขาที่ว่าไปกินเหล้าแล้วไม่เข้าบ้านนั้น (จับรถหนีไปอยู่ต่างจังหวัด) แม่ใช้วิธีตักเตือนที่รุนแรงลูกจึงหนีออกจาก

บ้าน...” และคำกล่าวของนักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ว่า “...วันนั้นพอกับแม่ทะเลาะกัน แม่เป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้หนีไปกรุงเทพแล้ว...” และเป็นปัญหาของการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ที่อาจไม่เข้าใจวัยรุ่น ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาที่ว่า “...ปัญหาของสมทรงคือไม่เชื่อฟัง คือ และบอกว่าแม่ขี้บ่น อาจารย์ก็ได้พยายามคุยกับแม่กับพ่อว่าถ้าพอรับไหวก็ไม่ต้องบ่น เขามองว่าแม่ขี้บ่น ชอบด่า บางครั้งก็ตี...”

ปัญหาการเลี้ยงดูและการแนะนำนักเรียนของผู้ปกครองที่ไม่เหมาะสมกับวัยส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง หากสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะช่วยให้กำลังใจ ให้กำลังใจความคิดกับผู้ปกครอง เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้ปกครองได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนด้วย

3. การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน รอบที่ 3

หลังจากที่ได้นำแผนการพัฒนาในรอบที่ 2 ไปปฏิบัติ กลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนได้กลับมาประชุมกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง เมื่อโรงเรียนได้เปิดทำการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โดยได้นำเอาปัญหา จุดอ่อนและอุปสรรคที่พบมาวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ไขอีกครั้งหนึ่งเป็นรอบที่ 3 ซึ่งหลักจากที่กลุ่มได้ร่วมกันวางแผนที่สอดคล้องกับปัญหาเป็นที่เรียบร้อย จึงได้นำไปสู่การดำเนินการต่อเนื่องสอดคล้องกับรอบที่ผ่านมา ซึ่งมีผลการดำเนินการ ดังนี้

ผลการวางแผน รอบที่ 3

ในวันที่ 14 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 กลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน ได้มาร่วมประชุมกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยกลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน มีความเห็นชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มได้ดำเนินการมาและให้มีการดำเนินการต่อเนื่องต่อไป อย่งไรก็ตาม กลุ่มร่วมกันระดมสมองเพื่อการปรับแผนให้สอดคล้องกับปัญหาอุปสรรคที่พบในรอบที่ 2 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นประเด็นของการติดตามให้กำลังใจ ให้คำแนะนำผู้ปกครองด้วย ในกรณีของครอบครัวที่มีปัญหาหรือมีแนวโน้มว่าจะมีปัญหาในความประพฤติของนักเรียน หรือครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อ นักเรียน ดังตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในส่วนของครูที่ปรึกษา รอบที่ 3

คุณลักษณะนิสัย (เป้าหมาย)	แนวทางการกิจกรรม	ตัวชี้วัด	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
1. ครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองเมื่อประสบปัญหา	ให้กำลังใจกับผู้ปกครองที่ประสบปัญหากับนักเรียน และครอบครัว แนะนำผู้ปกครองนักเรียนและครอบครัวที่ประสบปัญหา	ลดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน	สัมภาษณ์ สังเกต	ครูที่ปรึกษา, นักเรียนและผู้ปกครอง

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 3

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 15 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ไปจนถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2549 ให้กลุ่มได้นำไปปฏิบัติต่อเนื่องโดยรักษา คงไว้ซึ่งสิ่งที่ดีที่ได้ปฏิบัติมาแล้วนั้น โดยกลุ่มได้เห็นชอบให้มีการเยี่ยมบ้านผู้ปกครองและนักเรียนอีกครั้ง ในช่วงระยะเวลาของวันที่ 24-30 ธันวาคม 2549 เป็นครั้งที่ 3 เพื่อเก็บข้อมูลซ้ำในส่วนที่เป็นประเด็นจุดอ่อนของการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยเหลือแนะนำผู้ปกครองที่ประสบปัญหานักเรียน

ผลการสังเกต รอบที่ 3

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า มีการให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้ปกครองประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของพ่อแม่เอง ปัญหาระหว่างผู้ปกครองกับลูก ซึ่งจากการให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือกับผู้ปกครองที่มีปัญหาสามารถ ช่วยให้นักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวสามารถกลับมาอยู่ในสภาพปกติ จากตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีของนักเรียนหญิงชื่อ สมทรง ผู้ปกครองมีปัญหาเกี่ยวกับเองระหว่างพ่อแม่ ทะเลาะกันแล้วมาลงที่ลูก (พ่อไปมีกิ๊ก ชอบเมาและตบตีแม่) จากการสังเกตพบว่า ครูที่ปรึกษาต้องใช้ระยะเวลาอย่างมากในการทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ไปหาที่บ้านผู้ปกครองหลายครั้ง บางครั้งผู้ปกครองเมื่อทราบว่าครูที่ปรึกษามาหา ก็จะไม้อยู่บ้านหนีไปอยู่บ้านน้ำไม่ยอมพบที่ปรึกษา จนครูที่ปรึกษาโทรหาและบอกว่าจะพยายามช่วยลูกที่หนีออกจากบ้านไปให้กลับมาเรียนต่อ (ลูกหนีออกจากบ้านไปเพราะไม่มีที่พึ่งที่บ้านเลยไปมีแฟน หนีไปอยู่กับแฟน) ในเวลาเดียวกันเมื่อมีโอกาสครูที่ปรึกษาจะพูดคุยให้กำลังใจผู้ปกครองที่ต้องประสบกับปัญหาครอบครัว บอกแนะวิธีปฏิบัติให้กับแม่ ทำให้แม่เริ่มเข้าใจความจริงใจที่ครูที่ปรึกษามีให้จนที่สุดครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองก็กลายเป็นเพื่อนกัน ระยะปลายเทอมที่สองเวลานัดผู้ปกครองท่านนี้มาหาผู้ปกครองจะรีบมาหาที่โรงเรียน มาพบครูที่ปรึกษาทันทีด้วยความดีใจทุกครั้ง เวลาไปเยี่ยมที่บ้านผู้ปกครองจะยิ้มแย้มวิ่งมาต้อนรับเป็นอย่างดีต่างจากในช่วงที่มีปัญหากับลูก แม้ว่าปัญหาระหว่างพ่อกับแม่ยังมีอยู่ก็ตาม ดังคำสนทนาระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียนดังนี้ “...กรณีของสมทรง เวลาผ่านไปให้ครูฟังว่าพ่อแม่ทะเลาะกัน แม่ หนีไปอยู่กรุงเทพ พ่อก็อยู่บ้าน ลูกไปอยู่บ้านแฟน ครูบอกว่า ‘...แล้วทำไมหนูไม่กลับบ้านละ..’ เด็กตอบว่า ‘ก็แม่ไม่อยู่’ ครูบอก ‘แล้วทำไมไม่ไปอยู่กับป้าละ’ เด็กตอบว่า ‘อาจารย์อาจารย์โทรหาแม่แล้วหรือยัง’ ครูบอกว่า ‘ครูโทรแล้ว เดียวแม่จะกลับวันศุกร์’ เด็กตอบว่า ‘ถ้าวันศุกร์หนูจะกลับบ้าน’ ครูให้กำลังใจเขาว่า ‘...กลับไปบ้านไม่ต้องคิดมาก พ่อกับแม่มีคนเดียวในโลกนะ ถึงพ่อจะเป็นอย่างนี้พ่อก็รักสมทรง แม่ก็ยังรักใหญ่เลย มีพ่อคนเดียว มีแม่คนเดียวก็ต้องดูแลนะ ถึงแม้ว่าพ่อแม่จะทะเลาะกัน ก็จะคุยกับเด็กในลักษณะนี้...’ ครูที่ปรึกษาที่กล่าวว่า ‘...ปัญหาของสมทรง เป็นลักษณะพ่อแม่ทะเลาะกันแล้วมาลงที่ลูก ไล่ลูกออกจากบ้านเพราะว่า

ลูกไปมีแฟน...” จนเมื่อช่วงเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ 2550 นี้ สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน และครูที่ปรึกษาได้เป็นอย่างดี จนทำให้ผู้ปกครองดีใจมาก ที่สามารถผ่านวิกฤติปัญหาและช่วยให้ลูกได้ปฏิบัติหน้าที่การเรียนได้อย่างเป็นปกติ ดังคำกล่าวของผู้ปกครองที่ว่า “...แม่บอกลูกว่า ครูที่ปรึกษานี้ดีมาก ไม่อยากให้เปลี่ยนที่ปรึกษาในปีหน้า ไม่งั้นจะไม่ยอม...”

กรณีของนักเรียนชายชื่อ สมบูรณ์ หนีออกจากบ้านเนื่องจากผู้ปกครอง เนื่องจากนักเรียนประพฤติไม่ถูกต้องทำให้เกิดการเข้าใจผิดต่อกัน ที่นักเรียนไปดื่มสุราเลี้ยงกับเพื่อน ๆ ในหมู่บ้าน ทั้ง ๆ ที่ในเทอมที่ผ่านมาผลการเรียนดีขึ้นมา นายสมบูรณ์ ขับขี่จิ้งจပ်ขี่รถมอเตอร์ไซด์หนีออกจากบ้านไปจังหวัดพะเยา ไม่มาเรียนเป็นระยะเวลา 3 วัน ครูที่ปรึกษาค่อย ๆ สอบถามจึงทราบจากแม่ว่า ทะเลาะกัน และแม่ใช้คำพูดที่ไม่เข้าใจกัน ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาที่เล่าให้ฟังว่า “..นายสมบูรณ์ตั้งแต่เขามีปัญหากับแม่เขาที่ว่าไปกินเหล้าแล้วไม่เข้าบ้านนั้น (ขับรถหนีไปอยู่ต่างจังหวัด) เขาบอกว่าเวลาเพื่อนมาชวนก็พยายามเลี้ยงเอา เดียวนี้ไม่ได้ทะเลาะกับแม่แล้ว นายสมบูรณ์ไปคบเพื่อนในหมู่บ้านที่เรียนไม่จบแล้วพาไปกินเหล้า และบางทีไปเที่ยวกันแม่ก็เข้าใจว่าไปกินเหล้าเลยไม่เข้าใจกัน...ช่วงที่มีปัญหากันครูที่ปรึกษาก็ได้พยายามคุยกับแม่และคุยกับลูก ก็ไปคุยกับแม่ก่อน จับได้ว่าแม่มีความคิดอย่างนี้ซึ่งมาคุยกับลูกแล้วมันคิดคนละอย่างกัน ก็เลยเอาความคิดของแม่มาคุยให้ลูกฟังบางที่เราคิดไปกันคนละอย่างเลยคิดกัน แล้วสมบูรณ์ก็เข้าใจ...” นักเรียนเล่าให้ฟังว่า “...นายสมบูรณ์บอกว่าตอนนี้ผมก็ไม่ได้ค่อยได้ไปแล้ว จี๋เกียจมีปัญหา...”

ผลการประเมินกระบวนการใน รอบที่ 3

ผลดีที่เกิดขึ้นของการดำเนินการในรอบที่ผ่านดีขึ้นและลึกซึ้งมากขึ้น ส่งผลให้ผลการเรียนโดยรวมของนักเรียนทั้งกลุ่มดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำสามารถพัฒนาตัวเองให้มีผลการเรียนดีขึ้นในระดับที่ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนพอใจและนักเรียนสามารถปฏิบัติตามที่กำหนดร่วมกันอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความเป็นกันเอง ช่วยเหลือกัน ไว้ใจต่อกัน จนกระทั่งสามารถเปิดใจต่อกัน และปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นเสมือนเกาะป้องกันปัญหามีให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผ่านมามีจำนวน 3 รอบทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง เกิดความสัมพันธ์ที่เป็นกันเองต่อกัน เกิดความช่วยเหลือกันเองระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียนในสภาพที่ดีมาก จนผู้วิจัยเองสามารถปล่อยให้กลุ่มดำเนินการพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังสังเกตเห็นได้ว่ากลุ่มมีความต้องการที่จะให้กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะนี้ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องเพราะผลที่เป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทำให้ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความพอใจยิ่ง

กรณีของการช่วยเหลือผู้ปกครองของครอบครัวนักเรียนที่ประสบปัญหา จากการ

สัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน พบว่า วิธีการปฏิบัติของผู้ปกครองต่อนักเรียนในกรณีที่ต้องอบรมสั่งสอนนักเรียนขณะที่นักเรียนกระทำผิด มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมากขึ้นสังเกตได้จากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนในกรณีที่มีปัญหาต่อกันดีขึ้น เข้าใจกันมากขึ้น ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งที่ว่า “...การให้ความรักของแต่ละบ้านก็ไม่เหมือนกัน บางครอบครัวแม่รักและบอกเสมอว่ารักลูกขณะเดียวกันก็บ่น คำว่ารักของแม่ก็คงจะสอนนั่นแหละ สอนไปบ่นไปแบบชาวบ้านเสียงดัง เด็กวัยรุ่น ณ เวลานี้เข้าใจคิดว่าสิ่งที่แม่สอนคือสิ่งที่แม่ค่า ลูกไม่ชอบ พอลูกจะให้เหตุผลแม่ก็จะมองว่า ทำไมลูกเถียง คิดไม่ตรงกัน นักเรียนจึงหนีออกจากบ้าน ปัญหาพ่อแม่ทะเลาะกัน ความสุขในบ้านก็ไม่ค่อยมีเลยมีแฟน หนีไปอยู่กับแฟน... ที่ปรึกษาก็เข้าไปคุย ถามเด็กว่าทำไมไม่มาเรียนเด็กก็เล่าให้ฟังหมดว่าแม่ไล่ออกจากบ้าน ครูก็เลยโทรศัพท์ไปคุยกับแม่ แม่ก็ร้องให้ว่าลูกมันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ครูก็เลยคุยกับแม่ในลักษณะที่สอนน้องนะ ไม่ใช่ว่าเป็นอาจารย์สอนผู้ปกครองเขาก็เชื่อฟังหลังจากนั้นมา อาจารย์ก็บอกให้ลูกศิษย์กลับบ้าน เด็กก็กลับ...”

ผลการทบทวนการดำเนินการ รอบที่ 3

ในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนในระยะรอบที่ 3 ที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรคระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการพัฒนาได้รับการติดตามแก้ไขอย่างต่อเนื่องใกล้ชิดจนไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของผู้เรียน โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนที่มีปัญหากับผู้ปกครอง ประกอบกับการรักษาไว้ซึ่งคุณลักษณะที่ดีที่เกิดขึ้นในแต่ละรอบ ทำให้จุดอ่อนที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาได้รับการแก้ไขเป็นส่วนใหญ่ ความเข้มแข็งในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย ปรากฏเป็นคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในตัวนักเรียนซึ่งได้แก่ ความประหยัด ความเสียสละต่อส่วนร่วม ความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย การแต่งกายเรียบร้อย การหลีกเลี่ยงอบายมุข การมาโรงเรียนสม่ำเสมอ การเข้าเรียนตรงเวลา มีอุปกรณ์พร้อมในการเรียน การกล้าแสดงความคิดเห็น การซักถามเมื่อไม่เข้าใจ และการอ่านหนังสือคืนคว่ำ

อุปสรรคที่พบเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุมของกลุ่ม ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมที่นักเรียนเข้าไปอยู่ใหม่ กลุ่มสังคมเพื่อนใหม่ไม่ดีที่นักเรียนคบหา และความต้องการในการทำงานของนักเรียนที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน ในจำนวน 10 คนได้รับผลกระทบดังกล่าว แม้ว่าในระยะแรกของการพัฒนานักเรียนกลุ่มตัวอย่างคนนี้จะได้รับการพัฒนามาจนเป็นที่พอใจก็ตาม แต่หลังจากที่นักเรียนคนนี้ได้เข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ทำให้การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนหยุดชะงักไป ไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้

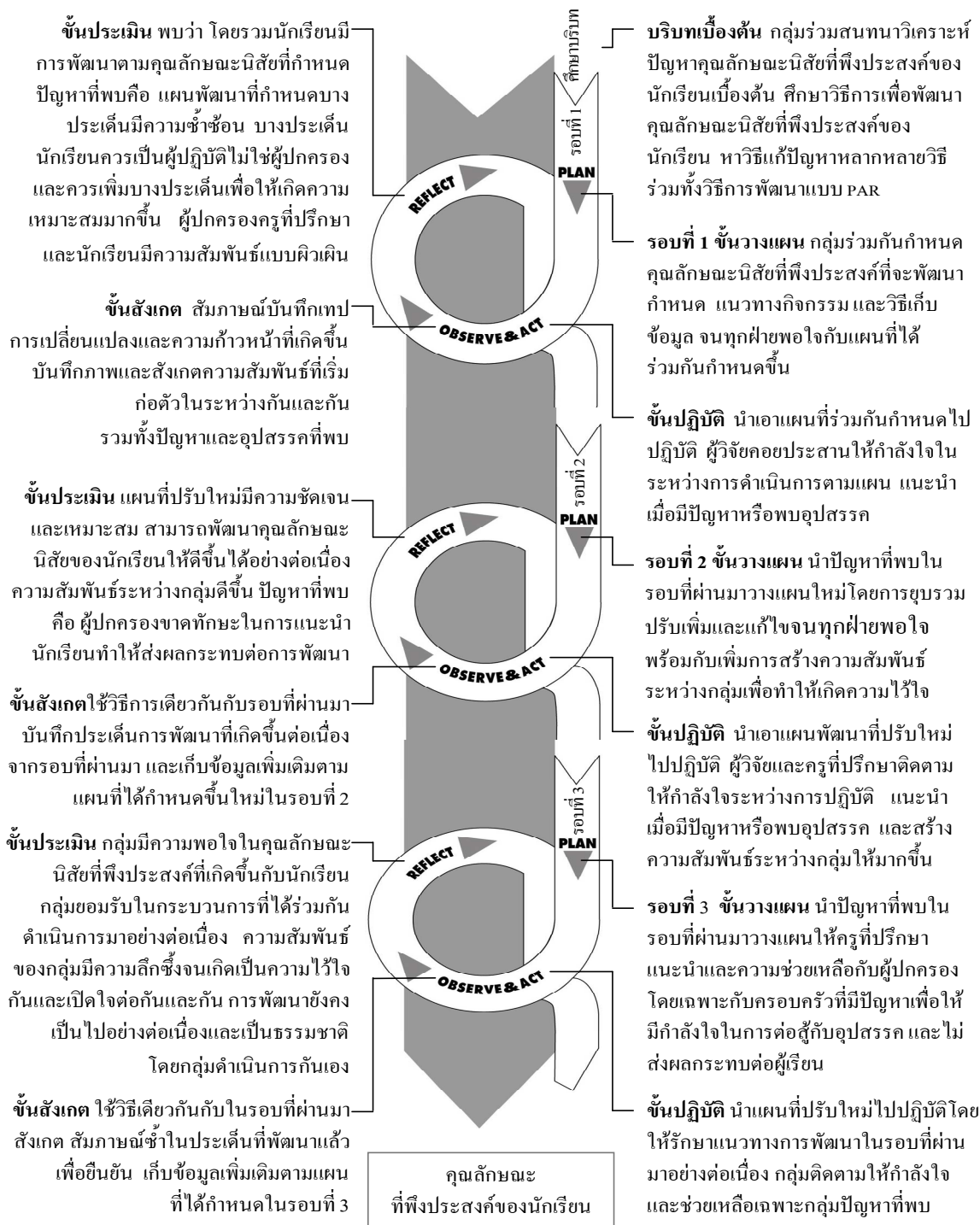
ผลลัพธ์ด้านกระบวนการ

จากการปฏิบัติการตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนดังกล่าวพบว่า ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความพอใจอย่างยิ่งในคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ในบทบาทหน้าที่ที่เกื้อหนุนต่อกันและกัน (Task Interdependence) และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีเป้าหมายสุดท้ายที่เหมือนกัน (Interdependent of Fate) จนเกิดเป็นพลังของกลุ่ม (Group Dynamics) ที่ผลักดันให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในแต่ละรอบของการดำเนินการ จนกลายเป็นความช่วยเหลือร่วมมือกันอย่างจริงจัง (Collaboration) บนฐานของความไว้วางใจและเปิดเผยต่อกันและกัน หลังจากที่ได้ร่วมกันดำเนินการมาตลอดระยะเวลา 8 เดือน ทุกคนในกลุ่มเกิดความภูมิใจและดีใจที่เห็นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน และอยากให้มีการดำเนินการดังนี้ต่อไปจนกว่านักเรียนจะเรียนจบ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ปกครองที่สื่อความหมายให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน การติดตามดูแลช่วยเหลือ ความรักความอบอุ่นและกำลังใจที่เกิดขึ้นในระหว่างโครงการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมตามที่กลุ่มได้ร่วมกันกำหนดไว้ ดังคำกล่าวของผู้ปกครองนางสาวสมทรงที่ว่า “...ความพฤติกรรมของลูกดีขึ้น รู้จักคิดมากขึ้น มีความเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนนี้ลูกเป็นคนอารมณ์ร้อน แต่เดี๋ยวนี้อารมณ์เย็นลง อีกเรื่องหนึ่งคือการติดตามของครูนี้ดีเยี่ยมเลยมีการพูดคุยกันทางโทรศัพท์ตลอดเวลา สามารถคุยได้ทุกเรื่องทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองดี เวลามีอะไรเราก็กล้าที่จะบอกกัน ส่วนข้อเสียและอุปสรรคนั้นไม่มี มีแต่สิ่งดี ๆ ดีหมด ข้อเสนอแนะคือ โครงการนี้น่าจะอยู่ต่อไม่ควรจะทิ้งไป มีเรื่อย ๆ เพราะจะช่วยเด็กได้มาก ส่วนภาพรวมในลักษณะทั้งหมดของโครงการนี้ดีมากเลย เพราะเห็นการเปลี่ยนแปลงของลูกชัดเจน การเรียนก็ดี...” ผู้ปกครองของนายสมชายกล่าวว่า “...ลูกดีขึ้น เดียวนี้ผ่อนโทรศัพท์ด้วยตนเอง... ผ่อนเดือนละ 500 บาท เรื่องนิสัยก็ดีขึ้นมา ...ส่วนภาพรวมนี้ดีมาก ไม่รู้จะตำหนิอะไร ไม่มีอะไรที่จะตำหนิเพราะว่าโครงการนี้ทำให้ลูกเขาเปลี่ยนเป็นอีกคนหนึ่ง...” ผู้ปกครองของนายสมนึก กล่าวว่า “...โดยภาพรวมแล้วลูกก็เปลี่ยนไปจากที่เป็นคนพูดน้อยก็พูดมากขึ้น กล้าที่จะพูดกล้าที่จะบอก แล้วก็ความรับผิดชอบในตัวเองก็มีมากขึ้นภาพรวมดี ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับทางบ้านดีขึ้น อยากขอให้โครงการนี้ดำเนินต่อไปในปีหน้าด้วย...” ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนสื่อให้เห็นว่า ความรักความอบอุ่น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน ความช่วยเหลือร่วมมือกัน การติดตามให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการที่ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ ดังคำพูดของนักเรียนนางสาวสมทรงที่พูดว่า “...เค้าเป็นคนที่มีอารมณ์เย็นลง เพราะได้รับการติดตามที่ดีจากอาจารย์ที่ปรึกษา... เรื่องของการใช้

เงินนั้นประหยัดขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนไม่ใช่ นอกจากนั้นเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับครูที่ปรึกษามีมากเพราะเห็นคุยกันได้ทุกเรื่อง ซึ่งครูที่ปรึกษาขอความร่วมมืออะไรเมื่อก่อนแม่จะไม่เอาจะปลีกตัวไป แต่ปัจจุบันนี้ไม่แล้ว...ส่วนเรื่องอื่น ๆ ดีหมด...” นักเรียนหญิงชื่อสมศรี พูดว่า “...โครงการนี้เป็นโครงการที่ดี ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนให้ดีขึ้น การเรียนก็ดีขึ้น แต่ก่อนไม่เคยไปช่วยในสวนกับพ่อแม่เลย แต่ปัจจุบันไปวันเว้นวัน ช่วยพ่อแม่เก็บผักเก็บหอม เก็บเงินก็ได้มากกว่าเดิม ช่วยแม่ทำงานแม่ก็ให้เงินด้วย ส่วนภาพรวมอื่น ๆ ก็คณะอาจารย์ก็เป็นกันเอง มีผลการติดตามที่เห็นชัดเจนว่า อาจารย์ได้ตามนักเรียนจริง ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ นั้น ไม่มี ภาพรวมดีหมดเลย เพราะทำให้ชีวิตเด็กดีขึ้น โดยไม่รู้ตัว ดูเหมือนว่านักเรียนก็ใช้ชีวิตปกติ แต่ก็ถูกระตุ้น โดยไม่รู้ตัว...”

เช่นกันกับครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นตรงกันกับผู้ปกครองและนักเรียนที่ว่า กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการติดตามดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดที่สื่อความหมายให้เห็นถึงความรักความอบอุ่น ความช่วยเหลือกัน และกำลังใจ รวมไปถึงความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการโครงการ จนส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนได้อย่างชัดเจน ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาท่านหนึ่ง กล่าวว่า “...จากการที่เราติดตามและดูแลลูกเฝ้าตามโครงการ พ่อผู้ปกครองเค้าเห็นผลที่เกิดขึ้น เค้าก็ไว้วางใจเรา ก็เหมือนกับผู้ปกครองของนายสมหวังที่อาทิศย์ก่อนพาน้องสาวชื่อ สมฤทัย มามอบตัวมาขอเรียนที่นี่ เค้าเห็นความเปลี่ยนแปลงของลูกชายเค้า หลังจากเค้าเข้าร่วมโครงการและการติดตามของเรา เค้าไม่เอาน้องสาวไปเรียนต่อที่ไหนเลย สมฤทัยเพิ่งจบจากโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่ง มีเกรดเฉลี่ยตั้ง 3 กว่า ก็มาเข้าเรียนที่นี่ ก็คือเค้าพึ่งพอใจกับการเปลี่ยนแปลงของลูกเค้า...” ครูที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า “...คิดว่าผลดีที่เกิดขึ้นน่าจะเกิดจากขบวนการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ความรักเอาใจใส่เด็ก โดยเด็กไม่รู้ตัวว่าเราติดตามเค้า เป็นการกระบวนกรที่ทำทุกวันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลง..” ครูที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า “...ความสัมพันธ์ระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองก็สำคัญมาก ถ้าที่ปรึกษากับผู้ปกครองปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ไปในลักษณะเหมือนกัน เข้าใจในปัญหาของเค้า (นักเรียน) เหมือนกัน ก็สามารถแก้ปัญหาได้...” นอกจากนั้นครูที่ปรึกษายังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การมีส่วนร่วม การช่วยเหลือร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการที่นำมาซึ่งความสำเร็จเช่นเดียวกัน ดังคำกล่าวของครูที่ปรึกษาท่านหนึ่ง ที่ว่า “...การที่นักศึกษาเค้ามีส่วนร่วมช่วยกันคิดที่ว่าเค้าอยากจะทำนั้นทำนั้นส่งผลทำให้เค้าสามารถปฏิบัติออกมาได้ คือเค้ามีส่วนในการคิดออกมาอย่างถ้าเค้ามาสาย เค้าจะต้องแก้ในส่วนที่เค้าคิดออกมา ... เค้าคิดขึ้นมาเองว่าอยากทำ เราไม่ได้ไป

ยึดเยียด ไม่ได้ไปบังคับเค้า เราไม่ได้ไปปั้นเค้า คือเค้าปั้นตัวเองขึ้นมา คือเค้าอยากจะเป็นอย่างนี้เค้าอยากจะทำอย่างนี้ เค้าเป็นคนคิดเอง เค้าก็เลยสามารถปฏิบัติได้ แต่ถ้าเราต้องการให้เค้าเป็น เด็กบางที่มันเป็นไปได้ก็ไม่ได้ก็ไม่อยากทำ ผู้ปกครองก็เหมือนกัน...” ครูที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “... เพราะบางครั้งผู้วิจัยทำขึ้นมาเองกำหนดเองอาจจะไม่ตรงประเด็นก็ได้ อาจจะไม่ตรงปัญหาที่เค้าต้องการจะแก้ คือเค้าไม่ตรงจุด แต่นี่เค้าค้นตรงนี้ เค้าต้องการจะแก้ตรงนี้ เค้าก็จะแก้ตรงนี้...” ครูที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “... ทั้งครูที่ปรึกษา ทั้งผู้ปกครอง และนักเรียน ทั้งหมดร่วมมือช่วยเหลือกัน ก็คือเราจะร่วมกันก็คือ โทรมุขกัน ถามไถ่ว่าเป็นอย่างไรบ้าง เช่น เวลาสอบจะถามไถ่ อยู่ตลอดเวลาว่า อ่านหนังสือแล้วหรือยังลูก สอบวันไหน ผู้ปกครองเวลาว่างก็จะโทรมาคุยกับเรา ช่วงเย็นๆ ก็จะโทรมาคุย เป็นไงบ้างช่วงนี้ ลูกไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอหรือเปล่า...” เหล่านี้สื่อให้เห็นถึงกระบวนการของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนตลอดระยะเวลา 8 เดือนที่ผ่านมา จนเกิดเป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือช่วยเหลือกันจนเป็นความเข้มแข็ง เป็นพลังที่แท้จริงของกลุ่มจนทุกฝ่ายพอใจกับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน
 อาชีวศึกษาเอกชน

4. ผลการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน อาชีวศึกษาเอกชนจากผลการดำเนินการในรอบที่ 1 ถึงรอบที่ 3

หลังจากที่ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์จนเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายแล้ว ผู้วิจัยร่วมและสมาชิกกลุ่มได้ร่วมกันสกัดเอาความคิดหลักที่เป็นตัวร่วมสำคัญจากผลการดำเนินการในรอบที่ 1 ถึงรอบที่ 3 เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ 11 ขั้นตอน คือ สร้างความตระหนัก กำหนดความรับผิดชอบ ให้ความรักความอบอุ่น สร้างความสัมพันธ์ สร้างความมั่นใจ สร้างการมีวินัย ปลูกฝังค่านิยม ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นตัวแบบที่ดี ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ ขั้นตอนในการพัฒนาแต่ละขั้นตอนมีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน จนนักเรียนสามารถปฏิบัติให้เห็นเป็นปรากฏการณ์ที่ชัดเจน อีกทั้งยังเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผลกับขั้นตอนอื่น ๆ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่เอื้อต่อกันและกันอันนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้อย่างเป็นที่พึงพอใจของทุกคน สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจากผลการดำเนินการในรอบที่ 1 ถึงรอบที่ 3

ขั้นตอนสำคัญ	ตัวบ่งชี้	ปรากฏการณ์	ขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง	ปรากฏการณ์ที่แสดงความเกี่ยวข้อง
สร้างความตระหนัก	การชี้แจงอธิบายถึงความสำคัญของคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	มีการสร้างความเข้าใจและร่วมกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่องบ่อย ๆ กับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียน	กำหนดความรับผิดชอบให้ความรักความอบอุ่นและสร้างความสัมพันธ์	ความรับผิดชอบเกิดจากการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความพร้อมต่อการเรียน และความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงหนีบายมุข ความตระหนักทำให้ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาให้ความรักความอบอุ่นและสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน ด้วยการให้ความสนใจ การสนทนาและสื่อสารกับนักเรียนบ่อย ๆ เหล่านี้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น และแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ
กำหนดความรับผิดชอบ	การทำงานที่ได้รับมอบหมาย การหลีกเลี่ยงหนีบายมุข ความพร้อมในการเรียน	นักเรียนมีผลการทำงานที่ปรากฏชัดเจนและทันต่อเวลาที่กำหนด นักเรียนมีความพยายามที่จะปฏิเสธและมีวิธีการหลีกเลี่ยงหนีบายมุขในหลายรูปแบบ นักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนที่ครบในแต่ละรายวิชา	สร้างความตระหนัก ให้ความรักความอบอุ่นสร้างความสัมพันธ์ เป็นตัวแบบที่ดี สร้างความมั่นใจ	เมื่อนักเรียนเกิดความตระหนักในสำคัญของคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ และได้รับความรักความอบอุ่นจนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พร้อมกับการเห็นตัวแบบที่ดีของผู้ปกครอง/ครูที่ปรึกษาทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน ความพร้อมในการเรียนและความพยายามหลีกเลี่ยงหนีบายมุข ความรับผิดชอบของนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจต่อการแสดงออกของตนเองทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ขั้นตอนสำคัญ	ตัวบ่งชี้	ปรากฏการณ์	ขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง	ปรากฏการณ์ที่แสดงความเกี่ยวข้อง
ให้ความรัก ความอบอุ่น	การสนทนากับนักเรียนบ่อย ๆ	ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาสนทนากับนักเรียนสม่ำเสมอในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน	สร้างความตระหนัก กำหนดความรับผิดชอบ	ความตระหนักในปัญหาทำให้ผู้ปกครอง/ครูที่ปรึกษาเกิดพลังที่จะให้ความรักความอบอุ่นกับนักเรียน
	ความสนใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน	ผู้ปกครองและที่ปรึกษาแสดงความใกล้ชิด ชมเชย สอน รับฟัง พยายามเข้าใจและให้อภัย		ความรักความอบอุ่นที่นักเรียนได้รับทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้นเนื่องจากการเสริมแรงจากผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาด้วยการสนทนา และให้ความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความตั้งใจที่จะรับผิดชอบสิ่งที่กระทำเป็นอย่างดี
สร้างความสัมพันธ์	การติดต่อสื่อสารกันด้วยวิธีการต่าง ๆ และบ่อย ๆ	ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีการโทรศัพท์ การเยี่ยมบ้านนักเรียนและ การที่ผู้ปกครองมาติดตามนักเรียนที่โรงเรียน	สร้างความตระหนัก กำหนดความรับผิดชอบ	ความตระหนักในปัญหาทำให้ผู้ปกครอง/ครูที่ปรึกษาให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน
				ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง/ครูที่ปรึกษาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นแรงกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบมากขึ้น
สร้างความมั่นใจ	การแสดงออกอย่างมั่นใจของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน	นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ถามคำถาม ทักทายครูผู้สอนที่โรงเรียน นักเรียนแสดงความคิดเห็นปรึกษากับพ่อแม่เมื่อมีปัญหา ช่วยหารายได้เสริม ที่บ้าน	เป็นตัวแบบที่ดี/กำหนด ความรับผิดชอบ สร้างการมีวินัยและปลูกฝัง ค่านิยม	นักเรียนแสดงออกอย่างมั่นใจทั้งที่บ้าน / ที่โรงเรียนเนื่องจาก การเห็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา ความมั่นใจในการแสดงออกของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง และกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความเสียสละต่อส่วนร่วมและรู้จักประหยัดค่าใช้จ่ายเพื่อลดภาระของครอบครัว

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ขั้นตอนสำคัญ	ตัวบ่งชี้	ปรากฏการณ์	ขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง	ปรากฏการณ์ที่แสดงความเกี่ยวข้อง
ปลูกฝังค่านิยม	การประหยัดคอดออม	นักเรียนมีวิธีการออมเงินที่หลากหลายและออมเงินได้จนเกิดเป็นความภูมิใจ	เป็นแบบอย่างที่ดี ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ สร้างความมั่นใจ	นักเรียนแสดงออกซึ่งค่านิยมที่ดีทั้งการประหยัดและความเสียสละต่อส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการได้เห็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา นอกจากนั้นยังได้รับการเสริมแรงด้วยกำลังใจและความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ยังนักเรียนได้ผ่านการฝึกความมั่นใจในตนเองก็ยิ่งทำให้สามารถแสดงออกซึ่งค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดและการเสียสละ ได้อย่างชัดเจนจนเป็นคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
	การลดค่าใช้จ่าย	ใช้จ่ายให้ประหยัดขึ้นด้วยการลดการใช้โทรศัพท์ ปิดไฟ ทำอาหารทานเอง		
	การช่วยเหลือและเสียสละ	ช่วยเหลืองานที่บ้าน ที่วัด ที่ชุมชนและที่โรงเรียน ทหารายได้เสริม		
สร้างการมีวินัย	การแต่งกายเรียบร้อย	นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด สม่่าเสมอเป็นประจำทุกวัน	สร้างความมั่นใจ ส่งเสริมการเรียนรู้	ความมั่นใจของนักเรียนทำให้นักเรียนแสดงออกซึ่งการมีวินัยเกี่ยวกับการแต่งกาย ความตั้งใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และการตรงต่อเวลาได้ดียิ่งขึ้น เมื่อนักเรียนมีวินัยในตนเองการส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนจึงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้าน การแสดงความคิดเห็น การซักถาม และการแสวงหาความรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องจนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
	ความตั้งใจเรียน	นักเรียนมีความพยายามมาเรียน และตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนเข้าชั้นเรียนตรงเวลาเป็นส่วนใหญ่		
	การตรงต่อเวลา	ส่วนใหญ่		

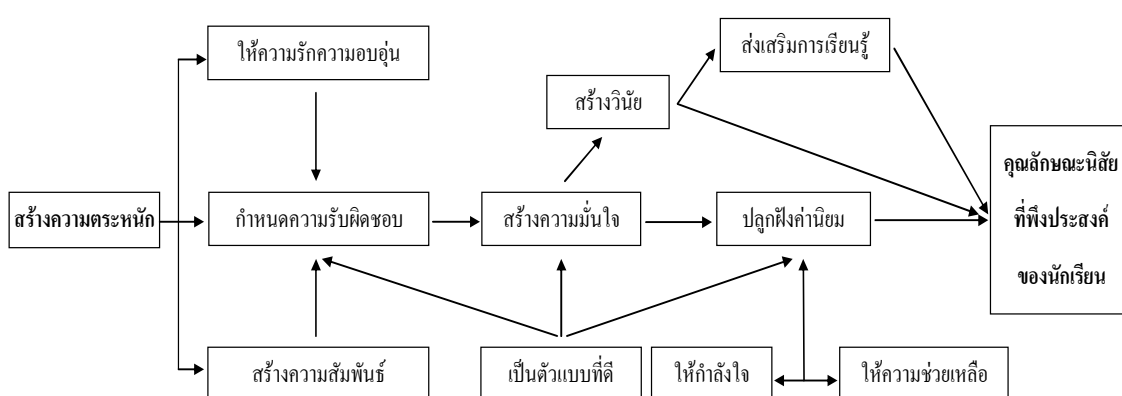
ตารางที่ 11 (ต่อ)

ขั้นตอนสำคัญ	ตัวบ่งชี้	ปรากฏการณ์	ขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง	ปรากฏการณ์ที่แสดงความเกี่ยวข้อง
ส่งเสริมการเรียนรู้	กล้าแสดงความคิดเห็น และ กล้าแสดงออก ความสนใจในการเรียน แสวงหาความรู้	นักเรียนแสดงความคิดเห็นและ นำเสนอต่อกลุ่ม ซักถามเมื่อมีปัญหา นักเรียนอ่านหนังสือเพิ่มเติม ค้นคว้าหาความรู้ทาง อินเทอร์เน็ต	สร้างการมีวินัย	การมีวินัยของนักเรียนทั้งในด้านการแต่งกาย ความตั้งใจ ศึกษาเล่าเรียนและการตรงต่อเวลาเป็นพื้นฐานสำคัญของการ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ได้ดียิ่งขึ้น และทำให้เกิดความพร้อมต่อการเรียนรู้อันนำไปสู่การ พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้อย่าง มีประสิทธิภาพ
เป็นตัวแทนที่ดี	ผู้ปกครองเป็นตัวแทนที่ดี ครูที่ปรึกษาเป็นตัวแทน ที่ดี	ผู้ปกครองเสียสละ อด อดบายมุข มีความขยัน อดทน รับผิดชอบ และประหยัด ครูที่ปรึกษาช่วยเหลือ เสียสละ รับผิดชอบต่อ ตรงเวลา อดทน ติดตาม และตักเตือน	สร้างความมั่นใจ การ ปลูกฝังค่านิยม และ กำหนดความรับผิดชอบ	การเป็นตัวแทนที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาเป็นสิ่ง สำคัญยิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มี ความมั่นใจในการแสดงออกของตนเอง อีกทั้งช่วยให้นักเรียน เกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติค่านิยมที่ดีทั้งการ ประหยัดและความเสียสละต่อ ส่วนร่วม
ให้ความช่วยเหลือ	ผู้ปกครอง/ครูที่ปรึกษา ช่วยเหลือนักเรียนประสบ ปัญหาด้านการเรียนและ ความประพฤติ อีกทั้ง สนับสนุนค่าใช้จ่ายที่ เกี่ยวข้องกับการเรียน	ช่วยเหลือแนะนำด้านการเรียน และติดตามพฤติกรรมของ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมค่าใช้จ่ายด้านการ เดินทาง การ ค่าใช้จ่ายรายวัน และ อุปกรณ์การเรียน	ปลูกฝังค่านิยม	นักเรียนสามารถแสดงออกซึ่งค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการการ ช่วยเหลือเสียสละและ การประหยัดอดออมได้ดีเพราะ ได้รับการช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนจากผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษา

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ขั้นตอนสำคัญ	ตัวบ่งชี้	ปรากฏการณ์	ขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง	ปรากฏการณ์ที่แสดงความเกี่ยวข้อง
ให้กำลังใจ	ครูที่ปรึกษาให้กำลังใจ ผู้ปกครองและนักเรียน	ครูที่ปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ ผู้ปกครองและนักเรียนเมื่อพบ ปัญหาและอุปสรรคที่จะส่งผล กระทบต่อการพัฒนา คุณลักษณะนิสัยของนักเรียน	ปลูกฝังค่านิยม	การให้กำลังใจและคำแนะนำของครูที่ปรึกษาที่ให้กับ ผู้ปกครองและนักเรียนช่วยปรับประคับประคองและทำให้ การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนเป็นไปได้ อย่างต่อเนื่อง ช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระหว่างการดำเนินการลดน้อยลง ทำให้การพัฒนา คุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นไปได้ ตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้

จากการสังเคราะห์กระบวนการขั้นตอนสำคัญ ตัวบ่งชี้ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มจากการร่วมกันกระทำ จากนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกคนร่วมกันกำหนดความรับผิดชอบพื้นฐานที่นักเรียนควรปฏิบัติ ในขณะที่ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาเสริมแรงด้วยการให้ความรักความอบอุ่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียนพร้อม ๆ กันไป จนกระทั่งนักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น จึงจะทำการปลูกฝังค่านิยมและสร้างการมีวินัยเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยมีผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาคอยเป็นตัวแบบที่ดีให้นักเรียน พร้อมกับให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมต่อเนื่อง จนนักเรียนสามารถแสดงคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ตามที่ร่วมกันกำหนดไว้ได้อย่างเป็นที่พอใจ สรุปเป็นรูปแบบได้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ได้มา

สำหรับนักเรียนหลังจากที่กลุ่มมีข้อตกลงร่วมกัน การดำเนินการของกลุ่มก็ดำเนินการไปตามที่กลุ่มได้ร่วมตกลงกันไว้ ซึ่งตลอดระยะเวลาการดำเนินการมีการประเมินความก้าวหน้าในคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์กลุ่มและดูจากหลักฐานเอกสารประกอบ จนทั้งผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่านักเรียนมีการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้นตามคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดจนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกาย การลดอบายมุข การมีอุปนิสัยการเรียนพร้อมเรียน การกล้าแสดงออกของนักเรียน ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ในส่วนของนักเรียนช่วงอุตสาหกรรมนักเรียนที่เข้าร่วมโครงนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดที่สุด ก็คือ เรื่องของการแต่งกายนี้ มาเป็นอันดับหนึ่ง เพราะว่าเด็กช่วงนี้ โดยส่วนใหญ่สมัยก่อนไม่ได้สนใจที่จะ ใส่เสื้อฟอรั่ม รองเท้ายกก็เหยียบส้นไม่เรียบร้อย หลังจากที่เค้าเข้าร่วมโครงการนี้ ฟอรั่มเสื้อก็จะเอามาใส่ก็เค้ามีความรู้สึก ว่า เค้าจะต้องเป็นตัวอย่างให้เพื่อน ๆ รองเท้ายกก็ไม่เคยเหยียบส้น ที่เห็นได้ชัดก็คือ สมชายจะเป็นคนชอบเหยียบส้นรองเท้าทุกวัน หลังจากนั้นมาเข้าแถว สังเกตว่า เค้าไม่เคยเหยียบส้นรองเท้าเลย ใส่เสื้อฟอรั่มมาโรงเรียน แล้วในส่วนที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ เรื่องของอบายมุข เด็กผู้ชายเรื่องของการสูบบุหรี่ การเที่ยวเตร่ แล้วก็ดื่มสุรานี้ ช่วงก่อนเด็กเค้าจะไปกินเยอะ พอคัดเลือกเข้ามาร่วมโครงนี้ 2 คนที่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่สุด ก็คือ สมชายกับสมบูรณ์ สมชายจะติดบุหรี่ เล่นสนุกเกอร์ จนผู้ปกครองก็กลัวใจ ไม่รู้จะพูดอย่างไร พอเค้ามาร่วมโครงการ เค้าก็บอกว่า บุหรี่เค้าก็เริ่มสูบน้อยลง แต่จะให้เค้าเลิกเลยก็คงไม่ได้ ขณะนี้เค้าลดแล้ว สนุกเกอร์ก็ไม่ค่อยไปเล่นแล้ว เวลาเพื่อนมาชวน ก็จะพยายามหลีกเลี่ยง สำหรับสมบูรณ์จากการสนทนากับผู้ปกครอง ผู้ปกครองเล่าให้ฟัง แล้วเราสังเกต ช่วงแรก ๆ ตอนที่เข้ามาเรียน ปี 1 เค้าไม่ชอบใส่เสื้อฟอรั่ม แล้วก็ไม่มีอุปนิสัยการเรียน ไม่มีสมุดหนังสือมาเรียน มาก็มาแต่ตัว มาถึงก็มาหลับ พอเค้าได้ร่วมโครงการ ปลายๆ เทอม ก็ได้เทอมหนึ่ง แม่เค้าก็มาบอกว่า อุปกรณ์สมุดหนังสือเค้าขอซื้อ แล้วก็ได้อ่านมาเรียนทุกวัน อันนี้เห็นได้ชัดเจนที่สุดในเรื่องของการรับผิดชอบ เวลาเพื่อนชวนไปเที่ยวหรือไปดื่มสุรา เค้าก็จะพยายามเลี่ยง บอกว่าติดธุระหรือว่าไปไม่ได้ เค้าก็จะพยายามเลี่ยงที่จะไม่ไป...” ผู้ปกครองท่านหนึ่งกล่าวว่า “...บอกว่าเมื่อก่อนแม่ดูลูกไม่ออก เดี่ยวนี้แม่บอกได้เต็มปากเลยว่า ลูกเค้าดีขึ้น...” ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ปรึกษาเกิดความสัมพันธ์ที่ดีมาก ทำให้เอื้อต่อการติดตามและพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนได้ สมทรงกล่าวว่า “...ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับครูที่ปรึกษามีมากเพราะเห็นคุยกันได้ทุกเรื่อง ซึ่งครูที่ปรึกษาขอความร่วมมืออะไรเมื่อก่อนแม่จะไม่เอาจะปลื้มตัวไป แต่ปัจจุบันนี้ไม่แล้ว...” ครูที่ปรึกษากล่าวว่า “...ทั้งที่ปรึกษา และผู้ปกครอง...เราจะร่วมกันก็คือโทรคุยกัน...ถามไถ่อยู่ตลอดเวลาว่า อ่านหนังสือแล้วหรือยังลูก สอบวันไหน ผู้ปกครองเวลาว่างก็จะโทรมาคุยกับเรา ช่วงเย็น ๆ ก็จะโทรมาคุย เป็นไปบ้างช่วงนี้ ลูกไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอหรือเปล่า...” และผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มอีกประการหนึ่งคือ ความไว้วางใจ รูปแบบนี้ทำให้นักเรียนได้เปิดใจกับครูที่ปรึกษาซึ่งโดยปกติแล้วนักเรียนจะไม่ค่อยมาปรึกษากับครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองกับแม่จะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกันโรงเรียน เมื่อเวลาผ่านไป ความสัมพันธ์ก็ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจนเดี๋ยวนี้มีความสัมพันธ์ที่ดีมาก มาโรงเรียนก็จะมาหากันทั้ง

ผู้ปกครองและนักเรียน เวลานี้เปิดใจให้กันแล้วปัญหาหลายอย่างสามารถแก้ไขและป้องกันได้ การติดตามช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มมีความต่อเนื่องเพียงพอที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงจนเกิดเป็นความไว้วางใจเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...อุปสรรคประการแรกเมื่อตอนเริ่มต้น คือเด็กไม่เปิดใจตัวเอง เด็กปิดกั้นตัวเองบ้าง มีปัญหาแล้วไม่บอกครู ด้วยระยะเวลา 6 เดือนที่เราทำกันมา ตอนนี้เด็กเปิดใจแล้ว...” นักเรียนคนหนึ่งมาเล่าให้ครูฟังว่า “... เวลาแม่เค้าหนีไปกรุงเทพฯ เด็กก็จะมาบอกเลยนะ ว่าวันนี้แม่ไม่อยู่ แม่หนีพ่อไปแล้ว เค้าก็จะกล้ามาบอกมากขึ้น...”

จุดแข็ง ของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนลำปางเทคโนโลยี่ ที่นำมาใช้ พบว่า ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีทั้งผู้ปกครอง นักเรียน และครูที่ปรึกษา แม้จะอยู่ต่างที่กันและห่างไกลกัน ต่างอำเภอก็ให้ความร่วมมือกับโครงการเป็นอย่างดี ผู้บริหารโรงเรียนระดับสูงให้การสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ การประชุม และให้บริการรถเพื่อไปเยี่ยมบ้านนักเรียนตามชุมชนต่าง ๆ มีครูที่ปรึกษาที่มีความพร้อม ความเสียสละ เข้าใจในบทบาทหน้าที่และสามารถบริหารจัดการประสานงานกับนักเรียนและผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี การมีกิจกรรมของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาในรูปแบบที่กำหนดทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่ารูปแบบเดิม ๆ ที่ผ่านมาก็มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติและติดตามนักเรียน แต่รูปแบบใหม่นี้ผู้ปกครองและที่ปรึกษาต้องปฏิบัติกิจกรรมด้วย และนักเรียนก็จะสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาด้วยทำให้เกิดความสมดุลและความรู้สึกว่าการโครงการนี้ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันจริง ๆ จุดแข็งอีกประการหนึ่งคือ นักเรียนได้กำหนดคุณลักษณะนิสัยที่ต้องการพัฒนาเอง ผู้ปกครองก็กำหนดสิ่งที่ผู้ปกครองจะทำเองแล้วมาเสนอความคิดร่วมกันทุกฝ่ายก็เห็นดีด้วยจึงทำให้รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่มีชีวิตเพราะเกิดขึ้นจากตัวพวกเขาเอง ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...การที่นักศึกษาเค้ามีส่วนร่วม ช่วยกันคิดที่ว่านักเรียนอยากจะทำนั้นทำนี้ก็จะส่งผลทำให้เค้าสามารถปฏิบัติออกมาได้ คือเค้ามีส่วนในการคิดออกมาว่า อย่างถ้าเค้ามาสาย เค้าจะต้องแก้ในส่วนที่เค้าคิดออกมา.....นักเรียนคิดขึ้นมาเองว่าอยากทำ เราไม่ได้ไปยึดเย็ดไม่ได้ไปบังคับนักเรียน เราไม่ได้ไปปั้นนักเรียน คือนักเรียนปั้นตัวเองขึ้นมา นักเรียนอยากจะเป็นอย่างนี้ นักเรียนเป็นคนคิดเอง เค้าก็เลยสามารถปฏิบัติได้ แต่ถ้าเราต้องการให้เค้าเป็น เด็กบางทีมันเป็นไม่ได้ก็ไม่อยากทำ...” เหมือนกันกับที่โรงเรียนได้กำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมา แต่ดูเหมือนว่านักเรียนจะพยายามกระทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามเพราะว่านั่นคือกฎเกณฑ์ที่โรงเรียนอยากได้ ซึ่งอาจไม่ใช่ที่นักเรียนอยากได้ รูปแบบที่กำหนดขึ้นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษาอย่างแท้จริง เลยทำให้เกิดเป็นจุดแข็งของรูปแบบนี้ “...เพราะบางครั้งผู้วิจัยทำขึ้นมาเอง อาจจะไม่ตรงประเด็นก็ได้ อาจจะไม่ตรงปัญหาที่เค้าต้องการจะแก้ คือเค้าไม่ตรงจุด แต่นี้เค้าค้นตรงนี้ เค้าต้องการจะแก้ตรงนี้ เค้าก็จะแก้ตรงนี้...” (ครูที่ปรึกษา)

จุดอ่อน ของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนลำปางเทคโนโลยีนานาชาติ พบว่า การไม่เข้าใจหรือขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่ดี ประกอบกับการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับอิทธิพลของเพื่อนที่ไม่ดี เหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นไปได้ยาก นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ตามข้อกำหนดที่ได้กำหนดไว้

อุปสรรค ของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนลำปางเทคโนโลยีนานาชาติ ที่นำมาใช้ พบว่า กลุ่มนักเรียนนำร่องนี้เป็นเพียงกลุ่มย่อยจากเพื่อนนักเรียนทั้งหมดในห้อง เพื่อน ๆ จึงเห็นว่านักเรียนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมที่ต่างออกไปจากกลุ่มเพื่อน ทำให้เข้ากันกลุ่มเพื่อนลำบากหรือไม่ก็ต้องคล้อยตามพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนไป ทั้ง ๆ ที่อยากจะทำตามเกณฑ์ข้อกำหนดที่ได้กำหนดไว้ ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...กลายเป็นว่าเวลาที่นักเรียนกลุ่มดังกล่าวจะเข้าเรียนตรงเวลาทุกชั่วโมง บางครั้งเค้าบอกว่าเค้าอยากจะไปก่อน แต่เพื่อนบอกว่า อย่าเพิ่งไป ให้ไปพร้อมกันก็เลยสายเหมือนกัน นี่ก็คือกลุ่มเพื่อน เพื่อนที่อยู่ในห้อง ถ้าสมมติว่า กลุ่มของเค้าถามว่าทำไมถึงไม่เข้าตรงเวลา ถ้าไปก่อนเพื่อนเพื่อนก็จะว่าให้ เค้าว่าถ้าไปก่อนอาจารย์ก็จะเช็คชื่อก่อน...” นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “...เพื่อนเค้าก็บอกว่า คล้ายทำตัวเด่นเป็นที่หมั่นไส้ของเพื่อน ๆ เวลาเค้าเข้าห้องตรงเวลา เพื่อน ๆ ก็เขม่น เพราะเพื่อน ๆ จะโดนหักคะแนน เค้าก็เลยจำเป็นต้องเข้าสายพร้อม ๆ กับเพื่อน...” นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีปัญหาเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานักเรียนด้วย

ครูที่ปรึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “...อุปสรรคในภาพรวมก็คือ พ่อแม่ทะเลาะกัน เด็กเป็นลูกคนเดียวก็แทนที่จะอบอุ่นได้บ้าง ก็ขาดความอบอุ่น แล้วก็พ่อแม่ทะเลาะกันแม่ก็มาลงที่ลูก ก็ไล่หนีช่วงหนึ่ง เด็กก็น้อยใจ ก็ออกไปอยู่กับเพื่อน...” นอกจากนั้น การดูแลของผู้ปกครองต่อลูกด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนได้ด้วย “...ผู้ปกครองใช้วิธีการไม่ถูกต้องในการที่จะคุยกับเด็ก เพราะว่าเด็กปัจจุบัน คุยไม่ได้ แต่ผู้ปกครองเมื่อก่อน ละทิ้งไม่เรียวยทำให้เด็กเสียคนแต่ปัจจุบันมันใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นการอบรมหรือการที่จะพูดให้ลูกเข้าใจมีวิธีการที่ไม่ถูกต้องเท่าที่ควร ทำให้เด็กบางครั้งคิดแค้นไปจากเดิม...”

สรุปผลการนำรูปแบบไปใช้ทำให้ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความพึงพอใจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และต้องการให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปโดยสามารถพัฒนาคุณลักษณะ นิสัยของนักเรียนได้ 12 คุณลักษณะ (ดังรายละเอียดในตารางที่ 7) ซึ่งสามารถบ่งชี้ได้ว่า รูปแบบ การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นี้มีประสิทธิผลสูงและเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนต่อไป

2. ประสิทธิภาพของการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน 12 คุณลักษณะ

2.1 นักเรียนรู้จักประหยัดคอดออม

จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่านักเรียนมีวิธีการที่จะประหยัดคอดออมในลักษณะที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการออมส่วนตัว โดยการใส่กระปุกออมสิน บางคนออมด้วยวิธีการฝากไว้กับผู้ปกครอง บ้างก็เก็บไว้ที่คุณแม่ หรือบ้างก็เก็บไว้ที่คุณยาย บางคนเก็บไว้ที่ธนาคารโรงเรียน บางคนเปิดบัญชีไว้ที่ธนาคารในเมือง อาทิ ธนาคารกรุงเทพฯ ธนาคารกรุงไทย บางคนเก็บไว้ที่กลุ่มสะสมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน เช่นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ หรือบัญชีประจำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามมีเพียงคนเดียวที่พ่อแม่บอกว่าไม่สามารถเก็บสะสมเงินได้มีเท่าไรก็ใช้หมดเท่านั้น นอกจากการเก็บเงินเหลือจากที่พ่อแม่ให้ในแต่ละวันแล้ว ยังพบว่านักเรียนบางคนยังไปหารายได้เพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระพ่อแม่ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ทำงานเคาะพื้นที่อยู่รถยนต์ ขายขนมแซนวิช จัดคิวรถตลาดนัดและดูแลบ่อปลา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของการประหยัดในรูปแบบของการประหยัดไฟฟ้า การประหยัดโทรศัพท์โดยโทรหาเท่าที่จำเป็น และประหยัดเรื่องอาหารโดยการทำอาหารทานเองเพิ่มเติมขึ้นอีกด้วย

“...ลูกออมใส่กระปุก นุกเก็บออมไว้ที่โรงเรียนเปิดบัญชีกับธนาคารแลมป์-เทค แต่หลัง ๆ นี้ไม่ได้ไปฝากเพราะว่างานเยอะ ....ส่วนใหญ่ก็มาเก็บกับแม่...”

“...เรื่องการเก็บเงินเห็นเก็บหยอดกระปุก ช่วงปิดเทอมไปลูกไปทำงานหารายได้จาก การเคาะพื้นที่ ทำงานได้วันละ 100 บาท แต่ก่อน ก็เอามาให้แม่ เดียวนี้ไม่ได้ให้เนื่องจากต้องไปผ่อนค่าโทรศัพท์ให้กับเจ้าของอู่ เพราะเจ้าของอู่ซื้อโทรศัพท์ให้ใช้...”

“...เก็บบางนิดหน่อย วันละ 10 บาทบ้าง มันเก็บแล้วลืมบ้าง แต่ลูกก็ได้มีเก็บเงินประหยัดเงิน ต้องการซื้ออะไรจุกจิกก็จะไม่ขอแม่ จะใช้เงินของเขาเอง รู้สึกว่าจะประหยัดกว่าพี่สาว พี่สาวนั้นใช้เงินเก่ง...”

“...ลูกจะใส่ออมสิน ถ้าลูกช่วยขายของก็จะให้วันละ 50 – 100 บาท ถ้าช่วยเก็บของก็จะให้ครั้งละ 20 บาท ส่วนค่าเรียนก็จะให้ต่างหาก...”

“...เดี๋ยวนี้เริ่มประหยัดเรื่องไฟฟ้า ประมาณ 3-4 เดือนมานี้จะเก็บบิลค่าไฟ เปรียบเทียบว่าเดือนต่อไปมันจะน้อยกว่าเดือนนั้นหรือเปล่า ถ้าเห็นน้อยลงก็ดีใจ เรื่องค่าโทรศัพท์ก็จะประหยัด ไม่เคยโทรหาเลย แม่ถามว่าทำไมหรือ ลูกตอบว่ากลัวหมดถัง...”

“...ไม่ได้ออมทรัพย์ ให้เงินมาก็หมด แม่ให้เงินมาก็ไม่ออม” “ไม่เคยออม แม่ก็บอกว่าเงินเอาไปซื้ออะไรกิน แล้วเงินค่าน้ำมันรถแม่ก็ให้ต่างหาก ทำไมตัวไม่ออม ดั่งที่เหลืออยู่ไหนทำไมไม่เห็นเอามาคืน เงินเอาไปใช้ก็ไม่มีเหตุผล เอาไปใช้เรื่อย ๆ ... สมทรงไม่มีอดไม่มีอยาก แม่มีแต่

อด ๆ อยากร ๆ เพื่อลูก...”

ส่วนความถี่ของการสะสมนั้นนักเรียนเก็บจากเงินที่ผู้ปกครองให้เป็นประจำทุกวัน โดยมีความถี่ของการสะสมแตกต่างกัน นักเรียนส่วนใหญ่เก็บทุกวัน บางคนสัปดาห์ละครั้ง บางคนสองสามอาทิตย์ครั้งจนถึงเดือนละครั้ง และบางครั้งอาจไม่เก็บ เนื่องจากมีงานที่ได้รับมอบหมายจากรายวิชาที่เรียนที่โรงเรียนจำเป็นต้องซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อทำรายงาน ตั้งแต่นักเรียนได้เข้าสู่ระบบการพัฒนาร่วมกันนั้น ผลการสะสมทรัพย์ที่ได้มีความแตกต่างกันไปมากบาง น้อยบางตามฐานะ และนักเรียนบางคนเก็บได้มากเพราะหารายได้เพิ่มเติมระหว่างเรียนไปด้วย

“...เก็บทุกวันได้เงิน 40 บาทต่อวัน ทุกวันจะเหลือประมาณ 10 บาทบ้าง 15 บาทบ้าง 20 บาทบ้าง...”

“...ตลอดภาคเรียนช่วงต้น ๆ จะออมเกือบทุกอาทิตย์ ระยะเวลาหลังรายงานเพิ่มขึ้น บางวันเงินไม่เหลือออม ก็จะเป็น 2 อาทิตย์เก็บ 1 ครั้ง...”

“...ประมาณอาทิตย์ละครั้งหรือเดือนละครั้ง ได้ประมาณ 400 บาท...”

การนำเอาเงินสะสมออกไปใช้ นักเรียนบางคนไม่เคยนำออกไปใช้เลย แต่ใช้วิธีการของผู้ปกครองเพิ่มเติม ส่วนบางคนเอาเงินที่เก็บได้ไปใช้บ้าง บางคนก็นำเงินที่สะสมได้ไปใช้บ่อยเงินที่นำไปใช้จะใช้เพื่อซื้อขนม ซื้อเสื้อผ้าส่วนตัว ซื้อบัตรเติมเงิน ซื้อโทรศัพท์ ซื้อของใช้ส่วนตัวอื่น ๆ หรือบางทีก็ใช้ไปเที่ยว และที่สุดมีการให้ยืมเงินกับญาติพี่น้องในครอบครัวได้ด้วย

“...ยังไม่เคยนำออกมาใช้เลย...”

“...ลูกไม่เคยเอาไปใช้...”

“...ได้ถอนเอาไปใช้บ้างซื้อขนม...”

“...เอาไปใช้ก็บอก เห็นวันนั้นเอาไปซื้อเสื้อผ้าของใช้ส่วนตัว...”

“...เคย เอาไปซื้อบัตรเติมเงิน...”

“...ใช้เที่ยว ซื้อเสื้อผ้า...”

“... ถ้าแม่ขาดอะไร 5 คนในบ้าน ยืมเบนได้ ยืมมาหมุนได้ แต่ให้ใช้หน้า (คืน)

เหมือนเดิม ..... เวลาที่แม่ขาดเงินลูกก็สามารถให้ได้ซึ่งต่างจากก่อนเข้าโครงการ....”

นักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและความรู้สึกดีใจและภูมิใจต่อความพยายามที่จะประหยัดคอดออม ทั้งนี้ มีเหตุผลของความรู้สึกที่เกิดขึ้นคือ ลูกมีความประหยัด คอดออม สามารถมีเงินใช้ในยามจำเป็นไปอนาคต เห็นคุณค่าของเงิน รู้จักใช้เงิน เห็นว่าลูกมีความรับผิดชอบ และเห็นว่าสามารถแบ่งเบาภาระจากผู้ปกครองได้

“...ดี เป็นการฝึกให้ลูกมีความรับผิดชอบในด้านการใช้จ่าย เห็นคุณค่าของเงิน...”

“...รู้สึกดี เพราะถ้ามีเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้เงินก็ไม่ต้องขอพ่อแม่...”

“...ดีใจ ที่ลูกมีความรับผิดชอบในการออม และรู้จักการใช้เงิน...”

“...ดี ประหยัด มีเงินเก็บเห็นคุณค่าของเงิน...”

“...ดี ช่วงนี้ไม่ได้ค่อยเถียงดี ได้ประหยัดมากขึ้น...”

“...ดี มีเงินเป็นของตนเอง ไม่ต้องรบกวนผู้ปกครอง...”

“...ก็ดีใจ เมื่อก่อนก็ไม่เคย ภูมิใจที่ลูกรู้จักการอดออม ประหยัด รู้จักใช้เงิน...”

“...รู้จักค่าของเงินมากขึ้นและมีเงินเหลือใช้ในภายภาคหน้า...”

“...คุณแม่เองมีความรู้สึกดีใจที่ลูกรู้จักใช้จ่าย ถ้าแม่ขาดอะไร 5 คนในบ้าน ยืมเงินได้ ยืมมาได้ แต่ให้ใช้คืนเหมือนเดิม ....”

จากการสนทนากับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า นักเรียนได้ฝึกฝนให้มีนิสัยใฝ่ประหยัดอดออม สามารถสร้างค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียนได้ทั้งผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนเกิดความภูมิใจและดีใจกับความสำเร็จที่เกิดขึ้น

2.2 นักเรียนเสียสละและช่วยเหลือกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงออกซึ่งความเสียสละช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กรณี ได้แก่ ช่วยเหลือกิจกรรมงานที่บ้าน เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า หุงข้าวทำกับข้าว ช่วยล้างถ้วยชาม หอบข้าว ช่วยอาบน้ำให้น้อง นอกจากนี้ยังมีความพยายามช่วยเหลือพ่อแม่หารายได้ อาทิ ขายของ ดูแลบ่อปลา รับพิมพ์งาน เคาะพื้นสี ทำปราสาทขาย (โรงศพ) ช่วยเหลือกิจกรรมที่วัด เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการช่วยเก็บโต๊ะเก้าอี้ เสิร์ฟน้ำแขกในงานวัด กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่วัด เช่นการเก็บกวาดวัด การเก็บขยะ ถางหญ้า กิจกรรมทางศาสนา เช่น การตักถอง ล้างจานชาม เป็นต้น ช่วยเหลือกิจกรรมสังคมในหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุม ถางหญ้า กิจกรรมกีฬาในหมู่บ้าน กิจกรรมเยาวชน การเข้าค่าย ตักถองข้าว เป็นต้น และที่สุดนักเรียนยังแสดงออกซึ่งความเสียสละที่โรงเรียนอีกด้วย อาทิ เป็นผู้นำทำงานกลุ่ม การช่วยเหลืองานกลุ่มเพื่อน ๆ การช่วยกิจกรรมโรงเรียน ช่วยอาจารย์ถือของ ช่วยทำความสะอาดห้องปฏิบัติการ หรือแม้แต่กระทั่งการบริจาคสิ่งของให้กับผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนบางคนที่ไม่ค่อยได้เสียสละช่วยเหลือผู้อื่นในระยะเริ่มแรกของโครงการ แต่พอตอนหลังนักเรียนเป็นผู้ที่มีความเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้นอีกด้วย

“...เดี๋ยวนี้งานวัดก็ไป งานเข้าพรรษาออกพรรษา บอกแม่ให้หุงข้าวไว้ตอนเช้าจะไปวัดทำบุญ.....ส่วนที่บ้านก็จะซักผ้าของพ่อของแม่ทั้งหมด ยกเว้นของพ่อบางตัว กับหุงข้าวทำกับข้าวบ้าง.....เป็นหัวหน้าห้อง มีงานอะไรก็รับมาทำเองที่บ้าน” “พ่อแม่จะพาออกนาไปช่วยหอบข้าว...”

“...ช่วยพัฒนา ถ้าวันสำคัญก็ไปแทนพ่อในวันสำคัญ พ่อไม่ไปแล้วงานในหมู่บ้าน

ตัดหญ้า ทำความสะอาด ตอนเช้าต้องไปช่วยแม่ทุกวัน เปิดตลาดขายของที่ตลาดภาคเมฆ ช่วยพ่อ ชูดมะพร้าว มอบหน้าที่ให้ไปทำช่วยแม่ทุกวัน ไม่มีวันหยุด” “ช่วยขายของ ลูกมาช่วยก็ให้เงินเขา บ้าง...”

“...ก่อนเข้าร่วมโครงการลูกไม่ค่อยเชื่อเท่าไร แต่เดี๋ยวนี้ว่าอะไรมันก็เชื่อหมด เดี่ยวนี้ เขาให้ช่วยอะไรก็ช่วย .....ถ้าว่างงานอะไรมันก็ไปซึ่งปกติเมื่อก่อนเขาบอกให้ทำอะไรก็ไม่เอา แต่ เดี่ยวนี้เอาหมด ว่างงานบ้านงานแต่งลูกไปช่วยดี...”

“...ที่บ้านก็ช่วยงาน หากบางครั้งญาติข้างบ้านมีงานก็จะสอนให้เขาไปหาไปช่วยเขาบ้าง ถ้ามีงานว่างงานศพงานอะไรก็ไปช่วย” “บางครั้งที่โรงเรียนก็รับทำงานของกลุ่มเองเป็นคนเดินเรื่อง ...”

ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้เสียสละช่วยเหลือส่วนร่วมของนักเรียนมีลักษณะ คล้าย ๆ กันคือรู้สึกดี สบายใจ มีความภูมิใจ และบางก็เกิดความสุขสนานดี ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เสียสละช่วยเหลือ

“...รู้สึกดีได้ช่วยเหลือส่วนรวม...”

“...สนุกสนานดี ดีใจที่ได้ช่วยงานกิจกรรมหมู่บ้าน...”

“...ภูมิใจที่ได้เป็นส่วนร่วมของหมู่บ้าน...”

“...รู้สึกดี ที่ได้ช่วยเหลืองานศพ ล้างขามล้างแก้วในงานวัด...”

ความรู้สึกที่เกิดจากการเสียสละและช่วยเหลือต่อสังคมของลูกทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้สึกภูมิใจ ดีใจ และสบายใจ ที่เห็นลูกได้ฝึกฝนค่านิยมที่ดีเสียสละต่อส่วนร่วมนี้

“...ภูมิใจและสบายใจที่ลูกได้มีส่วนร่วมและเป็นตัวแทนของครอบครัวไปช่วยสังคม”

“...มีความรู้สึกดี ที่ได้ช่วยเหลือคนอื่น บอกไม่ถูกครับ...”

“...ดีใจที่ลูกได้มีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม...”

จากการสนทนากับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นที่ สอดคล้องกันว่า นักเรียนได้รับการฝึกฝนให้มีนิสัยช่วยเหลือและเสียสละเข้าร่วมกิจกรรมตาม ประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญทางศาสนา สามารถสร้างค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียน ได้ทั้งผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนเกิดความภูมิใจและดีใจกับความสำเร็จที่เกิดขึ้น

2.3 นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออกของนักเรียน

จากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนและนักเรียน เห็นว่า การกล้าแสดงออกของ นักเรียนส่วนใหญ่ที่โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกหน้าชั้นเรียน การนำเสนองานเป็นตัวแทน ของกลุ่มไปกล่าวรายงาน ถามอาจารย์เมื่อไม่เข้าใจ ยกมือตอบคำถามครู กล้าพูดและทักทาย อาจารย์ กล้าปรึกษาเมื่อมีปัญหาที่บ้าน คุณเลและแนะนำเพื่อน และ หารายได้บ้างเมื่อมีโอกาส

“...มีโอกาสนำเสนอหน้าชั้นเรียน ไปทำงานกับกลุ่มที่เพื่อนด้วย...”

“...ไม่เกร กล้ามากขึ้น เคยนำเสนอมากขึ้น มากกว่าก่อนเข้าโครงการ ที่บ้านจากเรื่องที่ไม่เคยถามก็กล้าถามมากขึ้น...”

“...เดี๋ยวนี้ตั้งแต่มาเข้ากลุ่มดีขึ้นเยอะ คือกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าพูดมากขึ้น”

อาจารย์ผู้ดูแล “กล้าสวัสดิ กล้าท้าทาย...”

“...กล้าแสดงออกคือทำธุรกิจกีฬาฟัน กล้าเข้าหาผู้ใหญ่ กล้ารับซื้อแซนวิชไปขาย...”

“...ถ้าอาจารย์ให้ออกไปหน้าชั้นก็จะออกไป ถ้าเดิน ถ้าร้องก็จะไม่ออกไป...”

“...พูดหน้าชั้นเรียน กล้าพูดกับอาจารย์มากขึ้น เห็นอาจารย์ที่หนักก็จะไหว กล้าท้าทายอาจารย์...”

“...กล้ามากขึ้น เอาขนมไปขายเพื่อหารายได้...”

ส่วนการกล้าแสดงออกของนักเรียนที่บ้านเป็นมักจะเป็นการริเริ่มในการพูดสนทนากับผู้ปกครองมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น อธิบายแก้ไขปัญหา สอนงานน้อง ไม่เข้าใจงาน การบ้านกล้าถามผู้ปกครองที่มากขึ้น กล้าที่จะทำงานเพื่อหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อผู้ปกครอง เป็นต้น

“...ลูกเองมาราบพ่อแม่ที่บ้านในวันพ่อ วันแม่เป็นประจำ...”

“...ทำธุรกิจกีฬาฟัน กล้าที่จะขายสินค้า กล้าถามผู้ใหญ่...”

“...เวลามีปัญหา มันจะมาคุยกับพ่อแม่...”

“...คุยกับแม่บ้าง ในเมื่อมีปัญหา...”

“...เวลาที่บ้านมีปัญหาอะไรก็จะแสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ปัญหาให้ทางบ้าน...”

“...ไม่เข้าใจการบ้านก็ไปถามพี่ และขอไปหางานทำเพื่อหารายได้เพิ่มเติม...”

สรุปได้ว่า ผู้ปกครอง ที่ปรึกษา เห็นว่า นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเรียน การกล้าที่จะถาม แสดงความคิดเห็น กล้าที่จะแสดงออกซึ่งความรักที่มีต่อพ่อแม่และครูผู้สอน

2.4 นักเรียนส่งงานที่ได้รับมอบหมาย

จากการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้สอนพบว่า งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำส่วนใหญ่ นักเรียนมีความรับผิดชอบทำเป็นอย่างดีโดยดูจากการแสดงออกซึ่งความพยายามของนักเรียนเอง งานที่ได้รับมอบหมายจากครูในบางรายวิชามีงานมากเกินไป บางก็ได้รับงานเหมาะสม ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป งานที่รับน้อยนั้นไม่มี ในประเด็นของการส่งงาน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถ

ส่งงานได้ตามเวลาที่กำหนดและส่งครบทุกชิ้น ส่วนจะส่งงานทันหรือไม่ขึ้นอยู่กับความมากของงานที่ได้รับมอบหมาย บางคนทำงานเสร็จสิ้นในชั้นเรียน และความเข้าใจของเนื้อหา ถ้างานเยอะหรือไม่เข้าใจก็อาจส่งไม่ทันบ้าง และก็มีบางรายที่สามารถส่งงานได้ก่อนเวลากำหนด อย่างไรก็ตาม บางคนก่อนเข้าร่วม โครงการพัฒนาไม่ค่อยทำงานส่ง แต่ปัจจุบันดีขึ้นส่งตามเวลาที่กำหนด

“...บางวิชางานพอดี บางงานที่ไม่เข้าใจก็จะส่งช้าหน่อย แต่ถ้าเข้าใจก็จะส่งทันก่อนเวลาพร้อม ๆ กันเพื่อน ๆ...”

“...จากการคอยถามกับอาจารย์ผู้สอนภาคเรียนนี้ลูกจะเรียนกับอาจารย์ไหน ก็จะเริ่มคุยเขา.... เรื่องการบ้านจากอาจารย์ผู้สอนว่าลูกไม่ส่งการบ้านนั้นไม่ได้ยินครูเขาบ้าน...”

“...บางครั้งก็ให้งานเยอะเกินไป ทำไม่ทัน...”

“...งานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสม ส่งงานได้ครบถ้วน...”

“...เวลาทำงานการบ้านอะไร ก็จะทำให้จะเสร็จและดีแค่ไหนอย่างไรก็ต้องทำให้เสร็จกลัวว่าจะเป็นประสาท...ส่วนที่โรงเรียนไม่เคยขาดเรียนเลย...”

ความพยายามของนักเรียนที่จะทำงานที่มอบหมายให้สำเร็จนั้นต้องใช้ความพยายามสูงมาก มีความตั้งใจที่จะพยายามทำพอสมควร มีความพยายามในการทำงานสูงมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้นกว่าเดิม จนถึงมีความพยายามทำให้ดีที่สุด โดยรวมมีความพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมายดีขึ้น

“...บ้างครั้งต้องทำงานดีมาก ดีหนึ่ง ดีสองก็ต้องทำ ต้องใช้ความพยายามในการทำงานสูง จะสำเร็จ ถ้าเราพึ่งเพื่อนเพียงอย่างเดียวคงไม่สำเร็จ...”

“...โอ ต้องใช้ความพยายามมากเลย...”

“...แม่รู้สึกว่าคุณมีความพยายามในการทำงานที่ครูมอบหมายดี เห็นทำงานสม่ำเสมอ และจะไม่ไปไหนเลย จะทำให้เสร็จ...”

“...ก่อนเข้าโครงการกระตือรือร้นน้อย แต่ปัจจุบันมีความรู้สึกว่าคุณมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะมีผู้ดูแล...”

“...แม่รู้สึกว่าคุณมีความพยายามในการทำงานที่ครูมอบหมายดี เห็นทำงานสม่ำเสมอ และจะไม่ไปไหนเลย จะทำให้เสร็จ...”

การกระทำที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความรับผิดชอบมากขึ้นมี คือ ส่งงานตามเวลาที่กำหนดมากขึ้น ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ นักเรียนมีความกระตือรือร้นรับผิดชอบมากขึ้น เมื่อได้รับงานแล้วรีบทำทันที และให้ความสนใจงานโดยพยายามค้นคว้าเพิ่มเติมมากขึ้น

“...เมื่อก่อนให้ไม่ค่อยทำหรือทำไม่เสร็จ หรือไม่ทำเลย ปัจจุบันทำงานเสร็จ...”

“...เมื่อก่อนส่งงานหลังเวลาบ้าง ปัจจุบันส่งงานตรงเวลามากขึ้นหรือส่งก่อนเวลา...”

“...ก่อนเข้า โครงการกระตือรือร้นน้อย แต่ปัจจุบันมีความรู้สึกว่าคุณมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะมีผู้ดูแล...”

“...ส่งงานตรงเวลาที่อาจารย์กำหนดและได้รับมอบหมายงานแล้วจะต้องรีบทำทันที...”

“...ให้ความสนใจงาน และพยายามค้นคว้าเพิ่มเติม...”

สรุปได้ว่า นักเรียนได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบ แสดงออกให้เห็นได้จากความพยายามในการติดตามทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากครูเป็นอย่างดี บางรายมีความพยายามมากขึ้น แม้ว่าจะมีงานมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่รายวิชา

2.5 นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

จากการสังเกตเครื่องแต่งกายของนักเรียนเป็นประจำทุกวันเวลาเช้านักเรียนส่วนใหญ่แต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเสื้อ กางเกง หรือกระโปรง จะผิดปกติบ้างเป็นบางวัน เกี่ยวกับการใส่ถุงเท้าและรองเท้าที่ไม่เป็นไปตามระเบียบ และมีการลิ้มชิมชั้ดบ้างในบางวัน

“...ยืนยันว่าแต่งกายเรียบร้อย แม่บอกว่าลูกออกจากบ้านแต่งกายเรียบร้อย...”

“...สมทรงแต่งตัวเรียบร้อยโอเคเลย...”

“...แต่งกายเรียบร้อย ไม่มีเรื่องการตกแต่งห้อยตุ้ดตุ้ด เวลาเดือนลูกก็คงจะฟังคะ คือ บางครั้งลูกก็ใส่เสื้อของสถาบันอื่นมา น้องเอาเสื้อโครมาใส่ ลูกบอกว่าเสื้อเพื่อน แม่บอกว่าไม่ใช่ นะ ลูก เด็กสถาบันอื่นเอาเสื้อของโรงเรียนไปใส่ เหมือนกับไม่ให้เกียรติสถาบันเรา ตั้งแต่ที่บอกไป แม่ก็ไม่เห็นเขาใส่เลยหนา ก็พูดอยู่ครั้งเดียวเขาก็ไม่ใส่เลย แม่เคยพูดว่า คนอื่นใส่ได้แต่แม่ขอร้องแม่ของลูกอย่าใส่...”

“...แต่งกายเรียบร้อยถูกต้องระเบียบ ยกเว้นบางวันลิ้มชิมชั้ด...”

“...เดี๋ยวนี้ลูกรีดผ้าเองได้แล้ว ออกจากบ้านก็แต่งตัวเรียบร้อย...”

สรุปได้ว่า นักเรียนได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบ สังเกตได้จากการแสดงออกที่นักเรียนให้ความสำคัญกับการแต่งกายที่เรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

2.6 นักเรียนลด ละ และ หลีกหนีจากอบายมุขทั้งปวง

จากการสัมภาษณ์นักเรียน และผู้ปกครองที่บ้าน ส่วนใหญ่ นักเรียนจะเกี่ยวข้องกับอบายมุขที่มีลักษณะแตกต่างกันไป มากบ้างน้อยบ้าง โดยอบายมุขที่ปรากฏได้แก่ การดื่มเหล้าสุรา การสูบบุหรี่ การเที่ยวเตร่ไปกับเพื่อนหรือสถานที่ต่าง ๆ เรื่องเพศตรงข้าม (แฟน) และการติดเกมส์คอมพิวเตอร์ เป็นส่วนน้อยที่ไม่คิดไม่ยุ่งเกี่ยวเลย มีบ้างที่ไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ทั่วไป อย่างไรก็ตาม

ก็ตามปัจจุบันนักเรียนมีความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงออกจากอบายมุขดังกล่าว จากเคยสูบบุหรี่ก็ไม่ไปสูบบุหรี่อีก หรือไม่ก็พยายามลดลงด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเดินหนีเมื่อเพื่อชวน ปฏิเสธว่าต้องไปทำธุระ ปฏิเสธว่ามีงานมากต้องทำ พยายามที่จะไม่เข้าไปใกล้แหล่งอบายมุข อ้างว่าต้องไปคู่น้อง เป็นต้น

“...คิมเหล้าบ้าง เวลาเพื่อนชวนบางครั้งก็ปฏิเสธไม่กินไม่ดื่ม เดินหนีจากไป เมื่อก่อนชอบเที่ยวเตร่ เคยสูบบุหรี่ปัจจุบันไม่สูบ...”

“...มีแต่เรื่องมีแฟนเร็ว ก่อนจะไม่ให้มีก็ไม่ยอมห้ามก็จะไปแฉวนคอยตาย เดียวนี้สภาพก็ดีขึ้นแล้ว...”

“...ตามจริงก็มีการสูบบุหรี่บ้าง พยายามที่จะไม่ลอง ปัจจุบันไม่สูบ เมื่อไปงานจะเห็นบรรยากาศของการพนัน เหล้า บุหรี่ แต่ก็พยายามที่จะไม่เข้าไปใกล้ และไม่อยากจะไปงานศพ...”

“...ติดเกี่ยวกับเพื่อน แต่ปัจจุบันไม่มีพฤติกรรมนั้นแล้ว เปลี่ยนไป...”

“...เรื่องบุหรี่ยี่เมื่อก่อนมีกลิ่นติดบ้าง แต่เดี๋ยวนี้เข้าไปนอนในห้องไม่มีกลิ่น พอแม่คลุกคลีมาก ๆ จะไม่มีกลิ่นไม่รู้ว่าติดมาจากเพื่อนหรือว่าตัวเองสูบ...”

“เที่ยวเตร่บ้าง เรื่องคิมมีเทศกาลก็คิมบ้าง แต่ปัจจุบันก็ไม่คิมแล้ว เพื่อนมาชวนก็ปฏิเสธ บอกว่ามีงานมาก”

สรุปได้ว่า เห็นพยายามของนักเรียนในการที่จะเอาชนะและต่อสู้กับอบายมุขต่าง ๆ ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นยืนยันว่า ลูกของตนเองได้พยายามลด ละ อบายมุขที่กล่าวมา

2.7 นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลาที่โรงเรียนกำหนด

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนมาโรงเรียนด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน บางคนมาโดยรถจักรยานยนต์ของตนเอง บางคนมารถรับส่ง และบางคนก็มาโดยรถของโรงเรียน ส่วนใหญ่มาทันเวลาที่โรงเรียนกำหนดให้มาเข้าแถวเพื่อรับฟังโอวาทและเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเช้า อย่างไรก็ตามการมาโรงเรียนสายของนักเรียนมีบ้างในบางครั้งด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังนี้คือ ต้นสาย ไปรับเพื่อน ฝนตก อากาศหนาว รถเสีย ทานข้าวช้า และแม้กระทั่งกลัวอาจารย์ฝ่ายปกครองตรวจผมและจะโดนตัดผม เป็นต้น

“...มารถรับส่งเลยมาตรงเวลา...เวลาออกบ้านทุกครั้งเห็นตรงเวลา มันเองมีนาฬิกาปลุก 5 โมงจะตื่นแล้ว เพราะนั่งรถรับส่ง...”

“...ทันเวลา...” ครูที่ปรึกษายืนยันว่า “...ขนาดมีปัญหาในบ้านครั้งหนึ่ง ก็ไปเรียนทุกวันไม่เคยขาดเลย...”

“...ไปโรงเรียนทันทุกวัน ถ้าจะช้าก็เพราะไปกับเพื่อนนี่แหละ...”

“...ส่วนมากก็จะทันเข้าแถว นาน ๆ ครั้งก็ไม่ทันบ้าง เพราะต้นสายไม่ทันรถรับส่ง...”

“...มาสายเพียงครั้งเดียว (บางครั้ง) ส่วนใหญ่มาตรงเวลา ที่มาไม่ตรงเวลานั้นเพราะตื่นสาย...”

“...ช่วงก่อนนั้นไม่ทันเพราะตื่นสาย แต่เดี๋ยวนี้ตื่นไม่สาย...”

“...ทันเวลา ถ้าไม่ทันก็เพราะไปห่อเพื่อนเพื่อเอางานบ้าง หรือถ้าฝนตก...”

อย่างไรก็ตามเห็นว่า มีนักเรียนหนึ่งเปลี่ยนไปจากสถิติที่มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ กลับมาเรียนสายบ่อยหรือไม่มาเรียน เนื่องจากระยะหลังของโครงการนักเรียนคนนี้ติดเพื่อนที่ย้ายเข้ามาเรียนระหว่างปี พากันไปเที่ยวและขอพ่อแม่ไปทำงานตอนกลางคืนซึ่งต้องนอนดึกมาก ๆ ทำให้มาโรงเรียนสายเพราะตื่นสาย

“...นักเรียนคนหนึ่งมาทันตลอดในเทอมที่ผ่านมา เทอมหนึ่งดี ดีมากด้วย พอเทอมสองก็มีเพื่อนใหม่เข้ามาเรียนกลางคืนจากโรงเรียนอื่น ก็เลยไปติดนักเรียนคนนี้ ทำให้ไม่สามารถเป็นไปตามที่กำหนด แล้วก็พากันไม่มาเรียนหนักกันไปทำงานกลางคืน แต่ระยะนี้กลับมาแล้ว เพียงแต่สัญญาจะมาเช้า เท่าที่เห็นก็เห็นว่ามีความพยายาม ถึงแม้ว่าจะทำได้บ้างไม่ได้บ้าง...”

สรุปได้ว่า นักเรียนได้เห็นความพยายามของนักเรียนส่วนใหญ่ที่จะมาเรียนสม่ำเสมอ และทันเวลาที่โรงเรียนกำหนด มีอุปสรรคบ้างที่ทำให้มาโรงเรียนสายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเพื่อน

2.8 นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลาในแต่ละรายวิชา

นักเรียนส่วนใหญ่ตระหนักและเข้าเรียนตรงตามเวลาที่กำหนด มีเพียงบางครั้งเท่านั้นที่เข้าห้องเรียนสาย ด้วยสาเหตุที่ต้องเข้าห้องน้ำ ต้องรับประทานอาหาร ตามเพื่อนกันไป และมีสาเหตุอื่น ๆ อีกเช่น คุยกับเพื่อน คุยโทรศัพท์ ทำงานอื่น ๆ อยู่เลยเข้าห้องเรียนช้า และที่สุดไม่ชอบวิชาที่จะเรียนนั้นเลยไปช้า เป็นต้น มีเพียงคนเดียวที่ระยะแรกดี แต่พอมาระยะหลังไม่ดีเนื่องจากติดเพื่อนที่ย้ายโรงเรียนมาใหม่ที่มีพฤติกรรมมีปัญหา ทำให้เข้าห้องเรียนสายบ่อย

“...เข้าห้องเรียนตรงเวลา...”

“...ส่วนมากเข้าตรงเวลา มีสายบ้างเพราะเข้าห้องน้ำก่อนเข้าเรียน...”

“...ไม่เข้าเรียนทันเวลา พร้อมกับเพื่อนนั้นแหละช่วงหลัง ๆ... ช่วงแรกที่ไม่ติดเพื่อนใหม่จะเข้าเรียนทันเวลา...”

“...ส่วนใหญ่เข้าตรงเวลาทุกวิชา ยกเว้นวิชาเครื่องล่าง เพื่อนชวนไปทานอาหารก็จะ

เข้า

ห้องไม่ตรงเวลานัก ตามเพื่อนไปทานข้าว...”

“...เข้าเรียนทุกวิชา โดยการสอบถามอาจารย์ผู้สอน...” “...จะคุยกับอาจารย์แต่ละวิชาที่เรียนว่าเขาเข้าเรียนปกติ...”

“...ส่วนมากจะตรงเวลา แต่ถ้าไม่ตรงเวลาก็จะเป็นช่วงคาบที่ 3 หรือไม่ก็คาบที่ 5

เพราะ

ต้องทานข้าวจึงต้องมาช้า...”

“...เข้าห้องเรียนจะเป็นเวลาคาบที่ 3 ที่เข้าช้าเพราะว่าคุยกับเพื่อนบ้าง คุยโทรศัพท์บ้าง ทำวิชาอื่นบ้าง บ้างก็ไม่อยากเรียนในรายวิชานั้น ๆ ก็เลยไปช้า...”

สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีวินัยรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ในการเข้าเรียนให้ตรงเวลาอย่างสม่ำเสมอ มีบ้างเพียงเล็กน้อยที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดด้วยเหตุผลต่าง ๆ

2.9 นักเรียนมีอุปสรรคการเรียนครบตามลักษณะรายวิชา

จากการสัมภาษณ์นักเรียน ครูผู้สอนและที่ปรึกษา พบว่าส่วนใหญ่ นักเรียนก็จะมีอุปสรรครบถ้วน และมีนักเรียนบางคนเคยไม่รับผิดชอบให้มีอุปสรรคการเรียนของตน แต่ปัจจุบันดีขึ้นรับผิดชอบอุปสรรคการเรียนมากขึ้นในทุกรายวิชา นักเรียนบางคนขาดอุปสรรคบ้างแต่ก็เป็นเพียงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ลืมปากกา เป็นต้น

“...อุปสรรคการเรียนเห็นมีครบ บางทีอะไรขาดเหลือมันก็มาขอตั้งแม่ซื้อ บางทีติดแล้วก็จะโทรหาพี่หากต้องการอุปสรรคการเรียนเพื่อทำการบ้าน...”

“...ครบ เมื่อก่อนไม่ได้ซื้อ - ไม่เอา แม่ซื้อให้ทุกเทอมแต่ก็ต้องนำมาคืนโรงเรียน แต่ปัจจุบันนี้ใช้หนังสือเรียนมีสมุดครบทุกวิชา ดีขึ้น...”

“...ส่วนมากครบทุกวิชา จะมียาน ๆ ครั้งที่จะลืมเช่นปากกา...”

“...ครบทุกวิชา ทุกชั่วโมง...”

“แต่เดี๋ยวนี้สมบูรณ์มีอุปสรรครบเลย รูปแบบที่กำหนดนี้ทำให้เขาอยู่ในเกณฑ์ในร่องบางที่ใจเขาเองคงไม่อยากจะทำ แต่มาติดตรงที่ว่าเขาต้องมาทำตามเกณฑ์ที่กำหนดมันก็เลยดึงเขา มา”

สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบในการเตรียมอุปสรรคการเรียนของตนเอง นักเรียนบางคนมีการพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากเริ่มต้นก่อนร่วมกิจกรรมไม่มี ไม่สนใจ แต่ปัจจุบันดีขึ้น

2.10 นักเรียนแสดงความคิดเห็นและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์ นักเรียนและครูผู้สอน พบว่า นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในรายวิชาการเรียนต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นตัวแทนของเพื่อน ๆ บางทีก็ต้องนำเสนอเป็นกลุ่ม สถานการณ์บังคับแต่ก็ยินดีออก บางครั้งก็ออกไปแสดงวิธีทำบนกระดาน บ้างก็ได้รับมอบหมาย และบางครั้งก็มีโอกาสเสนอเอง นอกจากนั้นมีส่วนน้อยที่มาปรึกษากับครูส่วนตัว

“...มีโอกาส เรื่องการทำงานของรถ เครื่องล่าง...”

- “...มีโอกาส ออกไปนำเสนองานกลุ่ม วิชาคอมพิวเตอร์...”
- “...มี โดยสถานการณ์บังคับ แต่ก็ยินดีออกนำเสนอ งานเกี่ยวกับการเรียน...”
- “...มี ส่วนใหญ่เพื่อนจะให้แนะนำเสนอ ที่ผ่านมา 2-3 ครั้ง...”
- “...มีโอกาส งานกลุ่มพูด...”
- “...มี วิชาวิถีธรรมวิถีไทย ขึ้นเป็นกลุ่ม...”
- “...มี ในรายวิชาวิถีธรรมวิถีไทย นำเสนองานหน้าห้อง...”
- “...เสนอในเรื่องของหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย...”
- “...วิชาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมเรื่องวันสำคัญ...”
- “...มีโอกาสเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน เสนอเองในรายวิชาการเพิ่มผลผลิต...”

ความรู้สึกลึกที่นักเรียนมีต่อการแสดงความคิดเห็นของตนเองนักเรียนมักมีความตื่นเต้น เพราะไม่เคยออกไปแสดงความคิดเห็นมาก่อน และมีเพื่อนนักเรียนคอยจ้องมองอยู่ ส่วนบางคนที่เคยออกบ่อยอยู่แล้วก็จะรู้สึกว่าการออกมาไม่ตื่นเต้น นอกจากนั้นก็ยังมีความรู้สึกที่เงิน อายุ และมีความรู้สึกกล้า ๆ กลัว ๆ บ้าง เพราะที่ผ่านมามีไม่ค่อยได้ออกไปแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม นักเรียนที่เข้าโครงการนี้ก็มีพยายามที่จะออกไปแสดงความคิดเห็น

- “...คือ รู้สึกตื่นเต้นบางครั้ง ฝึกบ่อยก็จะดีขึ้น...”
- “...ก่อนไม่กล้าออก เดียวนี้กล้าแสดงออกมากขึ้น รู้สึกกล้า ๆ กลัว ๆ ตื่นเต้นบ้าง...”
- “...เงิน ตื่นเต้น ในห้องนี้ไม่เงิน เมื่อก่อนน้อย พอเข้าโครงการกล้าแสดงออกมากขึ้น นิดหนึ่ง...” “...ตื่นเต้น ถ้ามีโอกาสก็ขอออกเอง...” “...ตื่นเต้น เงินบ้าง...” “...กล้า ๆ กลัว ๆ...”
- “...ไม่ค่อยตื่นเต้น เพราะออกบ่อย...”
- “...รู้สึกตื่นเต้น เพราะมีสายตาของเพื่อน ๆ ทุกคนมองอยู่ที่เรา...”
- “...อายนิดหน่อย ตื่นเต้น แต่พยายามออกบ่อย ๆ...”

สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้มีโอกาสฝึกความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสนใจที่แสดงความคิดเห็นเมื่อมีโอกาส ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของนักเรียน แม้ว่าจะทำให้นักเรียนเกิดความตื่นเต้น เงินอายบ้าง

2.11 นักเรียนซักถามเมื่อไม่เข้าใจ

การซักถามอาจารย์ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียน นักเรียนบางคนจะถามบ่อย ๆ หรือถามทุกครั้ง แต่ส่วนใหญ่จะถามเป็นบางครั้ง และถามเมื่อไม่เข้าใจสิ่งที่เรียนหรือบทเรียนที่กำลังเรียน บางทีจะถามในชั้นเรียน บางทีจะถามอาจารย์เป็นการส่วนตัว มากกว่าที่จะถามในชั้นเรียน และบ้างก็จะถามเพื่อน ๆ ก่อนที่จะถามครู ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

- “...ซักถามอาจารย์เวลาไม่เข้าใจ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียน...”

“...ซักถามอาจารย์เวลาไม่เข้าใจ เมื่อไม่เข้าใจก็จะซักถาม...เมื่อก่อนไม่เข้าใจก็จะ
เงียบ...”

“...ถามเพื่อนก่อนแล้วค่อยถามอาจารย์ในเรื่องของการทำแบบฝึกหัด...”

“...ถ้าไม่เข้าใจจะซักถามอาจารย์ประจำวิชาบ่อย ๆ...”

“...ไม่บ่อย แต่ถ้าหัวข้อไหนไม่เข้าใจก็จะถามอาจารย์ผู้สอนทันที...”

“...เรื่องการเรียน ถ้าไม่เข้าใจจะถามทุกครั้ง...”

“...ถามอาจารย์ช่วยในชั้นเรียน ถามส่วนตัวเสียมากกว่า ส่วนใหญ่เรื่องการเรียน...”

สรุปได้ว่า นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสนใจในบทเรียนและถามเมื่อไม่เข้าใจใน
บทเรียนมากขึ้น

2.12 นักเรียนอ่านหนังสือค้นคว้า

นักเรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ส่วน
ใหญ่จะไปที่ร้านข้างนอกบ้าง บ้านของพี่บ้าง บางคนมีอินเทอร์เน็ตเองที่บ้าน อย่างไรก็ตาม ส่วน
หนึ่งก็ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นเกมส์ การศึกษาค้นคว้าเป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำรายงาน เพื่อ
เตรียมสอบ เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมในรายวิชาที่เรียน ส่วนการศึกษาค้นคว้าโดยการอ่านนั้น เห็น
ว่านักเรียนอ่านหนังสือมากขึ้นกว่าเดิม บางคนก็อ่านมากเกินไปจนเป็นที่กังวลของพ่อแม่ เวลาส่วน
ใหญ่ที่ใช้คือ เวลาที่ว่าง หลังเลิกเรียน และบางคนก็อ่านในช่วงดึก บางคนอ่านหนังสือเพื่อความ
เพลิดเพลินก็มี ผลที่เกิดขึ้นที่เห็นได้ชัดคือ นักเรียนในกลุ่มที่ศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ใน
ระดับดี และบางคนก็เรียนอ่อนก็พัฒนาให้มีผลการเรียนที่ดีขึ้นได้ ผู้ปกครองก็ดีใจที่เห็นว่าลูกมี
การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนมากขึ้น

“...อาทิตย์ละ 2 ครั้งจะไปใช้อินเทอร์เน็ต โดยศึกษาเกี่ยวกับรถยนต์...”

“...ค้นคว้ามามากขึ้น เช่นการเช่ายืมหนังสือตามร้านหนังสือ ใช้อินเทอร์เน็ต...”

“...ลูกดีใจในเรื่องการเรียนดีขึ้น จาก 2.2 เป็น 2.9 เห็นว่าตั้งใจเรียนดีตอนนี้ อยู่ที่
บ้านก็อ่านหนังสือบ้าง...”

“...อ่านบางครั้ง ในเนื้อหาการเรียนเพื่อทำรายงาน...”

“...ลูกจะชอบเรียน อ่านหนังสือ กลัวว่าเรียนมาก ๆ จะไม่ดี (เป็นประสาทหรือเปล่า)
เวลาทำงานบ้านอะไร ก็จะทำให้จะเสร็จและดีดึ้นอย่างไรก็ต้องทำให้เสร็จกลัวว่าจะเป็น
ประสาทหรือจะเป็นอะไรไป...”

นักเรียนยังให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเข้าห้องสมุดน้อย ไม่มากนัก มีตั้งแต่ไม่
ค่อยได้เข้าเลย เคยเข้าไปห้องสมุดศึกษาประมาณ 2-3 ครั้ง เข้าประมาณ 6-8 ครั้ง เข้าประมาณ 10
ครั้ง ไปจนถึงเข้าเกินกว่า 20 ครั้ง แต่ส่วนใหญ่ไม่เกิน 10 ครั้ง

“...2 สัปดาห์เข้า 1 ครั้ง ในช่วงพักเที่ยง...”

“...จะเข้าห้องสมุดช่วงที่มีงานค้นคว้า ประมาณ 10 ครั้ง...”

“...เข้าบางครั้ง 2-3 ครั้งต่อเทอม ส่วนหนึ่งหาทางอินเทอร์เน็ต...”

“...อาทิตย์ละ 2 ครั้ง...”

“...เข้าห้องสมุดบ้างที่โรงเรียน แม้ไม่ได้เป็นสมาชิก อาทิตย์ประมาณ 1 ครั้ง...”

“...ไปห้องสมุด 6-7 ครั้ง อ่านที่นั่นอย่างเดียวไม่ได้ซึม...”

สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้สร้างคุณลักษณะนิสัยรักการอ่านมากขึ้น มีโอกาสฝึกความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสนใจที่จะค้นคว้าเพิ่มเติม ด้วยเหตุนี้ผลการเรียนส่วนใหญ่ของนักเรียนที่ดีอยู่แล้วจะดีเหมือนเดิม ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำมีผลการเรียนที่พัฒนาสูงขึ้นจนผู้ปกครองพอใจ

ผลจากการนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนไปใช้ทำให้เกิดคุณลักษณะกับนักเรียน 12 คุณลักษณะ สรุปได้ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 สรุปประสิทธิผลของการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน 12 คุณลักษณะ

คุณลักษณะนิสัย	ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
ความประหยัด	นักเรียนมีวิธีการประหยัดหลายรูปแบบ เช่น ใ้ใส่กระปุกออมสิน ฝากที่ไว้กับผู้ปกครอง เก็บไว้ที่ธนาคารโรงเรียนหรือธนาคารในเมือง สะสมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนความถี่ของการสะสมมีตั้งแต่เก็บเป็นประจำทุกวัน เป็นรายสัปดาห์ หรือเป็นรายเดือน นอกจากนั้น ยังมีรูปแบบของการประหยัดอื่น ๆ อาทิ ประหยัดไฟฟ้า โทรศัพท์เท่าที่จำเป็น และการทำอาหารทานเอง ยิ่งไปกว่านั้นนักเรียนที่มีความพร้อมจะไปทำงานหารายได้เพิ่มเติมเมื่อมีโอกาสเพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัวอีกด้วย ผลการดำเนินการทำให้ผู้ปกครองครูที่ปรึกษา และนักเรียน เกิดความดีใจและภูมิใจ
ความเสียสละ	นักเรียนแสดงพฤติกรรมความเสียสละต่อส่วนร่วมใน 4 แบบคือ ที่บ้านเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า หุงข้าวทำกับข้าว ล้างถ้วยชาม หอบข้าว อาบน้ำให้น้อง หารายได้ด้วยการขายของ คูแลบ่อปลา รับพิมพ์งาน เคาะพันธ์สี ทำปราสาท (โรงศพ) ที่วัด เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดเก็บโต๊ะเก้าอี้ เสิร์ฟน้ำแขก เก็บกวาดวัด ตีกลองตามประเพณี และล้างจานชาม

ตารางที่ 12 (ต่อ)

คุณลักษณะนิสัย	ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
	<p>ที่ชุมชนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการถางหญ้า ตีกองยาว เล่นกีฬา เป็นต้น และที่โรงเรียนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม เก็บสิ่งของ ทำความสะอาด ห้องปฏิบัติการ บริจาคของ ผลการดำเนินการทำให้ผู้ปกครองครูที่ปรึกษาและนักเรียนรู้สึกสบายใจ ภูมิใจ และดีใจที่ได้เสียสละช่วยเหลือต่อส่วนร่วม</p>
<p>ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>นักเรียนมีความพยายาม ความกระตือรือร้น และความรับผิดชอบสูงขึ้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนไม่ว่างานจะมากหรือน้อย เมื่อได้รับงานนักเรียนจะรีบทำทันที สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ส่งงานได้ตามเวลาที่กำหนด และส่งครบทุกชิ้น บางคนทำงานเสร็จสิ้นในชั้นเรียน และมีบางรายที่สามารถส่งงานได้ก่อนเวลากำหนดอีกด้วย</p>
<p>ความมั่นใจในตนเอง</p>	<p>นักเรียนแสดงออกอย่างมั่นใจทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ที่โรงเรียนเป็นการแสดงออกหน้าชั้นเรียน การนำเสนองาน การเป็นตัวแทนของกลุ่มไปรายงานถามคำถามเมื่อไม่เข้าใจ ยกมือตอบคำถามครู กล่าวพูดและทักทายอาจารย์ กล่าวปรึกษาเมื่อมีปัญหา ที่บ้านเป็นการริเริ่มในการพูดสนทนากับผู้ปกครอง กล่าวแสดงความคิดเห็น อธิบายแก้ไขปัญหา สอนงานน้อง กล่าวถามผู้ปกครองและพี่มากขึ้น กล่าวที่จะทำงานหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว กล่าวที่จะแสดงความออกซึ่งความกตัญญูต่อผู้ปกครอง และครูปรึกษา และ หารายได้เมื่อมีโอกาส</p>
<p>การแต่งกายเรียบร้อย</p>	<p>นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยถูกต้องทั้งเสื้อ กระโปรง และกางเกงตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน นักเรียนมีความพยายามที่จะสวมเครื่องแบบตามที่กำหนดหากนักเรียนจะลืม เช่น ปล่อยาเสื้อออกนอกกระโปรง ลืมเข็มขัดบ้าง ก็จะรีบแก้ไข</p>
<p>หลีกเลี่ยงอบายมุข</p>	<p>นักเรียนมีความพยายามลดอบายมุขที่เกี่ยวกับเหล้าสุรา บุหรี่ เท่ชวเตรไปกับเพื่อนหรือสถานที่ต่าง ๆ และเกมส์คอมพิวเตอร์ นอกจากนั้นยังเห็นความพยายามที่จะปฏิเสธและหลีกเลี่ยงห่างจากอบายมุขด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เดินหนีเมื่อเพื่อนชวน ปฏิเสธว่าต้องไปทำธุระ ปฏิเสธว่ามึนงานมากต้องทำพยายามที่จะไม่เข้าไปใกล้แหล่งอบายมุข อ้างว่าต้องไปดูน้อง เป็นต้น นักเรียนที่เคยติดอบายมุขจะลดปริมาณลง หรือไม่ไปเกี่ยวข้องกับอีกเลย</p>

ตารางที่ 12 (ต่อ)

คุณลักษณะนิสัย	ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
มาเรียนสม่ำเสมอ	นักเรียนมีความตระหนักและรับผิดชอบต่อการมาเรียนให้ทันเวลาที่โรงเรียนกำหนด มาเข้าแถวเพื่อรับฟังโอวาทและเข้าร่วมกิจกรรมโฮมรูมในช่วงเช้า เมื่อเปรียบเทียบสถิติการมาเรียนพบว่านักเรียนมาเรียนอยู่ในระดับที่สม่ำเสมอ ครูที่ปรึกษามีความพอใจกับพฤติกรรมการมาเรียนของนักเรียน
เข้าเรียนตรงเวลา	นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกที่กระตือรือร้นในการเข้าเรียนตรงตามเวลาในแต่ละคาบเรียน มีเพียงบางครั้งเท่านั้นที่เข้าห้องเรียนสาย ด้วยสาเหตุที่ต้องเข้าห้องน้ำ ต้องรับประทานอาหารเช้าตามเพื่อนกันไป หรือทำงานอื่น ๆ อยู่เลยเข้าห้องเรียนช้า ครูผู้สอนมีความพอใจกับการเข้าเรียนของนักเรียนกลุ่มนี้
มีอุปกรณ์พร้อมเรียน	นักเรียนก็จะมีอุปกรณ์ครบถ้วนสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน ผู้ปกครองให้การสนับสนุนการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอจนทำให้นักเรียนไม่บกพร่องในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียน และนักเรียนบางคนก่อนเข้าร่วมการไม่เคยรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเลย แต่กลับดีขึ้นหลังจากการเข้าร่วมพัฒนาจนเป็นที่พอใจของผู้ปกครองและครูผู้สอน
กล้าแสดงความคิดเห็น	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนมากขึ้นด้วยการเป็นตัวแทนของเพื่อน ๆ บางทีก็ต้องนำเสนอเป็นกลุ่ม บางครั้งก็ออกไปแสดงวิธีทำบนกระดาน บางครั้งได้รับมอบหมาย และบางครั้งก็เสนอตนเอง นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นกับอาจารย์มากขึ้น แม้ว่านักเรียนจะมีความรู้สึกตื่นเต้นกลัว ๆ กลัว ๆ บ้างก็เขินอาย แต่ก็เห็นความพยายามของนักเรียน
ซักถามเมื่อไม่เข้าใจ	นักเรียนจะซักถามเมื่อไม่เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับการเรียน นักเรียนจะมีตั้งแต่ถามเป็นบางครั้ง จนถึงถามถามบ่อย ๆ หรือถามทุกครั้ง นักเรียนบางคนจะถามอาจารย์เป็นการส่วนตัวมากกว่าที่จะถามครูในชั้นเรียน
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	นักเรียนมีการศึกษาหาความรู้ทางอินเทอร์เน็ตทั้งที่โรงเรียน และที่บ้าน โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือมากขึ้นกว่าเดิม เป็นการอ่านประกอบการทำรายงาน การเตรียมสอบ การอ่านเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมในรายวิชา การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เวลาที่ใช้ในการอ่านคือ เวลาที่ว่างหลังเลิกเรียน และบางคนก็อ่านในเวลาว่างคืนดึก ๆ ทำให้ผู้ปกครองดีใจที่เห็นว่าลูกมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนที่ดีขึ้นจนทำให้มีผลการเรียนดีขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

3. ความล้มเหลวของการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน

ความล้มเหลวจากการนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน มีจำนวน 9 คน ประสบกับความสำเร็จจนเป็นที่พอใจมากของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน มีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 คน ที่ไม่สามารถพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้เป็นนักเรียนหญิง ระดับ ปวช. ชื่อ สมจิต ซึ่งจากการหลักฐานเอกสารและสนทนาระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนพบว่า ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งเป็นระยะเริ่มแรกของการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนนั้น นางสาวสมจิตสามารถพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของตนเองให้ดีขึ้น ส่งผลทำให้มีผลการเรียนในระดับที่ดีจนเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และแม้แต่ตัวนักเรียนตนเอง หลังจากนั้น ตั้งแต่ต้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สมจิตได้คิดเพื่อนนักเรียนหญิงคนหนึ่งชื่อ นางสาวสมพิศ ที่เข้ามาเรียนใหม่ในภาคเรียนที่สอง จากการสอบถามครูที่ปรึกษาพบว่า สมพิศมีปัญหาจากโรงเรียนเดิมจึงลาออกมาเข้าเรียนที่โรงเรียนนี้และผู้ปกครองสมพิศทำงานกรุงเทพฯ ให้อายุที่มีอายุมากแล้วดูแลสมพิศแทน สมจิตมาคบหากับสมพิศทำให้สมจิตเริ่มปลีกตัวออกจากกลุ่มในห้องเรียนเดียวกัน ไปอยู่หอพัก ไปทำงานกลางคืน และเริ่มขาดเรียน มาโรงเรียนสาย

นอกจากนั้น สมจิตมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อแม่ของตนเองเนื่องจาก สมจิตพาสมพิศไปอาศัยอยู่ที่บ้านของตนตลอดระยะเวลาหนึ่งเดือนของต้นภาคเรียนที่ 2 บ้านของสมจิตอยู่ต่างอำเภอ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 50 กิโลเมตร อยู่ติดกับเชิงเขาห่างไกลความเจริญ พ่อแม่มีอาชีพเป็นชาวนามีฐานะยากจน หลังจากหนึ่งเดือนผ่านไปพ่อแม่สมจิตเริ่มไม่พอใจกับลูกที่เอาเพื่อนมาอยู่ด้วยเนื่องจากทำ ความรำคาญให้กับทางบ้านด้วยพฤติกรรมหลาย ๆ อย่างแบบวัยรุ่น ผู้ปกครองสมจิตจึงไม่ยอมให้สมพิศ อยู่ที่บ้านอีกต่อไป ทำให้สมจิตไม่พอใจที่พ่อแม่ที่ไม่ยอมรับเพื่อนของตนเอง สมจิตเลยหนีออกจากบ้าน ไปอยู่กับสมพิศที่หอพักในเมืองและทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟร้านคาราโอเกะ หลังจากนั้น ผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษาเริ่มตามหานักเรียนทั้งสองเนื่องจากไม่มาเรียนหลายวัน ติดต่อกันแต่ก็ไม่พบ ผ่านไปสองสัปดาห์ครูที่ปรึกษาได้พบสมจิตโดยบังเอิญด้วยความสัมพันธ์ที่เคยรู้จักกับครูที่ปรึกษามา สมจิตจึงวิ่งมาหา ส่วนสมพิศเดินจากไปโดยไม่ได้เหลียวหลังมาสนใจครูที่ปรึกษาเลย สมจิตดีใจที่ครูมาหาและเล่าสาเหตุที่ไม่กลับบ้านให้ฟังว่า แม่ค้าเพื่อนและลูกตามมาถึงตัวเขา แม่ได้ยื่นคำขาดว่าถ้าคบสมพิศอีกแม่จะไม่ส่งเสียให้เรียน สมจิตจึงโกรธแม่และหนีออกจากบ้านและจะทำงานหาเงินเอง เนื่องจากความผูกพันของสมจิตกับครูที่ปรึกษา สมจิตจึงกลับมาเรียนดังเดิม แต่พฤติกรรมของสมจิตไม่เหมือนเดิม เพราะสมจิตอยู่ในสภาพแวดล้อมและสังคมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา สมจิตยังคงพักที่หอพักกับสมพิศ และทำงานอยู่ที่ร้านอาหาร คาระโอเกะ ในช่วงเวลากลางคืนจนเลยเที่ยงคืนเป็นประจำทำให้อ่อนเพลียไม่สามารถมาเรียนได้

อย่างเป็นปกติ

จากการสนทนากับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน พบว่า สิ่งที่เป็นสาเหตุของความล้มเหลวในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของ สมจิต คือ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน ความรักความอบอุ่นที่นักเรียนได้รับจากผู้ปกครองไม่เหมาะสมกับวัย และนักเรียนก็ไม่เข้าใจพ่อแม่ การตกอยู่ในสภาพแวดล้อมบริบทที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา การอยู่ในสังคมเพื่อนที่ไม่ดีที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนมากกว่าพ่อแม่และครูที่ปรึกษา ประกอบกับนักเรียนอยู่ในวัยรุ่นที่อยากเป็นอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง และเป็นวัยที่ต้องการสร้างทุกอย่างเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น จึงทำให้ นางสาวสมจิตไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้

สรุปความล้มเหลวของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน อาชีวศึกษาพบว่า การขาดความรักความอบอุ่นที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน ประกอบกับการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและอิทธิพลของเพื่อนไม่ดีเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนต้องหยุดชะงักไม่สามารถดำเนินการไปได้ตามข้อกำหนดที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้